

Høringssvar modtaget i den offentlige høring fra:

• Ankestyrelse	2
• Børne- og Kulturchefforeningen	4
• Børnehjælpsdagen	6
• Børnerådet	9
• Børnesagens Fællesråd	12
• Børns Vilkår	15
• Danner	18
• Dansk Industri (DI)	21
• Dansk Socialrådgiverforening	23
• Danske Handicaporganisationer (DH)	31
• Danske Regioner	33
• Datatilsynet	35
• De Anbragtes Vilkår	36
• Esbjerg Kommune	42
• FADD - Foreningen af døgn- og dagtilbud for udsatte børn og unge	43
• FH Hovedstaden	48
• FOA	51
• Foreningen Svær Autisme	57
• Institut for Menneskerettigheder	59
• Justitia	70
• Kirkens Korshær	75
• KL	77
• Kommunale Velfærdschefer	81
• LOKK - Landsorganisation af Kvindekrisecentre	83
• LOS - Landsorganisationen for sociale tilbud	86
• LEV	90
• Red Barnet	102
• Rådet for Socialt Udsatte	104
• Sammenslutningen af unge med handicap - SUMH	108
• SAND - De hjemløses landsorganisation	110
• SBH - Sammenslutningen af boformer for hjemløse i Danmark	113
• Selveje Danmark/Dansk Erhverv	114
• Socialpædagogerne	119
• Socialtilsynene	130
• TABUKA	144

Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

20. februar 2025

Ankestyrelsens bidrag til høring om forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn m.v. – jeres j.nr. 2024-324

J.nr. 25-8982

Social- og Boligministeriet har ved mail af 23. januar 2025 bedt Ankestyrelsen om bidrag til besvarelse af høring om ændringsforslag til lov om socialtilsyn m.v.

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

Ankestyrelsens bemærkninger

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

Bemærkninger til lovforslaget, almindelige bemærkninger, punkt 3.1.3. og 3.3.3

EAN-nr.:
57 98 000 35 48 21

Det er foreslået, at kvalitetsmodellen i socialtilsynsbekendtgørelsen ændres, så scoringen fremover foretages på kriterieniveau, og scoren vil være "opfyldt" eller "ikke-opfyldt".

Åbningstid - reception:
man-fre kl. 9.00-15.00

Det fremgår af bemærkningerne i punkt 3.3.3., at et tilbud eller en plejefamilie ikke vil kunne beholde sin godkendelse, hvis socialtilsynet vurderer, at et tilbud eller en plejefamilie ikke opfylder kvalitetskriterierne inden for alle temaer.

Åbningstid - telefon:
man-tir kl. 9.00-15.00
ons lukket
tor-fre kl. 9.00-15.00

I bemærkningerne under punkt 3.1.3. fremgår det, at lovforslaget ingen direkte betydning har for de gældende regler om skærpet tilsyn og påbud.

Socialtilsynet kan træffe afgørelse om skærpet tilsyn efter socialtilsynslovens § 8, stk. 1, i den situation, hvor tilbuddet ikke længere har den fornødne kvalitet.

Det fremstår dermed uklart om – det med de foreslåede ændringer i kvalitetsmodellen – vil være muligt for socialtilsynet at træffe afgørelse om skærpet tilsyn, når tilbuddet ikke har den fornødne kvalitet, fordi tilbuddet eller plejefamilien ikke har opnået scoren "opfyldt" inden for alle kvalitetskriterier.

Vi foreslår derfor, at socialtilsynets mulighed for at træffe afgørelse om henholdsvis ophør af godkendelse og skærpet tilsyn, når tilbuddet ikke har opnået scoren "opfyldt" i alle kriterier, uddybes i lovbemærkningerne.

§ 11 a, stk. 5

Det fremgår ikke af lovforslaget, at der er foreslået en konsekvensændring af henvisningen i § 11 a, stk. 5, til § 7, stk. 5, i anledning af, at § 7, stk. 5, foreslås ændret til § 7, stk. 7, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 og 15.

Venlig hilsen

Cathrine Due Billing

19. februar 2025

Til Social- og Boligministeriet

Høringssvar

Børne- og kulturchefforeningen takker for mulighed for at give høringssvar på udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Børne- og Kulturchefforeningen anerkender, at der med socialtilsynet i 2014 måske kom en systematiseret undersøgelses- og tilsynsmodel, men mener samtidigt, at det også afstedkom uhensigtsmæssigheder i forhold til børnene, da kommunerne mistede handlemuligheder i forskellige situationer.

Børne- og Kulturchefforeningen mener, at ved at nedskalere Socialtilsynenes tilsyn til hvert andet år for plejefamilier og hvert tredje år for børne- og ungehjem og opholdssteder, stilles der implicit større krav til kommunerne. Når vi som kommune ved, at der er færre tilsyn, skal vi have en anden opmærksomhed på risikovurdering og udvide vores personrettede tilsyn samt i højere grad fokusere på et generelt tilsyn. Der ligger en stor ressourceoptimering for socialtilsynene i færre tilsyn, både i plejefamilier og på døgntilbud, samtidig med, at der er et udtalt, men nødvendigt øget fokus fra kommunernes side. Der vil derfor ikke være langt til helt at overtage opgaven.

Tilsyn på familieplejeområdet adskiller sig også væsentligt fra tilsyn og kvalitet på voksenområdet, børne- og ungehjem, misbrugs- og hjemløseenheder. Familieplejeområdet er stadig private familier der arbejder med udsatte børn og unge i deres hjem. Det stiller større krav til sikring og opsyn af børn og unge, idet der fx ikke er en personalegruppe at læne sig ind i, og der er ikke en ensartet pædagogisk kvalitet at føre tilsyn med. Familieplejeområdet har brug for tæt støtte, kvalitet og opfølgning på, hvordan de voksne i familien arbejder relationelt og systematisk med børnenes styrker og udfordringer.

Flere plejefamilier påpeger, at et stort problem er driftstilsynet, idet det it-system, de skal indberette oplysninger i, ikke er gearet til opgaven. Der skal hvert år indberettes alt forfra. Det er fx ikke muligt at tilføje "siden sidst"; der skal tilsyneladende startes forfra på alt hvert år. Til gengæld oplever plejefamilierne, at dialogen ved besøget er hjælpsomt i forhold til et fremadrettet udviklingsperspektiv. Når der hvert år skal indberettes oplysninger fra SKAT, så forsvinder alt indberettet, og der skal startes forfra. Det har afstedkommet, at fx en plejefamilie har printer det ud og afleveret det fysisk til tilsynskonsulenten ved det fysiske tilsynsbesøg.

Tilbudsportalen opleves af både plejefamilier og kommunerne ikke at være opdateret, som betyder, at der mangler et informativt sted af få tilstrækkelig viden om den enkelte plejefamilie i forhold til match ved plejefamilier. Det betyder, at der i forhold til tidligere aflægges flere besøg ude ved plejefamilierne for at opnå viden om kompetencer, ressourcer, styrker i forhold til det konkrete barn. Viden som kommunerne, før Socialtilsynene blev oprettet, selv havde og kunne følge med i. Det er også ved besøgene, at kommuner og plejefamilier aftaler, hvilken støtte de har brug for i forhold til at kunne løse opgaven omkring barnet. Det betyder, at både tilsyn og kommuner besøger plejefamilien flere gange. Tilsynet godkender generelt, og det bibringer ofte ikke nok viden for kommuner, der skal finde et match til et konkret barn.

Siden 2019 har det ikke været muligt for kommuner at godkende en familie til et konkret barn. Det har haft den konsekvens, at børn imod deres ønske er blevet anbragt langt væk fra deres familie, netværk og kammerater. På trods af, at barnet/den unge skal inddrages og høres om ønsker, er det ikke muligt for den enkelte kommune at godkende en familie, som barnet måske har peget på som et trygt sted for en kortere eller længere periode. Et sted hvor barnet/den unge kan bevare tilknytning til kammerater, skole og andet tryghedsskabende i en utryk situation. Det er også Børne- og Kulturchefforeningens erfaring fra tidligere, at der her er en målgruppe, som potentielt senere kunne rekrutteres til efterfølgende også at blive plejefamilie.

I 2019 bortfaldt ligeledes muligheden for, at kommunerne kunne anbringe et barn akut hos en ikke godkendt familie i op til 3 uger og i yderligere 3 uger, hvis det var aftalt med Socialtilsynet, og der var en plan for barnet efter de 6 uger. Det kunne være hos en kammerats familie, et sted hvor barnet/den unge måske selv havde ønsket at være en kort periode. Det har betydet, at flere er blevet anbragt akut længere væk fra netværk, skole, dagtilbud, kammerater og fritidsaktiviteter. Det får konsekvens, at barnet/den unge ikke kun oplever ustabilitet i forhold til en hjemlig situation, men skal i en kortere periode miste tryghed på alle områder af barnets liv.

I 2019 kom et krav til kommunerne om at yde tæt støtte til alle plejefamilier i nyopstartet opgaver. En tungtvejende begrundelse var at reducere sammenbrud i anbringelser. En del af forklaringerne på sammenbrud kunne også være, at kommunerne siden 2014, hvor Socialtilsynet kom til, har fået færre muligheder for at handle agilt sammen med børn og deres familier, når en situation for hjælp i en kortere eller længere periode var nødvendig.

Det er fornuftigt at have en whistleblower-ordning, men det er vigtigt at sikre en hurtig responstid.

Det er positivt, at der er stor anerkendelse af behovet for samarbejde, koordinering og erfaringsudveksling mellem tilsynene, da der i dag er stor forskel på dem.

Med venlig hilsen

Lars Sloth

Direktør, Thisted Kommune

Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

Helle Støve

Direktør, Børn og Unge, Holstebro Kommune

Formand for Børne- og Kulturchefforeningens Børne- og Familienetværk

Social- og Boligministeriet

Sendt til: jurint@sm.dk med kopi til lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Høringssvar til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenkling m.v.)

Vi tillader os fra Børnehjælpsdagen hermed at fremsende et høringssvar ang. lovforslaget om ændring af lov om socialtilsyn mv. Vi har som organisation ikke figureret på den oprindelige liste over inviterede høringsparter, men som medlem af Børnesagens Fællesråd har vi bidraget ind i Børnesagens Fællesråds fælles høringssvar. Vi tilslutter os vores fælles høringssvar men ønsker alligevel at komme med lidt yderligere kommentarer på dette felt, som vi har en særlig indsigt i.

I Børnehjælpsdagen har vi årligt direkte kontakt til flere tusind anbragte børn og unge og deres voksne, og igennem denne tætte og gentagne kontakt gør vi os mange erfaringer og konkrete indsigter, som vi gerne vil bringe i spil. Vi ønsker med dette høringssvar at give vores perspektiver videre og håber at I også fremover vil inddrage os i eventuelle høringsprocesser, hvor anbragte børn og unge er i fokus. Vores mangeårige, gode, tætte og direkte kontakt til målgruppen gør os til en seriøs medspiller på området, og selvom vi er en organisation, som bruger de fleste ressourcer på at være i direkte kontakt med børnene, vil vi rigtig gerne stille vores erfaringer til rådighed i det omfang vi har ressourcerne til det og relevant viden og indsigt at byde ind med.

Vi er også medafsender af det åbne brev med tilhørende opråb, som for nyligt er sendt til relevante ministre og delt på diverse sociale medier med den forhåbning, at man vil gentænke dette lovforslag og genåbne forhandlingerne, da vi med dette nærværende lovforslag desværre ser potentielt store konsekvenser for nogle af vores samfunds mest udsatte børn og unge.

Vi er generelt bekymrede for nærværende lovforslag af flere årsager.

- **Besparelse på tilsyn:** Generelt oplever vi, at kvaliteten i langt de fleste tilbud, både plejefamilier og børne- ungehjem er rigtig god. Vi møder ofte dedikerede pædagoger og plejeforældre samt engagerede og nysgerrige børn og unge. Men samtidig ser vi også, at konsekvenserne er ganske alvorlige og decideret livsbane-afgørende for anbragte børn, når der ikke er den tilstrækkelige kvalitet i anbringelsen. Vi er derfor dybt bekymrede for, at der generelt skal bespares på tilsynene, som udgør en meget væsentlig del af sikkerhedsnettet omkring de børn, vi som velfærdssamfund har taget i vores varetægt. At der er et lavt antal tilbud, hvor der konstateres problemer er i vores øjne også et billede på, at Socialtilsynenes arbejde har båret frugt de seneste 10 år, og at dette arbejde i højere grad bør styrkes og videreudvikles. Vi kender til flere steder, hvor netop socialtilsynets tilstedeværelse har været med til at vende en negativ udvikling til noget positivt, og ved at skære drastisk i disse tilsyn, vil dette arbejde få sværere vilkår.

Børnehjælpsdagen
- styrker børn og unge hver dag

- Risikobaseret tilsyn:** Vi finder det generelt positivt at man kan give tilsynet lidt friere rammer, så de i højere grad kan fokusere deres opmærksomhed på steder, hvor kvaliteten halter. Men vi er bekymrede for det præsenterede tidsinterval. 2 og 3 år mellem tilsynene er lang tid, når man både tænker på at børnene og de unge som oftest er i gang med en stejl læringskurve i deres anbringelsesforløb, og meget kan nå at køre helt af sporet på kort tid. Kommunerne skal fortsat føre tilsyn med børnene og de unge 2 gange årligt, men med 98 forskellige kommuner, oplever vi desværre også ofte, at børnene og de unge har vidt forskellige udlægninger/oplevelser af deres tilsyn. Det understreger vigtigheden af at have et mere ensartet socialtilsyn, som kan være med til at minimere den forskelsbehandling, som vi oplever kommunerne imellem.
- Whistleblower ordning:** Vi har oplevelser, hvor netop whistleblower ordningen har tilvejebragt informationer, som tilsynet ellers kunne have svært ved at få indsigt i. Derfor er vi tilhængere af, at ordningen eksisterer. Whistleblower ordningen fungerer bedst ved de tilbud, hvor der er et større netværk omkring anbringelsesstedet, f.eks. børne- og ungehjem, da der både er tidligere ansatte, en større personalegruppe og oftest også en større gruppe børn og unge, som kan være bruger af whistleblower ordningen. Dette er i højere grad med til at beskytte whistleblowerens anonymitet. I plejefamilier er denne beskyttelse af anonymitet sværere at opnå. Det er også vores oplevelse, at mange af børnene og de unge slet ikke er klar over, at de har mulighed for at benytte sig af denne mulighed. Generelt er mange af børnene og de unge dårligt vejledt i forhold til deres egne rettigheder, og det er vores helt klare oplevelse, at netop denne vejledning er noget af det første, som bliver nedprioriteret i systemets kontakt med børnene og de unge. Det bliver en nice-to-know fremfor en need-to-know. Det finder vi problematisk. Samtidig giver Børnehjælpsdagens unge ambassadører udtryk for, at man som anbragt ofte mister tillid til systemet, og at en whistleblower ordning for dem slet ikke ville være en instans, de havde tillid til. Sidst men ikke mindst mener vi, at whistleblower ordningen lægger for meget ansvar over på børnene og de unge i forhold til at få identificeret og klarlagt eventuelle udfordringer på et anbringelsessted, og det er i Børnehjælpsdagens optik helt forkert. Det må og skal være de voksne omkring børnene, som sikrer kvalitet, nærvær, sikkerhed og trivsel for børnene og de unge.
- Kvalitetsmodellen:** Vi er kede af ordlyden i lovforslaget, som beskriver at socialtilsynet er forpligtet til at bidrage til den fortsatte kvalitet i tilbuddet, men ikke til at udvikle kvaliteten i tilbuddet ud over, hvad der vil være nødvendigt for godkendelsen. (s. 29) Det sender et klart signal at et minimum er godt nok, og at man ikke vægter kvalitet som en vigtig faktor. Det er uambitiøst, og vi mener ikke, at man kan være det bekendt overfor de børn og unge, som man har valgt at tage ansvaret for som system.

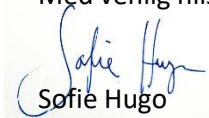
Det kan give god mening at evaluere og ændre i en kvalitetsmodel, som for mange er besværlig og kræver unødige ressourcer i forhold til afrapportering, men det må ikke ende med at sænke kvaliteten i selve tilbuddene, hvilket vi frygter med denne model.

Vi finder det ydermere beklageligt, at man fra kvalitetsmodellen fjerner fokusområderne fra "uddannelse og beskæftigelse" samt "selvstændighed og relationer" uden at indskrive disse punkter andetsteds. Vi oplever mange unge, som både står på kanten af et selvstændigt voksenliv og som er kommet godt ud på den anden side, som giver udtryk for, at netop disse faktorer har været altafgørende for deres muligheder for at lykkes. Mange anbragte har et begrænset netværk og i nogle tilfælde et netværk, som kan være direkte skadeligt for dem. Forskning viser at et stabilt netværk og gode relationer er vigtige faktorer for at øge trivsel og muligheden for at lykkes i livet. Hvis man fra systemets side fravælger fokus på selvstændighed og relationer, fjerner man en del af incitamenterne for at anbringelsessteder aktivt arbejder for at styrke børnene og de unges relationer og selvstændighed.

I Børnehjælpsdagen arbejder vi netop med fællesskaber, relationsdannelse og hos de unge har vi yderligere fokus på selvstændighed og viljen/evnen til tage ejerskab over eget liv og fremtid. Det er vores oplevelse, at hvis man ikke kontinuerligt støtter børnene og de unge på denne rejse mod et selvstændigt voksenliv, så vil mange af dem ikke lykkes med det – og det er ikke godt nok.

Vi appellerer til at lovforslaget trækkes tilbage og gennearbejdes med inddragelse af socialtilsynene, relevante organisationer, og fra målgruppen selv. Der er behov for et kvalificeret tilsyn, som børnene kan stole på.

Med venlig hilsen

Sofie Hugo
Direktør, Børnehjælpsdagen

20.02.2025
J.nr. 3.4.4/amc

Hvis socialtilsynet forringes sætter vi samfundets allermest sårbare børn og unge i en endnu mere sårbar position

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Lovforslaget realiserer ”Aftale om udmøntning af tre initiativer i rammeaftale af 2. maj 2024 om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet”, hvoraf det ene omhandler effektivisering af socialtilsyn. Initiativet bygger på Tranæs-udvalgets anbefalinger. Lovforslaget medfører blandt andet, at der skal føres tilsyn på baggrund af en risikobaseret tilgang, og at tilsyn går fra at være årlige til at være hvert andet år for plejefamilier og hvert tredje år for børne- og ungehjem. Derudover skal tilsynet fremadrettet alene sikre, at tilbuddet har den fornødne kvalitet, og kvalitetsmodellens score går fra at være skalabaseret til at være binær. Lovforslaget medfører en kraftig reduktion af socialtilsynenes budgetter, hvilket gør, at tilsynstrykket på kommunerne lettes med 30 %.

Børnerådet er, ligesom en lang række andre organisationer, særdeles bekymret over den foreslåede ændring. Vi henviser til det åbne brev, som vi har skrevet sammen med 10 andre organisationer¹. De mest udsatte børn i Danmark skal kunne regne med, at staten kan stå inde for kvaliteten af de tilbud, de modtager. Indførelsen af socialtilsynene har på mange måder været banebrydende og betydet et stort løft i kvaliteten på sociale tilbud. Socialtilsynene har ydet sparring, kontrol og tilsyn, så stederne har kunnet udvikle sig til gavn for de børn og unge, der bor der.

Der vil dog altid være steder, som af den ene eller anden grund ikke formår at drage omsorg for børnene og de unge. Vi har gennem flere år set tilfælde, hvor børne- og ungehjem ikke lever op til den høje kvalitet og de regler, der gælder, når man er hjem for børn og unge, der ikke kan bo derhjemme. Den kvalitet, der er til stede på størstedelen af tilbuddene skal ikke sættes over styr ved at forringe socialtilsynet. Tværtimod bør man sigte efter at hæve bundniveauet. Det mener Børnerådet *ikke*, at dette lovforslag vil gøre.

Når man som lovgiver ændrer i et tilsyn, bør det ske med udgangspunkt i en afprøvet model. Ellers risikerer man at tabe god praksis og høj kvalitet, fordi man vil finde besparelser. Det er tilfældet her.

¹ <https://socialmonitor.dk/debat/art10286568/Tr%C3%A6k-effektiviseringen-af-socialtilsynet-tilbage>

Børnerådet er bekymret over følgende dele i lovforslaget

- Fremover ændres tilsynet, så det alene skal sikre, "at tilbuddet har den nødvendige kvalitet". Før hed det "den fornødne kvalitet". Denne ændring ser vi som en nedjustering i niveauet, så det kun er den nødvendige kvalitet, der skal være til sted. Børnerådet så gerne, at den oprindelige formulering blev fastholdt, da vi mener, at børn og unge, der er anbragt, har ret til den højest mulige kvalitet i den omsorg og støtte, som de modtager.
- Man fjerner kravet om årlige tilsyn, så plejefamilier fremover alene skal have tilsyn hvert andet år, og børne- og ungehjem alene hvert tredje år. Et synligt socialtilsyn må være forudsætningen for, at medarbejdere og andre voksne omkring barnet kan blive opmærksomme på, hvis kulturen på stedet er ved at køre skævt, eller der er uhensigtsmæssig praksis eller andet. Dermed overgår tilsynet til at blive langt mere reaktivt og på bagkant - i stedet for at kunne være proaktivt og tage problemer i opløbet. Det giver anledning til stor bekymring, at kritisable forhold kan eksistere hen over flere år uden at blive opdaget.
- Man ændrer scoren i kvalitetsmodellen til en binær score, hvormed man ikke kan se kvalitetsforskelle på de forskellige tilbud. Dette gør det sværere for børne- og ungerådgivere at se forskel på kvaliteten på tilbuddene, og dermed bliver det alt andet lige sværere at gennemskue hvilke tilbud, der er bedst. Børne- og ungerådgiverne bliver således mere afhængige af at have egne erfaringer med tilbuddene. Det kan man ikke forvente, at de har - både på grund af den store personaleomsætning, der er i kommunerne og den andel af nyuddannede, der håndterer disse sager.
- Man skal fremover føre tilsyn på baggrund af en risikobaseret tilgang - vel at mærke baseret på en model, der ikke er udviklet og afprøvet. Vi må understrege vigtigheden af, at man afprøver modeller, før de igangsættes. Det mindsker risikoen for, at dele af modellen ikke fungerer, og at modellen skal laves om på et senere tidspunkt. I sidste ende går det ud over de anbragte børn og unge, som vi også har set det med barnets lov og de mange efterfølgende ændringer.
- Man fjerner temaerne "Uddannelse og beskæftigelse" samt "selvstændighed og relationer" fra kvalitetsmodellen. Disse to temaer er helt afgørende beskyttelsesfaktorer for børn og unge, der er anbragt. Skolegang er helt afgørende for, hvordan barnet klarer sig senere i livet. Vi ved desuden, at børn og unge, der er anbragt, ofte har meget få fællesskaber og stabile relationer. At tilbuddene prioriterer disse områder er derfor helt afgørende. Men fjernes de, er der ikke længere incitament til at prioritere dem så meget som øvrige temaer.
- Gennem et øget fokus på whistleblowing lægger man ansvaret på børn, unge, pårørende og medarbejdere. Det bliver således deres ansvar at sige fra, hvis noget er galt. Det er et helt urimeligt ansvar at pålægge udsatte børn og unge, som har svært ved at gennemskue og stille krav til kvalitet i deres tilbud. Børnerådet mener, at dette strider mod barnets lov § 7, som tydeligt tilkendegiver, at det ikke er barnets eller den unges ansvar at sikre sit eget bedste og give den støtte og hjælp, som barnet eller den unge har behov for. Det er de voksne, som er omkring barnet, der har det ansvar. Derfor må der nødvendigvis tilføjes midler til at løfte dette ansvar fra myndighedernes side, så det ikke placeres hos barnet eller den unge.
- Man tillægger det personrettede tilsyn afgørende vægt i en situation, hvor kommunerne allerede har ressourcemæssige udfordringer i forhold til at leve op til kravene. Det er meget bekymrende,

fordi børnene så reelt risikerer ikke at kende til deres muligheder for at få hjælp og i sidste ende heller ikke får den hjælp, de har behov for.

Organisationer og anbragte børn er ikke blevet inddraget

Desværre er organisationer på børneområdet (og voksenområdet) ikke blevet inddraget i arbejdet med udviklingen af risikomodellen. Det finder vi meget ærgerligt, da vi gerne bidrager med vores viden. Derudover er de berørte børn (og voksne) heller ikke blevet inddraget. Det er meget bekymrende, da de er helt afhængige af, at socialtilsynet fører tilsyn med det hjem, de bor i, og er synlige over for børnene og de unge. Børnerådet anbefaler derfor:

- at ministeren inddrager organisationer, som har børnefaglig viden og specifik viden om hverdagene ude på tilbuddene, når den nye tilsynsmodel skal konstrueres. Der bør nedsættes en arbejdsgruppe, hvor de kompetencer og den viden bliver inddraget.
- at ændringen, hvis den gennemføres, følges op af en solid evaluering, som undersøger i hvilket omfang tilsynsmodellen:
 1. får fanget de tilbud, som ikke lever op til kvaliteten.
 2. sikrer, at børn (borgerne) på tilbuddene oplever at have samme mulighed for gøre opmærksom på problemer, som de har nu.
 3. sikrer et kvalificeret tilsyn, der også involverer et børneperspektiv.
 4. lever op til hensigten om forenkling og effektivitet.

Med venlig hilsen

Bente Boserup
Forperson

Maja Olesen
Sekretariatschef

20. februar 2025

Høringssvar til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn mv.

Børnesagens Fællesråd takker for muligheden for at afgive høringssvar til udkastet til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn mv. (om mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger mv.) Vi fokuserer i vores svar alene på tilbud, der er rettet mod børn og unge og indleder med generelle bemærkninger efterfulgt af konkrete bemærkninger.

Generelle bemærkninger

Vi vil indlede med at bemærke, at vi generelt set anser lovforslaget som en alvorlig forringelse af tilsynet med tilbud, der er rettet til børn og unge, som befinder sig i en særlig sårbar positioner. Det vil medføre dårligere kvalitet i børnenes anbringelser, dårligere trivsel blandt flere af børnene og i værste fald direkte svigt.

Forslaget gennemføres i en periode, hvor der er flere eksempler på, at vi har behov for et hyppigt og uvildigt tilsyn, fordi børn blandt andet er blevet anbragt i tilbud, der ikke er godkendt. At socialministeren i november så sig nødsaget til at indskærpe for landets kommuner, at sådan en praksis ikke er tilladt, vidner for os at se om vigtigheden af, at tilsynet ikke slækkes. Tværtimod.

Vi må derfor også desværre konstatere, at forringelsen af tilsynet alene gennemføres af økonomiske sparehensyn. Der er ingen faglige bevæggrunde, og ingen fagpersoner eller -organisationer støtter forslaget.

Vi har siden indførelsen af den eksisterende model for ti år siden og frem mod i dag fået udviklet et socialtilsyn, som grundlæggende set er velfungerende og understøtter en god dialog med anbringelsesstederne om udvikling og kvalitet i tilbuddene. Vi stiller os derfor både undrende og bekymrede over baggrunden for lovforslaget, og at der i udarbejdelsen ikke er inddraget bidrag fra praksisfeltet. En åben proces med repræsentanter for børnene, forældrene og de sociale tilbud selv kunne på et oplyst grundlag medvirke til at forbedre tilsynet og minimere unødvendig regulering.

Ad 3.1 Et mere risikobaseret tilsyn

Vi kan konstatere, der med vedtagelse af lovændringerne bliver væsentligt færre tilsynsbesøg på de sociale tilbud. Fra et obligatorisk besøg hver år til et hvert andet år i plejefamilierne og hvert tredje år på børne- og ungehjemmene. Derudover vil antallet af ikke-obligatoriske besøg også blive reduceret. Det risikobaserede tilsyn, man sætter i stedet, er en dårlig erstatning. Det er ikke muligt at vurdere risiko fyldestgørende før besøg, så det vil være meget tvivlsomt, om man reelt opfanger alle de situationer, hvor der er behov for et tilsynsbesøg.

Det står i skærende kontrast, at det vurderes relevant at fastholde et årligt tilsyn med tilbuddenes økonomi men ikke tilsvarende med børnenes trivsel på stedet. Logikken bag denne disponering er svær at få øje på.

Ad 3.2 Styrkelse af whistleblowerordningen

Børnesagens Fællesråd støtter, at der skabes en eksplicit whistleblower-ordning. Det er en forbedring, der i nogle tilfælde vil gøre det lettere for både børn, unge og deres pårørende at gøre opmærksom på problemer. Denne styrkelse bør dog ikke stå i stedet for tilsynsbesøgene og ændringen i fokus for tilsynet men kun ske som en forbedring af den nuværende ordning (se kommentarer til afsnit 3.3).

Det må aldrig blive børnene, de unges og deres pårørendes ansvar at identificere og handle i forhold til dårlige anbringelsesforhold, og en ordning som den bør derfor alene ses som et supplement til tilsynets ansvar. Dertil kommer, at der i relation til plejefamilier vil være langt mindre sandsynlighed for en reel effekt, da børnene i hverdagen har en mere begrænset kontaktflade til pårørende og andre fagpersoner, som kan opdage forholdene. Det understreger derfor blot, at netop plejefamilierne bør have et bedre tilsyn efter sammen kriterier som det nuværende.

Ad 3.3 Justering af krav til vurdering af tilbuddets kvalitet

Tilsynet vil med lovændringerne få et markant anderledes fremtidigt fokus, som vi vurderer, vil medføre markante forringelser for både børnenes trivsel og udvikling.

Fra udvikling til kontrol af minimum

Den vigtigste ændring i tilgangen er, at man går fra at prioritere dialog og udvikling i mødet med de sociale tilbud til at udføre en simpel kontrol af, om de enkelte tilbud fortsat kan godkendes eller ej. Det er en radikal ændring, som bekymrer os. Både for børne- og ungehjemmene og særligt for plejefamilierne, som i det daglige er meget alene om deres opgaver og har begrænset adgang til faglig sparring og udvikling.

Det ekspliciteres i bemærkningerne, at tilbuddene ikke er *"forpligtede til at udvikle kvaliteten i tilbuddet ud over, hvad der vil være nødvendigt for godkendelsen"* (s. 29), og at de *"vil ikke have incitament til at hæve serviceniveauet og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt"* (s. 27). Det fremstår dermed tydeligt, at motivationen for lovforslaget er at sænke ambitionerne for udvikling af rammerne for gode anbringelser, som i dag sker ved anvendelsen af den graduerede og kvalitative vurdering med 5-trins skala, og fremadrettet alene sikre et minimum af indhold.

At der fremadrettet lægges op til en entydig prioritering af uanmeldte tilsyn frem for tilsyn med fokus på grundighed og dialog om kvalitetssikring vil desværre også blot understøtte en mere kontrolpræget praksis og påvirke relationen mellem tilbuddene og tilsynet negativt. For os at se fører det regnestykke ikke til bedre anbringelser. Tværtimod.

Fjernet fokus på det hele barn

Med lovændringerne lægges der op til, at børn anbragt uden for hjemmet sammenholdt med andre børn skal have mindre gode og sammenhængende børneliv. Det er uforståeligt.

Det sker ved, at antallet af kvalitetstemaer i tilsynet reduceres fra syv til fem, og at kravene om fokus på *"Uddannelse og beskæftigelse"* og *"Selvstændighed og relationer"* udgår. Vi ved fra adskillige undersøgelser, at

netop disse områder er særligt udfordrende for børn og unge i sårbare positioner og dermed ekstra vigtige fokusområder under en anbringelse. Igen kan vi derfor kun stille os uforstående over forslaget.

Med venlig hilsen

Pernille Gry Petersen

Generalsekretær

Til Social – og Boligministeriet
jurint@sm.dk, lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Børns Vilkår
Trekronergade 26
2500 Valby
Danmark

M +45 3555 5559
bv@bornsvilkar.dk

www.bornsvilkar.dk

20. februar 2025

Side 1

Høringssvar fra Børns Vilkår om udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Børns Vilkår takker for muligheden for at afgive høringssvar for forslaget til ændring af lov om socialtilsyn. Udover dette høringssvar henviser vi til det åbne brev, Børns Vilkår og en lang række organisationer har sendt til de relevante ministerier.

Indledningsvis vil vi gerne påpege, at processen op til denne høring har manglet inddragelse og gennemsigtighed. Børns Vilkår har – på linje med mange andre organisationer – ikke oplevet sig hverken inddraget eller hørt i udspillet, der rummer principielle ændringer, og derfor burde have været del af en langt mere åben proces. Vi vil også påpege, at anbragte børn og unges perspektiv på forslaget i alt for lille grad indgår i forslaget. Vi vil derfor på linje med andre organisationer forslå, at der tages initiativ til at åbne en mere inddragende proces og at der nedsættes en arbejdsgruppe, der skal give input til den risikomodel, der skal udvikles, og til hvordan man fremadrettet sikrer et kvalificeret tilsyn, der også involverer et børneperspektiv. Børns Vilkår deltager meget gerne i den arbejdsgruppe.

Der har siden socialtilsynenes oprettelse i 2014 været en løbende diskussion af, om de fem tilsyn løftede deres opgave tilfredsstillende og om der fx var tilstrækkelig ensartethed i deres virke. Børns Vilkår har deltaget i den debat og deltager også gerne i en debat om kvaliteten af

STOP
SVIGT

socialtilsyn. Men Børns Vilkår mener ikke, at de forslåede ændringer vil bidrage til kvaliteten af de nødvendige tilsyn med anbragte børn og unge. Tværtimod er vi dybt bekymret for den spareøvelse, det reelt er, og vi frygter, at forslaget, hvis det gennemføres, vil få alvorlige konsekvenser for de børn og unge, der bor i plejefamilier eller på børne- og ungehjem.

Børns Vilkår er bekymrede for, at det vil give forringelser, når man med lovforslaget vil:

- Ændre tilsynet, så tilsynet fremadrettet alene skal sikre ”at tilbuddet har den nødvendige kvalitet”. Med dette forslag viser man tydeligt den lave ambition for kvaliteten på sociale tilbud.
- At man fjerner kravet om årlige tilsyn, så plejefamilier fremover alene skal have tilsyn hvert andet år, og børne- og ungehjem alene hvert tredje år. Det er i Børns Vilkårs optik alt for få tilsynsbesøg.
- At man ændrer scoren i kvalitetsmodellen til en binær score, hvormed man ikke kan se kvalitetsforskelle på de forskellige tilbud.
- At man fremover skal føre tilsyn på baggrund af en risikobaseret tilgang, vel at mærke baseret på en model, der ikke er udviklet og afprøvet.
- At man fjerner temaerne ”Uddannelse og beskæftigelse” samt ”selvstændighed og relationer” fra kvalitetsmodellen, hvormed man igen viser de lave ambitioner på børnenes vegne. Det rimer i Børns Vilkårs optik også dårligt med intentionerne i Børnene Først, hvor der er et stærkt fokus på især uddannelse og beskæftigelse for tidligere anbragte.
- At man gennem et fokus på whistleblows lægger ansvaret på børn, unge, pårørende og medarbejdere for at sige fra, hvis noget er galt. Det er i Børns Vilkårs optik et alt for stort ansvar at lægge på børnene og de unge selv.
- At man tillægger det personrettede tilsyn afgørende vægt i en situation, hvor kommunerne allerede i dag har ressourcemæssige udfordringer i forhold til at leve op til kravene.

Vi mener, at ovenstående tiltag vil medføre forringelser i kvalitet og indsatser, ligesom det vil tage længere tid før, man opdager plejefamilier og børne- og ungehjem med dårlig kvalitet. Børns Vilkår mener derfor ikke, at de forslåede ændringer vil kunne sikre, at der opdages manglende kvalitet i anbringelser – eller i værste instans kan forhindre de såkaldt brodne kar.

Børns Vilkår mener, at man med forslaget bevidst svækker det tilsyn, der skal sikre kvaliteten for de børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Og vi undrer os over, at lovforslaget fremsættes i en tid, hvor vi, alene de seneste par år, har set en lang række nye sager i medierne om omsorgssvigt, ledelsessvigt og forråelse i anbringelseshjem

Vi vil på baggrund af vores bekymringer appellere til, at forslaget trækkes tilbage og at der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af organisationer og Socialtilsyn, der skal give input til den risikomodel, der skal udvikles, samt til hvordan man fremadrettet sikrer et kvalificeret tilsyn, der også involverer et børneperspektiv.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl, direktør

21. februar 2025

Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København
Att.: jurint@sm.dk

HØRING OVER UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF LOV OM SOCIALTILSYN, LOV OM SOCIAL SERVICE, BARNETS LOV OG LOV OM BEHANDLINGS- OG SPECIALUNDERVISNINGSTILBUD TIL BØRN OG UNGE (MERE RISIKOBASERET SOCIALTILSYN, REGELFORENKLINGER M.V.)

Danner vil hermed komme med bemærkninger til Social- og Boligministeriets udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.). Danner ønsker fremover at komme på høringslisten til ministeriets lov- og beslutningsforslag på områder, der vedrører vores virke som §109 tilbud.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

I Danner anerkender vi, at det nuværende tilsynsformat er ressourcetungt og omkostningsfuldt, både for socialtilsynet og for tilbud som vores. Vi anerkender ligeledes ønsket om en mere ensartet tilsynspraksis på tværs af landet. Dog mener vi ikke, at forslaget om at fratage socialtilsynet medansvaret for tilbuddenes kvalitetsudvikling er den rigtige løsning. Vi stiller os undrende over for den foreslåede lovændrings manglende fokus på kvalitet og udvikling af de sociale tilbud, som er målrettet nogle af landets mest udsatte borgere. Vi er bekymrede for, at en risikobaseret tilgang vil gøre det sværere at opdage udfordringerne og vejlede tilbuddene i tide, hvilket kan lede til et større kvalitetsopbyggende arbejde i utide. På sigt vil denne tilgang risikere at sænke kvaliteten af sociale tilbud for hele feltet.

Vi er i den nuværende model tilfredse med tilsynet som sparringspartner, i forbindelse med kvalitetssikring og udvikling af vores sociale tilbud, om end vi kan opleve at blive vurderet ud fra irrelevante kvalitetskriterier. På baggrund af ministeriets lovforslag savner vi en præcisering af, hvordan den faglige kvalitet afspejles i de konkrete krav og kriterier. Helt overordnet mener Danner, at man ikke kan garantere kvaliteten i tilbud, når modellen skal dække forskellige tilbud med dertilhørende forskellige kvalitetskrav for målgruppen.

EN MERE OVERORDNET KVALITETSMODEL

Danner mener, at intentionen med en mere fokuseret kvalitetsmodel er positiv, som alternativ til den nuværende og omfangsrige model, der i nogen grad vurderer tilbuddene på punkter, der ikke er relevante for de mange forskellige tilbudstyper, som hører under socialtilsynet. Dog vil vi påpege, at med en mere overordnet model bliver det nødvendigt at præcisere specifikke kvalitetskrav til specifikke tilbudstyper i tillæg. Som krisecenter er det i vores, så vel som tilsynets interesse, at vi bliver bedømt på, og er godkendt ud fra, kriterier, som er relevante for vores arbejde og målgruppe. Helt konkret mener Danner, at det er afgørende, at socialtilsynet eksempelvis stiller krav til krisecentres kvalitet af sikkerhed og voldsfaglighed. I forlængelse af omformuleringen i Social- og servicelovens §109, må den nye tilsynsmodel afspejle kravet til beskyttelse, voldsfaglig støtte og rådgivning i kriterierne for kvalitet på landets krisecentre. Ligeledes mener Danner, at det vil blive udfordrende for tilbuddene at gennemskue krav og rammer, hvis de ikke er tydeligt beskrevet, hvorfor det anbefales at tilføje mere tilbudsspecifikke

21. februar 2025

tillæg til den overordnede kvalitetsmodel i lovforslaget.

Danner påpeger herudover, at en mere overordnet kvalitetsmodel foranlediger et særligt stort krav til tilsynskonsulentens faglighed inden for det givne tilbuds område og målgruppe, ligesom en sådan model kan udfordre ensartetheden på tværs af landet. Derfor mener vi, at der bør stilles helt tydelige rammer for, hvordan ensartetheden på tværs af tilsynene i højere grad skal imødekommes i lovforslaget.

EN RISIKOBASERET TILGANG MINDSKER BLIKKET FOR KVALITET OG UDVIKLING

Vi finder det bekymrende, at lovforslaget lægger op til en risikobaseret tilsynsmodel, der i meget lille grad inviterer til kvalitetsudvikling, og i højere grad skaber mål-orientering, som handler om, ikke at være i risiko for at blive lukket ned. At socialtilsynet fremover kun vil føre flere tilsyn, når risikoen stiger, lyder i praksis som et negativt orienteret tilsyn, der fokuserer på laveste fællesnævner for godkendte kriterier.

Jf. ministeriets forslag vil tilbud som vores, der ikke vurderes at være i risikogruppen, få besøg af socialtilsynet hvert tredje år. Det er vores erfaring, at der på tre år kan ske rigtig mange forandringer på en arbejdsplads. I Danner mener vi, at socialtilsynet bør tage udgangspunkt i kvalitetsudvikling og læring, hvorfor socialtilsynet med fordel bør føre udviklende tilsyn med tilbud, der ikke aktuelt placerer sig i risikozonen.

ANSVARET FOR KVALITETSSIKRING BØR IKKE PÅHVILE MÅLGRUPPEN

I Danner mener vi, at whistleblowerordningen i lovforslaget har fået en bekymrende stor rolle i henhold til rapportering af ringe kvalitet, om end det er positivt at tilbuddets beboere, medarbejdere og samarbejdspartnere fortsat har mulighed for at rapportere udfordringer på tilbuddet. Omend vi i Danner er bevidste om at en ordning som denne hovedsageligt vil anvendes af nuværende og tidligere medarbejdere, ser vi os nødsaget til at påpege udfordringer med at placere en så stor del af ansvaret hos målgruppen. Det er Danners klare overbevisning, at ordningen i meget lille grad vil anvendes af de mest udsatte borgere i samfundet. Når en kvinde flytter på krisecenter, er hun (i ordets forstand) i krise, og hverken i stand til objektivt at vurdere en kvalitetsstandard eller at have de fornødne ressourcer til at gøre brug af en whistleblowerordning. I vores praksis, som en del af den voldsfaglige hjælp, arbejder vi med at voldsudsatte kvinder skal bryde med oplevelsen af at være til besvær og stå i taknemmelighed over at modtage hjælp og støtte.

Som en del af volden påtvinges kvinder nemlig ofte følelser af at være forkerte og til besvær. Derfor arbejder vi med at styrke deres evne til at sætte grænser og stille krav til omverdenen. For et krisecenter kan det risikere at blive kontraproduktivt, samtidig med at det stiller vores målgruppe i en svær situation, i en meget skrøbelig periode. Desuden kan vi være bekymrede for, om krisecentre, der i mindre grad arbejder med dette fokus, kan komme til at drage fordel af, at kvinderne ofte ikke er i stand til at klage eller stille krav til forholdene.

Danner mener, at ansvaret for kvalitetssikring med denne ordning i alt for høj grad placeres på skuldrene af udsatte borgere. Ansvar for at kvalitetssikre sociale tilbud bør tilhøre socialtilsynet. Danner foreslår en fortsat mere dialogbaseret relation mellem tilsyn og tilbud, der kan være med til at sikre et informationsflow fra tilbud til socialtilsynet i forbindelse med konkrete udfordringer og sparring herom. Whistleblowerordningen bør være et supplement hertil, fremfor den anden vej rundt.

21. februar 2025

Danner mener til gengæld, at det er positivt, at der fastsættes en frist på fem dage inden for hvilken, socialtilsynet skal have behandlet henvendelsen via whistleblowerordningen.

YDERLIGERE BEMÆRKNINGER

Slutteligt mener Danner, at det er positivt, at man i forslaget til den nye tilsynsmodel har valgt at droppe kravet om inddragelse af socialtilsynet i forbindelse med større vedligeholdelsesarbejde. Vi vil dog påpege at, at ved renoveringer i et sådant omfang, at tilbuddets beboere er nødsaget til at fraflytte tilbuddet i en periode, må det være tilsynets opgave at sikre, at det alternative opholdssted ligeledes lever op til socialtilsynets kvalitetskriterier.

Afslutningsvist vil Danner påpege, at det, uanset formen, bør gøre sig gældende at et lavere tilsynstryk, og hermed en tilsyneladende lavere frekvens af besøg fra, og dialog med, socialtilsynet må komme til udtryk i prisen, ikke kun for offentlige kommunale sociale tilbud, men også for private tilbud som krisecentre, der er af høj kvalitet. Tilrettes dette ikke vil prisen for besøg hvert tredje år blive uforholdsmæssig høj.

I er meget velkomne til at kontakte krisecenterleder Susanne Lamhauge på sml@danner.dk eller 30 78 58 55, hvis I har spørgsmål eller ønsker uddybning.

Med venlig hilsen

Mette Marie Yde, direktør

Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, m.fl. (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Dansk Industri (DI) har den 23. januar 2025 modtaget udkast til ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.). Dansk Sundhed og Velfærd er en branchesektion i DI, som samler private virksomheder indenfor sundhed og velfærd – herunder også socialområdet. I forbindelse med høringssvaret har DI derfor været i dialog med en række berørte medlemsvirksomheder.

Med udkastet udmøntes *Initiativ 6: Effektivisering af socialtilsyn* fra *Aftale om udmøntning af tre initiativer i rammeaftale af 2. maj 2024 om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet og Aftale om kommunernes økonomi 2025*.

DI støtter generelt ikke lovforslaget. DI er skeptisk overfor den del, der omhandler fastsættelse af en økonomisk ramme for de samlede udgifter på tværs af tilsynet, da det er en frygt, at socialtilsynet herefter ikke vil være i stand til at opretholde sin funktion. DI er dog positiv omkring de tiltag, der vil føre til mere ensartethed og mindre forbrug af ressourcer på unødigt kontrol og bureaukrati.

Besparelser kan få fatale følger for borgerne – og kan ramme skævt

Med lovforslaget vil der blive fastsat en økonomisk ramme for de samlede udgifter på tværs af socialtilsynene, hvilket medfører en besparelse på 62 mio. kr. årligt. Målet er dertil at sænke tilsynstrykket med 30 procent. DI frygter, at socialtilsynet ikke vil være i stand til at opretholde sin vigtige funktion med denne økonomiske besparelse.

DI er især skeptisk overfor besparelser i en tid, hvor kvaliteten i sociale tilbud jævnligt debatteres. Et stærkt socialtilsyn er med til at sikre høj kvalitet, gennemsigtighed i pris, og at tilbud, der ikke lever op til de aftalte krav, tildeles påbud og lukkes. Hvis man ønsker økonomiske besparelser – og et fortsat stærkt socialtilsyn – vil DI i stedet anbefale, at samle tilsynet under én statslig myndighed.

DI er bekymret for, at besparelserne på tilsynet kan ramme skævt. F.eks. aflægger offentlige tilbud ikke omkostningsbaserede regnskaber efter årsregnskabsloven, ligesom private tilbud gør det. Af den grund kan man frygte, at et socialtilsyn, der skal spare, vil samle sine ressourcer, hvor det kræver mindst arbejde at føre tilsyn. DI frygter, at der fremover vil være færre tilsynsbesøg hos offentlige tilbud end hos private tilbud, fordi offentlige tilbud er mindre gennemsigtige. Det vil være til stor skade for de borgere, der bor på offentlige tilbud.

Et risikobaseret tilsyn

DI bakker imidlertid op om, at socialtilsynet skal prioritere at føre tilsyn på tilbud, hvor der vurderes størst risiko for en bekymrende kvalitet. DI ser frem til at følge udviklingen af en risikomodel, der tager afsæt i relevante risikofaktorer på baggrund af aktuelt bedste viden om risiko. Man bør stræbe efter et objektivt og fagligt funderet tilsynssystem, hvor tilbud behandles ens og i overensstemmelse med samme regelsæt – uanset ejerform.

DI mener, at det er passende, at socialtilsynet skal foretage mindst ét uanmeldt tilsynsbesøg i hvert tilbud inden for en periode på tre år, medmindre en risikovurdering kalder på andet. DI foreslår, at tilsynet fortsat er i dialog med tilbuddene med målet om, at tilbud og tilsyn sikrer en sund relation og kendskab til hinanden (som ellers kan være svær at opnå på et møde én gang hvert tredje år).

Styrkelse af whistleblowerordningen

DI er betrygget i, at forslaget om at styrke whistleblowerordningen vil sikre, at bekymrende forhold i et tilbud vil blive opdaget hurtigere, så der er vished om, at der arbejdes med forbedring af kvalitet, hvor behovet er størst.

Vurdering af kvalitet

Den eksisterende kvalitetsmodel vil blive fokuseret, så tilbud fremover vil skulle vurderes på færre punkter og ikke risikerer at skulle vurderes på punkter, som ikke er relevante for tilbuddet. Det, mener DI, er positivt. DI ser i forlængelse heraf et behov for udvikling af tilnærmelsesvis objektive parametre for socialtilsynets vurdering af kvalitet, så det er klart for både offentlige og private tilbud, hvad scoren i praksis indebærer. DI mener, at både tilsyn og tilbud vil have gavn af et klart fagligt grundlag for vurderingen af kvalitet, så der sikres ensartet sparring, rådgivning og påbud.

Et mere effektivt og ensartet socialtilsyn

Med lovforslaget præciseres socialtilsynenes pligt til at samarbejde med henblik på at sikre ensartethed på tværs. I dag opleves store forskelle i bedømmelsespraksis blandt de fem socialtilsyn og de individuelle tilsynsførende. Det betyder, at sociale tilbud i alt for høj grad bliver vurderet på subjektive opfattelser frem for objektive mål, hvilket fører til unødigt administration og øgede omkostninger. Derfor bakker DI op om denne del af forslaget.

Den bedste måde at strømline bedømmelsespraksis i socialtilsynet på er at samle tilsynene i én statslig myndighed for at sikre mest mulig sammenhæng, uvildighed og armslængde. Et samlet socialtilsyn vil forenkle koordineringen af internt og tilsyn mellem forskellige statslige myndigheder.

DI står til rådighed for yderligere dialog samt for spørgsmål og uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen
Jakob Scharff
Branchedirektør

Høringssvar til forslag til lov om ændring af socialtilsynsloven (mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger mv.).

Dansk Socialrådgiverforening takker for muligheden for at afgive høringssvar til forslag til lov om ændring af socialtilsynsloven m.v. (mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger m.v.) og fremsender hermed høringssvar til lovforslaget.

Indledning

I 2014 så de fem socialtilsyn dagens lys. Der var meget bred opbakning til tilsynene politisk, og det var ikke uden grund. De foregående år var der sager om børn, unge og voksne, hvis omsorg, trivsel og udvikling ikke blev varetaget i tilbuddene og plejefamilierne. De fem socialtilsyn på tværs af landet skulle være uvildige og uafhængige af kommunerne, sikre beskyttelsen af de mest sårbare borgere og bidrage til et kvalitetsløft i tilbuddene for at støtte børn, unge og voksne anbragte. Socialtilsynene fik således til opgave at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med størstedelen af de sociale tilbud efter serviceloven, alkoholbehandlingssteder efter sundhedsloven og plejefamilier efter barnets lov. Det er et ved lov fastsat krav, at tilsynene fører årligt tilsyn med tilbuddene og plejefamilierne, hvilket nu ændres til hhv. besøg tre år og hvert andet år.

Som socialrådgivere ønsker vi et stærkt og nærværende tilsyn, og vi mener, at den fysiske tilstedeværelse er afgørende for at sikre kvaliteten i tilbuddene. Hvis lovforslaget bliver vedtaget, vil det være en forringelse af de mest sårbare borgers rettigheder, beskyttelse og daglige kvalitet.

Socialtilsynene havde, hvis de var blevet involveret, kunnet bidrage til målsætningen om at ændre på sagsgange og tilsynstrykket, så de økonomiske udgifter i forbindelse med tilsynsbesøg og udviklingstiltag i tilbuddene kunne mindskes. Tilsynene kan således både effektiviseres og forbedres i deres nuværende form, men det forekommer særdeles uhensigtsmæssigt at gennemføre så gennemgribende en ændring af tilsynenes virke uden at involvere socialtilsynene.

Socialpolitisk går vi med lovforslaget fra at forebygge problemer til først at gribe ind, når skaden er sket. Det er ikke en ønskelig drejning.

Tilsynstrykket og de forestående besparelser

Forslaget betyder besparelse på 62 mio. kr. i socialtilsynenes samlede ramme. Lovforslaget henviser til en aftale mellem KL og regeringen om at reducere tilsynstrykket med 30 pct. men tilsynstrykket fra de sociale tilsyn reduceres markant mere end de tiltænkte 30 pct. med lovforslaget. Det er for os ikke helt klart, hvorfor det er endt med en markant højere reduktion.

Begrundelsen politisk med aftalen bag denne besparelse har været, at alene 2 pct. af tilsynsbesøgene medfører reaktioner, men det er misvisende at bruge dette tal som argument, hvilket de sociale tilsyn har gjort opmærksom på.

Socialtilsynene hæver kvaliteten gennem dialog og er med til at vende negativ udvikling, inden det kommer til en sanktion, hvilket må siges at være positivt. Vi vil formentlig se flere sanktioner og flere godkendelser, der bliver inddraget fremover og/eller flere uhensigtsmæssigheder vil gå under radaren.

Skal vi have to socialtilsynslove?

Lovforslaget omfatter både plejefamilier og andre tilbud. Lovforslaget aktualiserer, at det ikke er hensigtsmæssigt at behandle de to områder ens, hvilket høringssvaret redegør for i det følgende. Lovgiver bør overveje om ikke der bør ske yderligere tilpasninger i den nye risikobaserede tilsynsmodel, når det gælder plejefamilieområdet.

En plejefamilie er en grundlæggende anden størrelse end en arbejdsplads. En plejefamilie er en helt almindelig familie, der 24 timer i døgnet, 365 dage om året drager omsorg for det anbragte barn. Familien kan blive ramt af sygdom, skilsmisse eller andre pludseligt opståede livskriser. Familierne bør omfattes af tættere dialog end den risikobaserede tilsynsmodel levner mulighed for, for at kunne sikre omsorgen, trivslen og udviklingen for det anbragte barn. Ellers kommer de til at stå meget alene om opgaven. Plejefamilien kan også blive ramt af omsorgstræthed, fordi der ikke kommer nye medarbejdere med friske øjne, der kan se tonen over for børnene med et udefra blik, eller der kan være et pludseligt fald i kvalitet fx pga. familiekriser. Tilsynene spiller her en rolle som sparringspartner og vejleder, der ikke uden videre kan undværes eller erstattes af det personrettede tilsyn, da dette ikke omhandler plejefamilien, men det enkelte barn i pleje.

Plejefamilier er helt almindelige familier, der påtager sig en plejeopgave, som påvirker deres familieliv i væsentlig grad, da alle anbragte børn og unge kommer med et traume, der skal håndteres. Antallet af sammenbrud i anbringelser må forventes at stige, da plejefamilierne nu er større i risiko for, at der ikke i tide bliver taget hånd om

tiltagende problemer med deres kvalitet. Med besøg fra socialtilsynet kun hvert andet år vil kontinuiteten i samarbejdet med familien gå tabt.

Hvis plejefamilierne kun skal have tilsynsbesøg hvert andet år, vil det kræve flere besøg og øget opmærksomhed fra anbringende kommune, samt øget orientering til socialtilsynet om bekymringer i forhold til kvaliteten i plejefamilierne. Erfaring viser, at kommunerne deler deres viden, hvis de bliver spurgt, men sjældnere selv oplyser socialtilsynene om deres bekymring for en plejefamilies kvalitet af egen drift. Kommunerne er desuden også presset af manglen på plejefamilier.

Konsekvensen risikerer at blive, at hvis kommune A stopper samarbejdet med en plejefamilie grundet lav kvalitet og ikke fortæller socialtilsynet dette, så kan kommune B anbringe børn i samme plejefamilie med lav kvalitet, da det endnu ikke er opdaget af socialtilsynet. Det vil med andre ord risikere at blive mere som før oprettelsen af socialtilsynene.

Det årlige tilsynsbesøg

Som socialrådgivere arbejder vi hver dag for at sikre, at udsatte borgere får den nødvendige støtte og beskyttelse. Men det kræver, at vi har de rigtige redskaber – og et stærkt tilsyn er ét af dem. At føre tilsyn hos en plejefamilie eller et botilbud kan ikke sidestilles med at føre tilsyn med fødevarer eller efterlevelse af brandregulativer. At føre tilsyn på socialområdet handler om relationer, forfølge stemninger og usagte ting, ligesom evnen til at skabe et trygt rum for alle involverede bliver særlig vigtig, når det bliver svært og sårbart. Et stærkt tilsyn kræver derfor fysisk tilstedeværelse og vi frygter at et besøg hvert tredje år giver for spinkelt et grundlag at føre tilsynet ud fra. I plejefamilierne bliver der krav om tilsynsbesøg minimum hvert andet år, men det er også et for spinkelt grundlag at løse opgaven ud fra.

Erfaring viser, at kvalitetsmangler kan opstå over kort tid, og det nuværende årlige tilsyn kan derfor både anses som en aktiv og en forebyggende foranstaltning. Loven lægger op til at fjerne kravet om det årlige tilsynsbesøg og i stedet fokusere på en risikovurdering. Socialtilsynene har dog i mange år arbejdet risikobaseret og dialogbaseret.

Konsekvensen kan blive, at socialtilsynene kommer til at skulle lukke flere plejefamilier grundet lav kvalitet, da vi ikke har opdaget udfordringerne i tide nok til at vende udviklingen. Det kan resultere i, at vi på landsplan får endnu færre plejefamilier at anbringe børn i.

Der er bekymring for, at de foreslåede ændringer samlet set vil svække tilsynet med plejefamilier og dermed forringe kvaliteten af omsorgen for anbragte børn. Det dialogbaserede tilsyn bør bevares i en form, der fortsat sikrer mulighed for faglig sparring og kvalitetsudvikling for plejefamilier.

Endelig er det vigtigt at besøge alle afdelinger i døgntilbud, da tre ud af fire afdelinger kan have høj kvalitet og den fjerde lav kvalitet.

Risikomodellen

Dansk Socialrådgiverforening forudser, at det bliver vanskeligt at udvikle en risikomodel for plejefamilierne og vi undrer os over at lovforslaget kun nævner én risikomodel, idet der vil skulle udvikles en for tilbud og en for plejefamilier.

De oplysninger, som risikovurderingen skal baseres på, lader desuden til mere at have tilbuddene end plejefamilierne i tankerne.

Det er desuden lidt uklart, hvordan der skal indhentes oplysninger om plejefamilierne til brug for risikovurderingen, hvis det ikke er gennem plejefamilierne selv. Vi kan være bekymret for at lovforslaget hviler på en uforholdsmæssig optimistisk opfattelse af, hvilke oplysninger, der kan tilvejebringes om familierne gennem Tilbudsportalen, da den efter vores erfaring desværre ikke virker efter hensigten. Det vil der derfor vil være al mulig grund til at rette op på, inden lovforslaget træder i kraft.

Kvalitetsmodellen

Dansk Socialrådgiverforening er som udgangspunkt åben over for at se på en justering af kvalitetsmodellen, som kan trænge til at blive justeret efter 11 års brug og som i dag ikke altid passer til alle typer tilbud. Det forekommer i imidlertid uhensigtsmæssigt at erstatte 5 trins skalaen med en binær score.

Det er i lovforslaget uklart, hvor lav kvalitet en plejefamilie/tilbud kan have og samtidig opretholde godkendelsen. Det gælder ikke mindst i plejefamilierne, hvor der i en periode kan være risiko for at score lavt på grund af en aktuel problematik/krise i familien. Hvis man ikke bliver godkendt på alle parametre, mister plejefamilien eller tilbuddet sin godkendelse. Vil det betyde at vi fremover vil se en række tilbud og plejefamilier miste deres godkendelse, hvis de aktuelt ikke opfylder alle parametrene? Det vil være særdeles kritisk, især på plejefamilieområdet, hvor der i forvejen er stor mangel på familier, der kan og vil påtage sig opgaven.

Alternativet er at sænke kvaliteten markant på det sociale område, men dette vil heller ikke være ønskeligt.

Lovforslaget er således ikke særligt tydeligt i forhold til, om der ønskes et høj- eller lavtolerant tilsyn. Uden en mere præcis ramme og definition af tilstrækkelig kvalitet, risikerer vi at se en uensartet tilsynspraksis, hvilket vil få konsekvenser for både borgernes retssikkerhed og kvaliteten.

Samtidig har 5 trins skalaen været med til at sikre en udvikling af kvaliteten. Lovforslaget lægger op til, at det ikke er ønskeligt at tilbuddene arbejder med at øge

kvaliteten 'ud over det nødvendige' og i stedet fokuserer på den daglige, borgernære indsats. Kvalitetsmodellens formål er netop at sikre kvaliteten til gavn for den daglige, borgernære indsats – så hvordan tænker lovgiver at sikre denne kvalitet fremover, nu hvor formålet med at bidrage til at udvikle kvalitet i tilbuddet udgår?

Dansk Socialrådgiverforening mener, at selvstændighed og relationer er et relevant parameter og vi mener fortsat, at anbragte børns skolegang er væsentlig som kvalitetsmarkør – forskning peger på at skolegang er en afgørende beskyttelsesfaktor for et udsat barn. Det er muligt at beskæftigelse ikke altid er relevant, men for nogle typer af tilbud kan det fortsat være det.

Whistleblows

Tilsynet vil fremover skulle forlade sig på whistleblows, som fremover spiller en central rolle i den nye, risikobaserede tilsynsmodel. Overvejelserne i lovforslaget omkring ikke at forlade sig på whistleblow i plejefamilierne er, om plejefamilien har et lille barn eller et særligt sårbart barn eller ung anbragt, som ikke selv kan gøre brug af whistleblow-ordninger. Men alle anbragte børn og unge er i en sårbar situation, og det vil uanset hvad for et anbragt barn eller ung være et stort skridt at whistleblowe. Tilsynene får således i dag ikke særlig mange whistleblows og underretninger om plejefamilier, og det vil en lovændring formentlig ikke ændre på. Endelig vil det være vanskeligt at sikre anonymiteten. På dette punkt bliver beskyttelsen af barnet for spinkelt.

Også for borgere i andre tilbud er whistleblows for sårbart som værktøj til at sikre rettidig indgriben fra socialtilsynet. Udsatte borgere affinder sig ofte med de forhold, de bydes. Nogle har svært ved at sige fra, andre har ikke tilstrækkeligt sprog, eller kan ikke afkode om den faglige kvalitet imødekommer deres behov. Mange vil ikke have overskud og viden til at anvende en whistleblow ordning.

Uanmeldte tilsyn og varsling af anmeldte tilsyn

Det bemærkes, at der særligt på plejefamilieområdet er stor risiko for at spille tiden med uanmeldte tilsyn. Vi oplever som socialrådgivere, der fører tilsyn i plejefamilierne, at de byder os velkomne, når vi kommer uanmeldt, men også at vi kører forgæves, når familien ikke er hjemme, fordi de er til sport, på arbejde, på indkøb, til møde, på familievisit eller på tur. Når vi så møder familien hjemme, er barnet der ofte ikke, fordi det er på en legeaftale, til fritidsaktivitet eller samvær.

Hvis målet er et mere effektivt tilsyn, er uanmeldte tilsyn i plejefamilier med andre ord ikke midlet. Vi frygter desuden for overfladiske besøg, når der kun er ca. en time afsat, som der typisk er til de uanmeldte besøg (familien ved jo ikke at vi ville komme og vi kan ikke holde på dem midt i deres daglige familieliv længere tid). Der kan gå mange år imellem at man får talt med et plejebarn eller en plejeforælder, hvis ikke de lige er hjemme, den dag tilsynet kommer uanmeldt.

Det virker dertil en anelse detailstyrende, når lovforslaget specificerer at varslingsfristen på anmeldte tilsyn maksimalt må være fire uger.

Lovforslagets intention er at "forenkle, målrette og effektivisere socialtilsynet og gøre det mere risikobaseret samt lette tilsynstrykket med 30 pct.". Men plejefamilier er ikke udsat for et højt tilsynstryk i den forstand at plejefamiliens forberedelsestid ikke er voldsom stor, ligesom plejefamilierne ikke skal indsende mange dokumenter, eller mønstre noget særligt i forbindelse med tilsynsbesøg.

Plejeforældrene er helt uforberedte på at vi kommer og bliver oftest nervøse for, om der roder for meget, eller om de kan tillade sig at sige det passer dårligt med tilsyn den pågældende dag. Når tilsyn gennemføres uden forudgående planlægning, bliver observationer af dagligdagsaktiviteter mere tilfældige og mindre metodisk bevidste. Ved uanmeldte tilsyn kan børnene heller ikke forberede sig på, at vi kommer, hvis de ønsker at fortælle os noget (hvis de da overhovedet er hjemme). Dette begrænsede indblik i plejefamiliernes praksis kan resultere i, at tilsynets vurderinger bliver mere overfladiske og reelle kvalitetsmangler ikke bliver opdaget. Uanmeldte tilsyn er en rigtig god metode – både i de familier, hvor der er en bekymring, men også i dem hvor der ikke er. Men det er en metode, og tilsynet bør have friheden til at kunne planlægge og udvælge metoderne, risikobaseret.

Når vi ikke har tilstrækkelige data og indsigt i en plejefamilie, kan det blive svært at vurdere, om de reelt opretholder den nødvendige kvalitet. Konsekvensen kan være, at plejefamilier, som i dag vurderes med delvise kvalitetsudfordringer, i højere grad vil forsvinde fra vores opmærksomhed og blive vurderet som velfungerende, da grundlaget for sanktioner bliver sværere at etablere. Dette vil kunne føre til, at kvalitetsmangler ikke identificeres i tide, og at plejefamilier, der har behov for støtte eller justeringer i deres praksis, ikke får den nødvendige opfølgning.

Det personrettede tilsyn bør opprioriteres kraftigt som konsekvens af lovforslaget – præciseringen er ikke tilstrækkelig

Lovforslaget vil kræve at kommunerne kraftigt opprioriterer det personrettede tilsyn, særligt på voksenområdet, som i dag ikke er tilstrækkeligt intensivt, når den foreslåede besparelse træder i kraft. Vi har således været i dialog med tilsynskonsulenter, der oplyser, at de har oplevet, at der kan gå op til 5 år mellem tilsynsbesøg, og at hvert andet år er almindeligt.

Dansk Socialrådgiverforening bemærker, at lovforslaget lægger op til at 'præcisere' det personrettede tilsyn, og at det alene sker ved at omformulere "tilsynet" i servicelovens §148 til "det personrettede tilsyn". Foreningens vurdering er, at det vil være nødvendigt med langt mere end denne præcisering, for at sikre de sårbare borgers trivsel gennem det personrettede tilsyn, og at det er påkrævet at lovgive om hyppigheden af kommunernes pligt til at føre personrettet tilsyn, så borgeren får personrettet tilsyn årligt på voksenområdet. Socialrådgivere i myndighed på

voksenområdet anvender i dag anvender de sociale tilsyn som 'kilde' i prioriteringen af deres personrettede tilsyn, og med lovforslaget vil det fremover være socialrådgiverne i myndighed, der er 'kilden' til at de sociale tilsyn aflægger tilsynsbesøg ud over hvert 3. år.

På børneområdet er der hyppigere personrettede tilsyn, idet det er lovpligtigt, men på børneområdet er der en udfordring med at sikre større kontinuitet i sagsbehandlingen, bl.a. grundet relativt høj medarbejderomsætning.

Lovforslaget efterlader således en større politisk opgave frem til ikrafttrædelsestidspunktet på dette punkt. Dette særligt fordi det personrettede tilsyn tiltænkes en rolle i forhold til at give de sociale tilsyn information, som gør det muligt at rulle det nye, risikobaserede tilsynskoncept ud.

Det økonomiske tilsyn

Det er positivt med en vejledning om socialtilsynets økonomiske tilsyn inden udgangen af 2025, og vi forventer at der også kommer en vejledning til, hvor omfattende det økonomiske tilsyn med plejefamilier bør være.

Udpegning af socialtilsynskommuner og særlig opgavevaretagelse

Lovforslaget giver ministeren bemyndigelse til at udpege socialtilsynskommuner, til at fravige bestemmelsen om at der skal være et socialtilsyn i hver region og til at fastsætte regler om hvor mange og hvilke kommunalbestyrelser, der skal varetage funktionen som socialtilsyn efter socialtilsynsloven, jf. 3.4.1.3. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt ministeren fremover vil kunne bestemme at der fx kun skal være én socialtilsynskommune? Det kunne være hensigtsmæssigt at opnå en afklaring og dermed tryk om tilsynenes fremtid.

Tilbudsportalen bør efterses

Hvis målet er at drive socialområdet mere effektivt og skåne tilbuddene for administration, kunne lovgiver med fordel underkaste Tilbudsportalen et eftersyn. Tilbuddene oplever, at Tilbudsportalen både ved driftsorienterede tilsyn og ved nygodkendelser er ressourcekrævende. De oplever sig ofte ikke særlig godt hjulpet ved Tilbudsportalens support og oplever tiden og ressourcerne brugt på Tilbudsportalen som meningsløs, er erfaringen.

Når lovforslaget nu lægger op til, at oplysninger til brug for tilsynet skal tilvejebringes på anden vis end nu, og henviser til at nogle oplysninger f.eks. kan hentes på Tilbudsportalen – må vi gøre opmærksom på at Tilbudsportalen *ikke* fungerer efter hensigten på plejefamilieområdet. Det er af mange årsager ikke et dynamisk sagsbehandlingsværktøj.

Af lovforslaget side 17 fremgår det at socialtilsynet skal anvende Tilbudsportalen som en del af de oplysninger, hvorpå socialtilsynet skal føre det risikobaserede tilsyn. Det er dog også socialtilsynets opgave at verificere de oplysninger, som plejefamilien eller tilbuddet har givet. Erfaring viser, at plejefamilierne ikke altid korrekt får meldt ind hvis et barn til- eller fraflytter deres adresse, og dermed er der i dag mange plejefamilier der er opgivet med et forkert antal ledige pladser. På tilbudsområdet kan de indberettede oplysninger også være mangelfulde eller direkte forkerte – oftest grundet at Tilbudsportalen har en ringe brugervenlighed.

Auditfunktionen og tværgående koordinering

Social – og Boligstyrelsen har tidligere haft en auditfunktion, men det vil være hensigtsmæssigt, at der er en aktør – mest oplagt styrelsen – der kan bistå med ny kvalitetsmodel, risikofaktorer etc. i samarbejde med til synene og også udarbejde fx rapporter om implementeringen af det nye, risikobaserede tilsynskoncept.

Den videre proces

Dansk Socialrådgiverforening vil, på linje med en lang række organisationer, opfordre til at lovforslaget bliver trukket tilbage og erstattet med en arbejdsgruppe bestående af organisationer og (især) socialtilsynene, der skal give input til, hvordan man fremadrettet sikrer et kvalificeret tilsyn.

Høringssvar vedr. offentlig høring over forslag til lov om ændring af socialtilsynsloven m.v. (mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger m.v.)

Indledning

Danske Handicaporganisationer (DH) kvitterer for høringen over forslaget til lov om ændring af socialtilsynsloven m.v. (mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger m.v.).

DH vil gerne starte med at problematisere, at kommunerne i fremtiden fortsat skal føre tilsyn med sig selv. DH mener, at det er demokratisk problematisk, at der på socialområdet ikke er den nødvendige armslængde mellem myndigheden og tilsynsansvaret.

DH vil også problematisere den manglende inddragelse af handicaporganisationerne. DH havde håbet, at der netop på socialtilsynsområdet var mulighed for at lave nogle ændringer, som alle parter i Sammen om handicap kunne se sig selv i. I stedet for inddragelse er aftalen klappet af sammen med Kommunernes Landsforening (KL) uden inddragelse af de borgere, som det hele drejer sig om, samt de faglige aktører, som har viden på området.

Tilsynstryk

Hovedformålet med lovforslaget er at lette tilsynstrykket for socialtilsynet og dermed spare økonomi i kommunerne. Konkret skal der spares 30 % på socialtilsynet. DH mener, at det er uansvarligt, at regeringen i en tid, hvor der er stort fokus og pres på socialområdet, vælger at skære i de tilsyn, som skal sikre kvaliteten af de tilbud, vi giver til de mest udsatte mennesker i landet.

Derudover har FN netop rejst alvorlig kritik af Danmark over den måde, som handicapområdet forvaltes på. Her er et af kritikpunkterne magtanvendelsesreglerne. Det er derfor dybt kritisabelt, at man skærer på omfanget af det tilsyn, som skal holde øje med anvendelsen af magt. Særligt når man har vedtaget at lette magtanvendelsesreglerne ved at øge beføjelserne til at bruge magt, samtidig med at der indføres færre krav til registrering. Kombinationen af nedskæringerne på socialtilsynet og lempelserne i magtanvendelsesreglerne er meget bekymrende.

Afskaffelse af det årlige tilsyn

DH mener, at det er fornuftigt, at hvert enkelt tilbud modtager et årligt tilsynsbesøg. Det sikrer den nødvendige dialog om udviklingen af tilbuddet samt, at tilbud, som måtte have problemer med kvaliteten, opfanges, og at der handles på den manglende kvalitet. Derfor er DH også kritisk over for, at tilbud i fremtiden kun får besøg af tilsynet hvert tredje år. DH frygter, at tilsynet dermed kommer meget langt væk fra de enkelte tilbuds hverdag, samt at den løbende og årlige dialog bliver forringet.

DH kan bakke op om, at plejefamilier kun får besøg af tilsynet hvert andet år. Men på plejefamilieområdet er kommunerne forpligtet til at følge op på anbringelsen med et personrettet tilsyn to gange årligt. Derfor er besøg fra tilsynet også mindre relevante end på voksenområdet, hvor der ikke er et lovkrav om antallet eller hyppigheden af personrettede tilsyn.

Det personrettede tilsyn

DH mener, at man på voksensocialområdet bør lade sig inspirere af børne- og ungeområdet, hvor det er lovfæstet, at kommunen skal føre to årlige personrettede tilsyn. Det er ikke ambitiøst nok blot at tydeliggøre formålet med et personrettet tilsyn, da "kan-bestemmelser" ofte ikke har effekt i den kommunale praksis på socialområdet. Selvom det personrettede tilsyn på voksenområdet ikke direkte er en kan-bestemmelse, bliver det de facto en kan-bestemmelse, når kravene ikke er defineret. Hvis det personrettede tilsyn skal styrkes, er der brug for lovgivningsmæssige krav – fx at kommunerne skal gennemføre et personrettet tilsyn på voksensocialområdet hvert år.

Styrkelse af whistleblowerordningen

DH bifalder, at man styrker tilsynets whistleblowerordning, men finder det stærkt problematisk, at man fremadrettet alene vil basere de reaktive tilsyn på whistleblowerordningen. Det er svært at forestille sig, at kommunerne eller tilbuddene selv vil kontakte whistleblowerordningen i et omfang, der kan opfange udfordringer i tilbuddene. DH er derfor bekymret for, at det i fremtiden bliver op til brugerne af tilbuddene samt deres pårørende at melde deres tilbud til whistleblowerordningen, da tilsynet ellers kun vil komme på besøg hvert tredje år.

DH opfordrer derfor til, at man igangsætter en oplysningskampagne målrettet kommunernes rådgivere, brugere af tilbuddene og deres pårørende, så de bliver bevidste om whistleblowerordningen og ved, hvordan de skal bruge den.

Kvalitetsmodellen

DH er meget kritisk over for en binær score. Med en binær score vil der ikke længere være et udviklende aspekt af tilsynsbesøgene, men det vil alene handle om at give godkendt eller ikke-godkendt. Tilsynene vil udvikle sig mere i retning af kontrol og tjek af dokumentationskrav.

DH er også meget bekymret for, at man afskaffer temaerne i kvalitetsmodellen. Temaerne er helt afgørende for vurderingen af, om tilbuddene bidrager til inklusion af borgere – fx beskæftigelse og uddannelse uden for „institutionen“ eller ledsagelse til sociale sammenhænge, frivillige aktiviteter, familie m.v.

Afrunding

DH frygter, at vi i fremtiden måske ikke vil se så mange sager med kritisable forhold på landets sociale tilbud – ikke fordi kvaliteten er blevet bedre, men fordi systemet til at opfange de dårlige tilbud er blevet ringere.

DH foreslår, at man om 2-3 år evaluerer reformen.

Venlig hilsen
Thorkild Olesen
Formand for Danske Handicaporganisationer

NOTAT

21-02-2025

EMN-2023-00875

1755161

Thea Gade-Rasmussen

Danske Regioners høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Danske Regioner har den 23. januar 2025 modtaget høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.) fra Social- og Boligministeriet.

Der tages forbehold for godkendelse i Danske Regioners bestyrelse den 13. marts 2025.

Indledende skal det fremhæves, at socialtilsynet løser en vigtig opgave med at kontrollere, at den nødvendige kvalitet er til stede i de sociale tilbud. Samtidig bidrager socialtilsynet gennem dialog til udvikling af kvaliteten i tilbuddene. Danske Regioner værdsætter værdien af socialtilsynets eksterne blik på tilbuddenes praksis, og socialtilsynet betragtes som en vigtig samarbejdspartner ift. opgaven med at sikre borgerne den rette kvalitet og udviklingen heraf.

Danske Regioner støtter intentionen om at effektivisere socialtilsynet mhp. en reducere af udgifterne således, at ressourcerne i tilbuddene kan bruges på borgernære opgaver. Der er ved effektivisering af socialtilsynet en risiko for forskydning af tilsynstryk til andre områder. Eksempelvis ved at der sker en intensivering af det personrettede tilsyn, whistleblowerordningen, løbende daitindberetninger til risikovurderinger og driftsherrernes eget ledelsestilsyn.

Effektiviseringen af socialtilsynet bør ske på en måde, så der værnes om den udviklingsorienterede dialog. Det er væsentligt, at socialtilsynet forsat spiller en rolle i forhold til udvikling og kontrol. Hvis socialtilsynet udelukkende fremadrettet vil anvende uanmeldte tilsyn, vil det begrænse mulighederne for dialog. En god balance mellem anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg vil kunne understøtte både udvikling og kontrol. Danske Regioner anbefaler, at socialtilsynene ud fra et fagligt skøn - og som en del af socialtilsynets risikovurdering –

vurderer, om der er behov for et anmeldt eller et uanmeldt besøg. Et reduceret tilsynstryk opnås ikke alene gennem brugen af uanmeldte fremfor anmeldte besøg. Det er i stedet nødvendigt at effektivisere processerne i forbindelse med tilsynsbesøg mhp. at begrænse dataindberetninger og skriftlige redegørelser. Meget af dette kan med fordel erstattes af mere dialog.

Danske Regioner bakker op om, at der indføres en risikomodel og at ressourcerne koncentrerer på de tilbud, hvor der er størst behov. Det kan dog medføre, at specialiserede tilbud til særligt sårbare borgere udtages oftere til tilsyn. Disse tilbud vil således ikke opleve et reduceret tilsynstryk. Der bør i den forbindelse være opmærksomhed på ikke at stigmatisere de tilbud, som tager sig af særligt sårbare borgere, hvor der kan være øget behov for tilsynsbesøg. Samtidig bør det præciseres i lovgivningen, hvordan udgifterne ifm. en høj tilsynsintensitet skal dækkes. Hvis finansieringen bliver aktivitetsbaseret, vil det blive fordyrende for tilbud med en høj tilsynsintensitet. Det er vigtigt med tydelighed omkring dette, således at taksten kan tilpasses herefter.

Indførelsen af en mere overordnet kvalitetsmodel betyder, at det bliver mere uigennemskueligt for tilbuddene, hvordan kvaliteten vurderes – og at der er øget risiko for uensartethed mellem socialtilsynene. Med en binær score får tilbuddene ikke længere en pejling på, hvor kvaliteten ligger på en skala fra høj til lav, og uden indikatorer vil det ikke længere være tydeligt, hvad der skal til for at opfylde et kvalitetskriterium. Med en reduktion af kvalitetsmodellen er det vigtigt, at den følges op af 1) en god dialog mellem tilbud og tilsynsførende om eventuelle udviklingsområder, 2) målrettede rapporter som tydeligt beskriver, hvad der skal til for at opretholde godkendelsen, samt 3) en tydelig lovgivningsmæssig ramme og eventuelle tværgående redskaber eller monitorerings-systemer, som understøtter en ensartet vurdering på tværs af socialtilsynene.

Der er behov for at præcisere sanktioner og processer ved manglende opfyldelse af kvalitetskriterier. Det er uklart, hvilke sanktioner og processer tilbuddene fremover kan forvente ved manglende opfyldelse af kvalitetskriterier. Nuværende ordlyd i forarbejderne kan læses således, at ét ikke-opfyldt kriterium per automatik vil medføre, at tilbuddet mister sin godkendelse.

Med venlig hilsen

Anders Kühnau
Formand, Danske Regioner

Mads Duedahl
Næstformand, Danske Regioner

Til: Center for Jura og Internationale Opgaver (jurint@sm.dk)
Cc: Lone Larsen (lla@sm.dk), Ann-Britt Moos Møller (anbmo@sm.dk)
Fra: 'dt@datatilsynet.dk' (dt@datatilsynet.dk)
Titel: Vedr. høring over udkast til forslag til lov, Jeres j.nr. 2024 - 324
Sendt: 24-01-2025 08:33
Bilag: Brev til samtlige ministerier om forpligtelsen til at høre Datatilsynet.pdf;

Til Social- og Boligministeriet

Datatilsynet har modtaget Social- og Boligministeriets høring over forslag til om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

Fremsendelsesmailen eller høringsbrevet ses ikke at omtale databeskyttelsesretlige forhold.

Høringen ses endvidere at være fremsendt til en række forskellige modtagere, og høringen ses således ikke at være stilet direkte og udelukkende til Datatilsynet.

Datatilsynet har derfor ikke læst det fremsendte høringsmateriale.

Det følger af databeskyttelseslovens § 28, at der skal indhentes en udtalelse fra Datatilsynet ved udarbejdelse af lovforslag, bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle forskrifter, der har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger. Det er således alene i de tilfælde, hvor der er forhold, der kan være af betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, at Datatilsynet skal høres.

Datatilsynet modtager imidlertid løbende et meget stort antal høringer over lovforslag, bekendtgørelser m.v., som ikke har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger.

Datatilsynet har tidligere udsendt breve om denne problemstilling til samtlige ministerier, uden at dette ses at have haft den fornødne effekt. Det seneste brev fra juni 2021 vedlægges til orientering.

Erfaringsmæssigt er op mod 66 pct. af høringerne således irrelevante for Datatilsynet, hvilket skal ses i forhold til, at tilsynet bruger mange ressourcer på at læse og forholde sig til disse høringer.

Hvis Social- og Boligministeriet derfor ønsker, at Datatilsynet skal forholde sig til den fremsendte høring, bedes ministeriet i en ny henvendelse til Datatilsynet angive, hvilke dele af forslaget m.v. der er relevante for Datatilsynet at forholde sig til.

Hvis Datatilsynet ikke hører fra Social- og Boligministeriet i rimelig tid inden høringsfristens udløb, kan ministeriet ikke forvente at modtage et høringssvar fra tilsynet.

Med venlig hilsen

Mads Nordstrøm Kjær
Specialkonsulent, cand.jur.

DATATILSYNET

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
T 33 19 32 00
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

Social- og Boligministeriet

Sendt til:

jurint@sm.dk

i kopi til lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Høringssvar fra De Anbragtes Vilkår til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Vi takker for muligheden for muligheden for at afgive høringssvar.

Vi bemærker indledningsvis, at perspektiver, fra børn og unge i anbringelse, ikke indgår i ministeriets overvejelser og begrundelser for det fremsatte forslag. Det følger af aftalen om Børnene først og Barnets lov, at inddragelse af børn og unges perspektiver er en central forudsætning for at lykkes og en værdi, der skal gennemsyre både aftale- og lovtekst. Der bør for os at se gælde det samme, når vi taler om ændringer i anden lovgivning, der vil have store konsekvenser for anbragte børn og unges liv.

Lovforslaget bærer tydeligt præg af, at man er startet med at aftale en besparelse, fremfor med at undersøge, hvad der reelt er brug for, hvis tilsynene skal løfte den afgørende vigtige opgave, det er at sikre kvalitet i de hjem, vi anbringer børn og unge i, når deres forældre af den ene eller anden grund ikke har kapaciteten til at klare forældreopgaven.

Lovforslaget præsenterer tillige en række opsigtsvækkende argumenter og præmisser, som forsvar for den foreslåede forringelse. Argumenter og præmisser, der undsiges af et bredt udsnit af eksperter og organisationer på feltet og af tilsynschefer fra socialtilsynene. Det er dybt bekymrende.

Var man startet med formålet og opgaven, kunne man også have fundet rum for forbedring og skåret rammerne til for bedre at sikre den – i samarbejde med interessenter med viden om og erfaringer med anbringelse.

Vi appellerer til, at forslaget trækkes tilbage og at der nedsættes en arbejdsgruppe, bestående af organisationer og socialtilsyn, der skal give input til den risikomodel, der skal udvikles, samt til hvordan man fremadrettet sikrer et kvalificeret tilsyn, der også involverer et børneperspektiv.

Markant forringelse af sikkerhedsnet

Vi undrer os over, at lovforslaget fremsættes i en tid, hvor vi aktuelt ser en lang række sager i medierne om omsorgssvigt, ledelsessvigt og forråelse i anbringeshjem. Vi ved samtidigt, at der er mange sager derude, der ikke har mediernes bevågenhed.

Lovforslaget i sin nuværende form vil være en markant forringelse af sikkerhedsnettet under børn og unge i anbringelse. Et sikkerhedsnet, der skal beskytte mod, at børn og unge bliver udsat for mishandling, magtmisbrug eller grænseoverskridende adfærd, og som skal sørge for, at der bliver grebet ind, hvis noget går galt. Tilsynene er ikke unødvendigt bureaukrati. De er en central foranstaltning for at forhindre, at vi ender med flere tragedier.

Børn har krav på de bedste hjem – ikke hjem, der bare er "gode nok"

Børn og unge, der bor i anbringelseshjem, har krav på gode, trygge hjem, hvor de bliver hjulpet godt på vej i livet. Ikke hjem, der *"ikke bruger deres ressourcer på at arbejde med at øge kvaliteten ud over det nødvendige"* som det fremgår af lovforslagets bemærkninger.

De foreslåede ændringer af kvalitetsmodellen vil medføre et fald i kvaliteten af børn og unges anbringelseshjem. I den sammenhæng er vi særligt bekymrede for forslaget om, at indikatorer skal udgå af kvalitetsmodellen, forslaget om, at scoringsmodellen, fremover vil skulle foretages på kriterieniveau og scoren fremover vil skulle være "opfyldt" eller "ikke-opfyldt" og ikke mindst forslaget om, at § 7, stk. 2, 2. pkt., ændres fra at tilsynets opgave er: "at fastholde og udvikle kvaliteten" til: "at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet".

På den baggrund kan uambitiøse anbringelseshjem nøjes med at have fokus på kun at levere den kvalitet, der kræves for at kunne blive godkendt eller at fastholde godkendelse. Det bliver samtidig sværere for de gode anbringelseshjem at vide, hvordan de konkret kan udvikle deres kvalitet og blive bedre.

Det vil også blive (endnu) sværere for kommuner og anbringelseshjem at rekruttere plejefamilier og medarbejdere, der har ambitioner på egne og på børnenes vegne og motiveres af at være det bedste hjem og gøre det rigtigt godt. Det er paradoksalt, at forslaget rammer på et tidspunkt, hvor det i forvejen er en stor udfordring at tiltrække kvalificeret arbejdskraft.

Endelig vil rådgiverne opleve, at det bliver sværere reelt at vurdere kvaliteten i det enkelte anbringelseshjem, fordi to godkendte anbringelseshjem, med stor kvalitetsforskel, fremover vil være lige gode - altså "gode nok" på papiret.

Nedprioritering af anbragte børns skolegang og relationer

Med lovforslaget foreslås at ophæve § 6, stk. 2, tema 1: Uddannelse og beskæftigelse og tema 2: Selvstændighed og relationer. I lovforslaget argumenteres for, at plejefamilier og medarbejdere i andre anbringelseshjem ikke skal vurderes på punkter, som ikke er relevante. Dermed sendes et uheldigt politisk signal om, at den del af forældreopgaven, der handler om at støtte op om uddannelse, beskæftigelse, selvstændighed og relationer, er irrelevant for anbragte børn og unge.

Forskning peger på skolegang som den væsentligste enkeltfaktor for, hvordan børn eller unge i udsatte positioner klarer sig senere i livet. Netop derfor har der, igennem de sidste mange år, været et stort politisk fokus på, at de voksne, der overtager ansvaret for børn og unge, har en forpligtelse til at understøtte børnene og de unge i at lykkes med netop uddannelse, og at vi skal have forventninger om, at det kan de! Det er absolut ikke tiden til at slække på det fokus nu. Senest viser til eksempel en rapport fra Børns Vilkår, at kun 3 ud af 10 unge, der er anbragt, der ved afslutning af grundskolen, har gennemført folkeskolens

afgangsprøve – det laveste tal i syv år. Det kalder på et øget, snarere end et svækket, fokus på at sikre børn og unge i anbringelse en vellykket skolegang.

Uden fokus på også at udvikle selvstændighed og relationer bliver livet meget sværere at gå igennem. Ligesom deres klassekammerater har børn og unge i anbringelse brug for nogen, de kan regne med – også til opbakning i at blive eller at være med i det almindelige sociale fællesskab, også når skoledagen er forbi. Børn og unge vil gerne, kan godt og fortjener hjælp og støtte til at gennemføre skole og uddannelse samt opbygge relationer og lære at stå på egne ben. Det er afgørende for et godt børne-, unge- og voksenliv.

Drop idéen om et mere risikobaseret tilsyn

Børn og unges stemme bør være central i den løbende kvalitetsudvikling af tilsyn

Hvis der reelt skal kvalitetsudvikles på socialtilsynene, så bør det være med inddragelse af viden fra dem, der vil blive påvirket i hverdagen – børn, unge og voksne med anbringelseserfaring.

Der er – naturligvis – ting, der kan forbedres i den model for socialtilsyn, vi nu har ti års erfaring med. Vi ved fra vores medlemmer, at det er brug for et større fokus på, hvordan der skabes tryghed og tydelighed i dialogen med tilsynskonsulenterne, så det faktisk bliver muligt at låse op for børnenes og de unges viden. Det er en krævende opgave særligt i tilfælde, hvor barnet eller den unge lever i et miljø med en straffkultur. I næste led bør der gøres mere for, at de udsagn, barnet eller den unge kommer med, bliver taget alvorligt og de oplever at blive troet på og får en tilbagemelding. Vi anbefaler, at en kommende model har fokus på, hvordan tilsynet kan tilrettelægges med afsæt i indsigter fra dem, det er sat i verden for at bakke op om. For at sikre, at børn og unge oplever samme praksis, uanset hvilken kommune, de bor i, anbefaler vi desuden, at ensartetheden på tværs sikres i langt højere grad end foreslået, fx i form af et nationalt ophæng.

Sæt ind før problemer eksploderer

Når socialtilsynet kommer en gang om året opbygges et kendskab til tilsynet og det øger sandsynligheden for, at både medarbejdere, børn og unge vil fortælle om kritiske forhold. To-tre år er lang tid i et børneliv, og problemer vil kunne nå vokse sig store, før de opdages. Desuden er fysiske tilsynsbesøg afgørende for at socialtilsynene kan lave en reel risikovurdering af kvaliteten i de enkelte anbringelseshjem.

Vi anbefaler derfor, at den foreslåede ændring af § 7, stk. 6, der forventeligt vil betyde, at mange anbringelseshjem kun vil få tilsynsbesøg hvert 2 eller 3. år, rulles tilbage.

Datakilder er utilstrækkelige til risikovurdering

I relation til den 'Fælles risikomodel' er vi bekymrede for den data, der skal sikre, at der kommer øget fokus på de brodne kar. Lovforslagets præmis er, at det er muligt, med den tilgængelige data, at lave en model, som har den rette forudsigelseskraft. For at en sådan risikomodel kan anvendes i praksis, da forudsættes det, at data er objektivt, validt og kan tilgås i realtid.

Vi bemærker imidlertid, at de fleste af de, i lovforslaget foreslåede, datakilder ikke kan anvendes til en sådan risikovurdering, uden at det vil medføre en risiko for at overse alvorlige kvalitetsmangler. I vores medlemsbase og fra vores løbende dialog med børn og

unge, der er anbragt, er der desuden utallige eksempler på, at kvalitetsudsving i et anbringelseshjem sker hurtigt og socialtilsynene vil ikke med modellen have adgang til valide datakilder i realtid.

Særligt om brug af indberetning af magtanvendelser som datakilde

Vi ser flere udfordringer i forslaget om at anvende omfang af eller et mønster i magtanvendelser som datakilde i en kommende risikomodel.

For det første har socialtilsynene, som det er i dag, ikke adgang til viden fra alle anbringelseshjem. Lov om voksenansvar forpligter ikke plejefamilier til at indberette magtanvendelser, og datagrundlaget for de fleste anbringelseshjem vil mangle denne dimension, da godt 2 ud af 3 af børn og unge i anbringelse bor i en plejefamilie.

For det andet er socialtilsynene ikke forpligtet til at vurdere hverken karakteren eller lovligheden af de indberettede magtanvendelser. Indberetninger om magtanvendelser kan derfor ikke bruges til at indfange de finere nuancer, men kun til at vurdere antal, udsving i antal og andre overordnede mønstre.

Vi anbefaler derfor, at de foreslåede ændringer, § 7, stk. 5, der omhandler krav om, at socialtilsynet vil skulle tilrettelægge sine tilsynsbesøg ud fra en yderligere risikobaseret tilgang, sløjfes.

Uklarhed om uanmeldte tilsynsbesøg og om hvor tilsynsbesøg skal finde sted

Vi bakker op om, at tilsynsbesøg som udgangspunkt skal være uanmeldte. Samtidig er det afgørende, at børn og unge får mulighed for at blive hørt i forbindelse med tilsynsbesøg. Disse besøg bør derfor altid tilrettelægges, så det griber mindst muligt ind i deres hverdagsliv, fx ved at tilsynet kommer udenfor skoletid. Det anbefaler vi tydeliggøres i lovgivningen.

For så vidt angår lovforslagets § 7, stk. 3, nr. 1 er det uklart, hvorvidt de nævnte undtagelser fra pligten til at gennemføre besøg uanmeldt, der hvor "*særlige forhold*" gør sig gældende, omfatter alle børn og unge samt alle plejefamilier. Hvis denne del af lovforslaget gennemføres, da anbefaler vi, at det præciseres, hvad "*undtagelsesvist*" betyder i denne sammenhæng, herunder hvilke borgere, der defineres som "*særligt sårbare borgere*" og om undtagelsesmuligheden gælder alle plejefamilier.

Det er endvidere uklart om, om det fortsat vil være sådan, at der ved tilsynsbesøg vil være krav om besøg i alle dele af et anbringelseshjem (på alle afdelinger - fremgår af afsnit 3.1.3. på s. 19). Vi vurderer, at det er afgørende, at socialtilsynet kommer på besøg i alle dele af et anbringelseshjem. Vores erfaring er, at der kan være endog meget stor forskel på pædagogik, målgruppe, trivsel etc. på tværs af afdelinger.

Børn, unge og voksne skal ikke have ansvaret for at socialtilsynet opdager problemer

Whistleblowerordningen

Vi mener, at det er usikkert og urealistisk at lægge så stor vægt på at få afgørende viden ind gennem denne kanal og få den tids nok. Viden der blandt andet skal spille en stor rolle i risikovurderingen i forbindelse med prioritering af tilsynsbesøg. Der er stor risiko for, at der

ikke kommer henvendelser, eller at de først kommer efter flere års mistrivsel, mishandling, magtmisbrug eller grænseoverskridende adfærd.

I mange tilfælde bliver grelle forhold først opdaget, når der er en medarbejder, der efter flere års tilløb har samlet modet til at fortælle socialtilsyn eller medier om forholdene på stedet – ofte sker det først efter, at vedkommende er stoppet i det pågældende job.

Vi bemærker desuden, at der lægges et uforholdsmæssigt – og urimeligt – stort ansvar på barnets, pårørendes og medarbejderes skuldre, for det er *"...borgerne selv og de centrale personer i borgernes liv, der er bedst til at give disse oplysninger."*

Som det er i dag får socialtilsynene relativt få henvendelser fra børn og unge, og da der ikke lægges op til at investere yderligere i at udvikle en børnevenlig model for whistleblowerordningen, mener vi ikke, at det er realistisk at forestille sig, at det vil ændre sig væsentligt. Der er således ikke grundlag for at tro, at whistleblowerordningen i fremtiden vil kunne spille en væsentlig større rolle i at oplyse om manglende kvalitet.

Som det står nu, kan det læses som, at det kun er meget unge børn samt børn og unge, der er særligt sårbare, som ikke vurderes selv at kunne henvende sig til whistleblowerordningen (beskrives blandt andet i Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til nr. 13). Vi anbefaler, at det skrives eksplicit, at ingen børn eller unge, uanset alder eller andre faktorer, forventes selv at kunne henvende sig til whistleblowerordningen

Det kan have store konsekvenser at være whistleblower. For børn og unge er det ikke ualmindeligt, at der er en frygt for direkte eller indirekte straf. Med udvidelse af muligheden for at oplyse anbringelseshjem om henvendelse etc., øges risikoen for, at anonymiteten er svær at opretholde. Det gør sig særligt gældende i plejefamilier, hvor der ofte kun bor ét barn. På denne baggrund mener vi ikke, at det er hensigtsmæssigt, at tilsynene får adgang til at oplyse, at de kommer på baggrund af whistleblow (den foreslåede § 11, stk. 4) ligesom vi heller ikke kan se, at det er nødvendigt for at kunne gennemføre relevante og målrettede tilsyn.

Vi bemærker samtidig, at det er positivt, at forslaget lægges op til, at der skal reageres på henvendelser indenfor 5 dage.

Personrettet tilsyn kan ikke være uvildigt, uafhængigt og har utilstrækkelige vilkår for at opdage dårlig kvalitet

Den politiske intention med etableringen af socialtilsynene for godt 10 år siden var blandt andet *"Et mere professionelt og uafhængigt tilsyn"*. I formålet med loven beskrives, at varetagelsen af opgaven skal være *"uvildig"*. Baggrunden var, at kommunerne ikke skulle føre tilsyn med deres egne anbringelseshjem.

Der har tidligere været eksempler på, at modstridende interesser i tilsynsopgaven har haft voldsomme konsekvenser. Det kan fx være, hvis en rådgiver har en virkelig god relation til plejefamilien eller til ledelsen på børne- og ungehjemmet og derfor vil have svært ved at være objektiv. Det kan også være, at rådgiver har en forventning om, at det vil være virkelig svært at finde et andet anbringelseshjem til barnet eller den unge. I begge tilfælde er der stor risiko for, at barnets eller den unges stemme bliver overhørt.

Vi bemærker, at der med forslaget nu lægges op til, at rådgiver forventes at være tilsynets forlængede arm. Den enkelte rådgiver forventes at opdage, og underrette socialtilsynet om, eventuelle problematiske forhold i det enkelte anbringelseshjem. Men en rådgiver vil aldrig kunne se det fulde billede. De har ikke adgang til information om fx normering, kompetenceniveau, personalegennemstrømning eller sygefravær eller mønster i magtanvendelser i anbringelseshjemmet generelt.

Lægger vi dertil, at det ofte ikke er den samme rådgiver barnet eller den unge møder fra gang til gang, og rådgiver derfor ofte vil have svært ved at bemærke de mere subtile tegn på mistrivsel, bliver forslaget yderligere bekymrende. Det afspejler urealistisk høje forventninger til, hvor meget ansvar, der vil kunne lægges over på en rådgiver – og på barnet eller den unge, der skal fortælle rådgiver om eventuelle problemer i hjemmet.

Hvis det fastholdes, at der skal lægges så stor vægt på rådgivers ansvar for at observere lav kvalitet i anbringelseshjem og underrette socialtilsynet herom, da anbefaler vi, at oplysninger om magtanvendelser overfor barnet eller den unge også skal inddrages systematisk som en del af samtalen i det personrettede tilsyn. Vi anbefaler desuden, at der som minimum sikres en form for systematik samt kompetenceudvikling, så rådgiver kan blive rustet bedst muligt til opgaven med at gennemføre det personrettede tilsyn i en situation med et væsentligt beskåret socialtilsyn.

Tæt monitorering af negative konsekvenser og løbende justeringer

Afslutningsvis ønsker vi at understrege, at aftalepartierne bærer et særligt ansvar for at sikre, at børn og unges trivsel følges tæt ad anden vej, hvis lovforslaget gennemføres i sin nuværende form. I det tilfælde anbefaler vi, at der som minimum laves en plan for at følge udviklingen over tid i form af en evaluering, der bør gennemføres af en ekstern leverandør, fx VIVE. En sådan evaluering bør blandt andet indeholde udviklingen i antallet af whistleblowerhenvendelser og underretninger, ophør af godkendelse samt hvor ofte og hvordan børn og unges inddrages i forbindelse med fx tilsynsbesøg.

Herudover anbefaler vi, at relevante interessenter inviteres ind i en arbejdsgruppe, der skal kunne følge implementeringen af den nye lovgivning og få reel indflydelse på, hvordan der kan justeres i denne, såfremt det viser sig, at der er utilsigtede konsekvenser for de børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Venlig hilsen

Fransiska Mannerup
Forperson, De Anbragtes Vilkår

Camilla M. Kronborg
Sekretariatsleder, De Anbragtes Vilkår

Social- og Boligministeriet
Att. Lone Larsen

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato 5. februar 2025
Sagsbehandler Annette Bonde Bertelsen

**Høringssvar til Social- og Boligministeriet vedrørende
udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om
social service, barnets lov og lov om behandlings- og
specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret
socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)**

Socialtilsynet har i mange år været en central del af arbejdet med at sikre kvaliteten i de sociale tilbud. Vi ser derfor positivt på de foreslåede ændringer i lovgivningen, som har til formål at skabe rammerne for et mere fokuseret og risikobaseret socialtilsyn.

Det er særlig positivt, at lovforslaget tager udgangspunkt i at målrette tilsynet, så det i højere grad bliver fokuseret på de tilbud, hvor der er indikationer på problemer med kvaliteten. Vi anerkender, at det er vigtigt at kunne prioritere ressourcerne og sikre, at tilsynet anvendes der, hvor der er størst risiko for problemer. Dette vil gøre tilsynet både mere effektivt og relevant i forhold til at støtte det borgernære arbejde.

Forenklingen og målretningen af tilsynet vil utvivlsomt bidrage til, at de sociale tilbud i højere grad kan anvende deres ressourcer på kerneopgaven – nemlig arbejdet med borgerne. At tilsynet nu bliver risikobaseret og ikke længere skal være fast årligt for alle tilbud, men kun hver tredje år, er et skridt i den rigtige retning. Vi støtter denne ændring, da den vil reducere den administrative byrde for tilbuddene og skabe plads til mere direkte fokus på at forbedre kvaliteten i arbejdet med borgerne.

Vi ser derfor positivt på lovforslaget og ser frem til at følge de kommende implementeringer, som vi forventer, vil styrke kvaliteten af de sociale tilbud til gavn for både borgere og medarbejdere i vores tilbud.

Venlig hilsen

Heidi Vestergaard Larsen
Chef for Teknologi & Arbejdsmiljø

Fritid Sundhed & Omsorg og Social Voksen

13/2 2025

Att. Social- og Boligministeriet

Sendt til: jurint@sm.dk

Kopi til lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Hermed fremsender FADD høringssvar vedr.: **Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.).**

FADD (Foreningen af Døgn- og Dagtilbud for udsatte børn og unge) takker for lejligheden for at afgive høringssvar i forhold til den ovenstående lovændring.

FADDs medlemmer er beskæftiget på det specialiserede dagområde og på hele spektret af børne- og ungehjem: Alt fra familieinstitutioner til specialundervisningsskoler og det højt specialiserede socialpsykiatriske område i regionerne. Vores medlemmer er selvejende, kommunale og regionale.

I det nærværende høringssvar er der generelle betragtninger om forslaget konsekvenser og udformning og efterfølgende specifikke kommentarer til de enkelte elementer.

Generelle betragtninger om forslaget

I FADD anerkender vi behovet for at evaluere og justere Lov om socialtilsyn, som trådte i kraft i 2014. Efter 10 år med loven er der etableret viden og erfaring, der i høj grad peger på et evalueringsbehov.

I FADD har vi selv bidraget ved ALLE lejligheder, hvor det har været ønsket, netop fordi socialtilsynene og konstruktionen vurderes som værende ualmindelig afgørende for kvaliteten i vores danske anbringelsessystem. **Vi ser Lov om socialtilsyn som den vigtigste og mest afgørende ændring på det specialiserede socialområde i flere årtier. Intet har løftet kvaliteten i plejefamilier og sociale tilbud så markant som socialtilsynene.** Det havde vi brug for – og det har vi stadig.

Med dette afsæt er vi derfor meget kritiske overfor nærværende lovforslag.

Indledningsvist er vi bekymrede for faktorernes orden. Afsættet for denne ændring kommer, så vidt vi kan se, fra det forkerte sted. At det er en økonomiaftale mellem KL og Regeringen, der definerer, at der skal spares 30%, hvorefter man efterfølgende finder ud af, hvordan disse procenter kan findes, er med vores perspektiv den helt forkerte indgang til en evaluering og justering.

Det havde i vores øjne været langt klogere at lave en reel inddragelse af interessenter, herunder socialtilsynene, med henblik på at justere, kvalificere og afbureaukratisere tilsynsmodellen, så det afgørende bevares og det uhensigtsmæssige ændres. Et forsigtigt bud på besparelspotentialet her er 10-20%, uden at tilsynskvaliteten ødelægges, som i det foreslåede. Det er vores påstand, at dette vil have meget dyrere langsigtede konsekvenser, hvis kvaliteten over tid forvirrer pga. ringere kvalitet i opgaveløsningen, længere anbringelser, svækkede fagligheder, afspecialisering og tab af kontinuitet.

Specifikke bemærkninger til ændringerne:

Pkt. 1-4. At beføjelsen til at udpege tilsynskommuner tilfalder ministeren er en god ændring, som skulle have været ændret for flere år siden. Det er tydeligt fra et praksisperspektiv, at de fem socialtilsyn ikke har formået at etablere den ønskede ensartethed på tværs af landet. Der har i årevis været uhensigtsmæssige forskelle samt mulighed for tilsynsshopping, hvilket stadig er tilfældet. Det er ikke hensigtsmæssigt og samtidigt kritisk for borgernes retssikkerhed, at vilkårene ikke er ens.

I FADD har vi siden etableringen af socialtilsynene i 2014 anbefalet en statslig model samt en tilsynsdirektør, der på tværs af lokale filialer kan sikre ensartetheden. Med denne nye beføjelse kan ministeren vælge at udpege en ny tilsynskommune, hvis en konkret kommune ikke i tilstrækkelig grad samarbejder om ensartetheden og den fælles udvikling af socialtilsynene. Nu vil tiden vise, om muligheden vil blive brugt.

Pkt. 10. Ændringen i § 7 er meget alvorlig. Når man ændrer tilsynets formål fra **“at fastholde og udvikle kvalitet”** til **“at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet”**, kan det få alvorlige konsekvenser; både i forhold til socialtilsynenes kvalitetsarbejde med plejefamilier og sociale tilbud, men også i forhold til det tydelige signal, der sendes fra lovgiver til det specialiserede socialområde.

At socialtilsynene ikke længere skal fastholde og udvikle kvaliteten i de sociale tilbud, er en alvorlig svækkelse af opgaven. De sidste 10 år har netop denne sætning, kombineret med den dialogbaserede tilsynspraksis, været afgørende i den positive udvikling af området. Som repræsentant for 120 danske børne- og ungehjem kan FADD tydeligt se, at kvaliteten kun er blevet bedre, hvilket også bekræftes af vores medlemmer. Langt størstedelen af vores medlemmer er utroligt glade for deres samarbejde med socialtilsynene, da de oplever at få kvalificeret med- og modspil i forhold til opgaveløsningen - hvilket kommer børn, unge og borgere til gode.

At lovgiver tydeligt “sænker barren”, så der fremadrettet kun skal leveres den **nødvendige kvalitet**, er virkelig uambitiøst og skadende for området. Perspektivet indarbejder en økonomisk logik, som ikke er ukendt i vores branche. Men her bliver det eksplicit, at der KUN skal leveres det nødvendige. Der skal ikke forfines og udvikles. Og praksis skal ikke “stå på tæer” for at levere høj kvalitet. Når tilsyn og praksisfelter kun skal opnå den nødvendige kvalitet, så er man inde og pille ved kernen i det socialfaglige og socialpædagogiske arbejde. Det er ikke usandsynligt, at dette vil kunne skade området vitalt, fx ved endnu dårligere søgning til vakante stillinger, pædagogseminarier og det socialpædagogiske ledelsesfelt.

Det er en central del af faget, at vi gør os umage og forfiner indsatser, at vi evner at lade andre se og berige vores praksis, og at vi forholder os til vores etik og menneskesyn hele tiden – og hvis vi nu får instruks om, at det ikke længere er samfundets ønske, så kan det skade området på længere sigt.

Endeligt er vi i FADD overraskede over, at lovgiver kan få denne ændring over sine læber. Helt retorisk har vi lyst til at spørge: “Har I prøvet at læse dette højt for jer selv, mens I har de børn, unge og voksne, dette handler om, in mente?”

“Nu skal vi ikke længere fastholde og udvikle kvalitet i plejefamilier og sociale tilbud. Nu skal vi bare have den nødvendige kvalitet...”

Pkt. 11. Der lægges vægt på, at der i hovedreglen skal aflægges uanmeldte besøg, og at der skal være særlige grunde til at anvende anmeldte tilsynsbesøg. I FADD er vi også meget glade for uanmeldte besøg. Vi ser en værdi i at socialtilsynet ser hverdagen ægte og uforberedt.

Vi ser dog potentialer i begge besøgstyper. Det er vores erfaring, at tilsynene kan give forskellige typer af oplevelser og tilsynsdata. Samt at der er store forskelle i mængden af dokumenter, der efterspørges i de forskellige tilsynsprocesser. Set fra vores perspektiv bør besøgstype-valget være baseret på en konkret vurdering fra tilsynsmyndigheden at vurdere, hvilken metode de vil anvende til dataindsamling. Det må være dem, der bedst kan tage denne tilsynsfaglige beslutning.

Pkt. 14. At besøgsfrekvensen sænkes til hvert 3. år for sociale tilbud og hvert 2. år for plejefamilier er en tydelig svækkelse af socialtilsynenes mulighed for at lave proaktive tilsyn, og dermed svækkes muligheden for at opdage kritiske kvalitetsmangler. Fra et praksisperspektiv virker det som meget lange perioder, hvor der ikke er opmærksomhed fra socialtilsynet. Vi ved, at tingene hurtigt kan ændres i praksis, og et velfungerende tilbud kan opleve udfordringer meget pludseligt. Nogle gange er tilsynets fokus og støtte afgørende for at få genoprettet kvaliteten.

Vi kan ikke støtte den foreslåede ændring af besøgsfrekvensen, men så hellere, at det enkelte socialtilsyn tillægges større råderum i deres risikobaserede tilgang, herunder også mulighed for øget besøgsfrekvens. Men det skal være på baggrund af en konkret og individuel vurdering, foretaget af dem, der kender tilbuddet og den iboende risiko.

Pkt. 17. Den foreslåede frist for behandling af whistleblows er fornuftig.

Pkt. 23. At socialtilsynene forpligtes på at samarbejde, koordinere og udveksle viden på tværs er godt og tiltrængt.

Ad. 3.1 Et mere risikobaseret tilsyn

Det er fornuftigt at arbejde med en risikobaseret socialtilsyn. Det har vist sig, at en risikobaseret model virker godt for socialtilsynene. Det er synligt for os i praksis, at socialtilsynet kan intensivere deres tilsynsopmærksomhed, hvis de vurderer, at risikoen øges. Samt at lav risiko letter intensiteten. Det er fornuftigt, og vi så også gerne, at modellen blev udviklet yderligere, til lettere afrapportering, lettere kvalitetsmodel og øget beslutningskompetence til socialtilsynet, så det rette tilsynstryk og metodevalg kan vælges ud fra en konkret og tilsynsfaglig vurdering.

Men de foreslåede ændringer er ikke baseret på ovennævnte. Det er tydeligt, at der er tale om en klokkeklar spareøvelse, der skal reducere økonomien og besværet, der er forbundet med tilsyn, og IKKE ud fra et ønske om at forbedre tilsynsmodellen ud fra etableret viden og analyse af opgaven. Endvidere er det bekymrende, at KL (Kommunernes Landsforening), der er driftsherre, har så tydeligt et aftryk i denne prioritet. Det er et faktum, at netop socialtilsynene gentagne gange har grebet ind overfor kommunernes ulovlige praksis, fx Københavns Kommunes drift af Mændenes Hjem, der i længere tid har haft problemer. [LINK](#)

I FADD ser vi ikke, at kvaliteten er så prangende, at driftsherrer selv skal definere, hvordan og hvor meget kvalitetstilsyn der skal være.

Ad. 3.2. Whistleblowerordningen

Helt generelt er vi tilhængere af whistleblowerordningen. Den tilvejebringer viden, som er meget svært at afdække ved almindelige tilsynsaktiviteter, whistleblows kan være med til at informere socialtilsynet. Det er vores oplevelse, at socialtilsynene har formået at arbejde relevant med denne konstruktion, også selvom der er indbyggede dilemmaer i sådan en ordning.

I forbindelse med vurderingen af dette spørgsmål har FADD indhentet et datatræk fra Socialtilsyn Øst, for at vurdere omfanget af whistleblows fra børn og unge.

I 2023 og 2024 er der i alt kommet 615 wb fra det samlede børne- og ungeområde i Socialtilsyn Øst. Af disse er 55 kommet fra henvendertypen "borger" der i denne kategori rummer børn og unge. **Det svarer til, at 9% af de indkomne wb på b&u-området kommer fra børn og unge.**

Fra Socialstyrelsens tal fra 2021 kan vi se, at der er stor variation på tværs af landet. Fx er der ca. halvt så mange wb i Socialtilsyn Syds område, sammenlignet med Socialtilsyn Nord og Hovedstaden. Socialtilsyn Øst er valgt som datakilde, da de repræsenterer et middeltal.

Dette underbygger, at det kun i sjældne tilfælde er henvendelser fra børn og unge, der informerer socialtilsynet. Det er ikke den mest relevante måde at høre og inddrage børnene på, faktisk er det en svær opgave for børnene. Det vil kræve støtte, yderligere oplysning, specifik information og sikkerhed, hvis børn og unge skal bruge wb-ordningen mere.

Men det er FADDs holdning, at det ALDRIG må blive børnenes ansvar at identificere og handle på kvalitetsmangler. Det ER de voksnes ansvar, at kvaliteten i vores anbringelsessteder er god, så de børn og unge, vi tager ansvar for, tilbydes et hjem, der sikrer dem udvikling og trivsel.

Ad. 3.3. Justering af krav til vurdering af tilbuddenes kvalitet

I FADD ser vi mening i at evaluere og justere kvalitetsmodellen. Det er fornuftigt at slanke modellen og differentiere afrapporteringen yderligere. Men nærværende forslag er ikke godt og svækker væsentlige dele af modellen og bedømmelsessystematikken.

For det første er fjernelsen af tema 1 og 2 bemærkelsesværdigt. Da modellen for 10 år siden blev rullet ud, blev det formidlet, at det ikke var tilfældigt, at netop tema 1 og 2 var først i modellen. Det var fordi, disse var de vigtigste og mest afgørende for de anbragte børn og unge. Netop skolegang og selvstændighed og relationer havde højest kvalitetsprioritet. At de nu fjernes, ses som en bevidst kvalitetssænkning, som vi ikke forstår eller billiger.

For det andet vurderes ændringen af bedømmelsessystematikken uheldig. Men at lovgiver i bemærkningerne direkte skriver, at 1-5 systematikken skaber en lyst til at opnå en højere kvalitet end det "nødvendige" er en absolut falliterklæring og direkte trist politisk prioritering. At man ikke længere ønsker, at praksis "står på tær" og stræber efter at give disse børn det allerbedste, vi kan tilbyde, kan vi kun beklage og tage afstand fra. Det er ikke en værdig tilgang til børn og unge, der er i samfundets varetægt.

Afsluttende bemærkninger fra FADD

Vi er kede af, at man ikke har fundet det relevant at inddrage interessenter fra praksis, ungerepræsentanter og forskningsmiljøer i denne markante ændring af det danske socialtilsyn. Vi havde gerne bidraget konstruktivt og OGSÅ med en effektiviserings- og afbureaukratiseringsdagsorden.

Vi ville gerne skruer på nogle af disse "knapper":

- Ændre organiseringen, sammenlægge stabsfunktioner og skabe en styrbar ledelseskæde.
- Evaluere og lette kvalitetsmodellen
- Differentiere afrapporteringen. Indføre besøgskvitteringer, inspireret af arbejdstilsynets model, som afrapportering i tilbud med lav risiko.
- Indføre generiske national afrapporterings-systematik.
- Øges socialtilsynets rolle i behandling og analyse af magtanvendelser. De har kompetencerne til det (som de eneste i Danmark). Og fordi magtanvendelser er en tydelig markør på kvalitet og mangel på samme.
- Udvide socialtilsynenes mulighed for at risikovurdere, primært for at skrue ned for tilsynsintensitet i tilbud, hvor der er identificeret god kvalitet og dygtig ledelse, der formår at inddrage tilsynet, når noget er svært.

Vi ville kunne finde store dele af besparelserne og UDEN at ødelægge socialtilsynene, ambitionerne for området og de store landvindinger, som netop socialtilsynene (og datidens lovgiver) skal roses for.

At en økonomiaftale mellem KL og Regeringen får denne alvorlige konsekvens, er dybt beklageligt. En justering af loven er relevant og fornuftig, men denne foreslåede model er helt ved siden af.

FADD bidrager gerne i opfølgende initiativer, arbejdsgruppe, udmøntning eller følgeevaluering. Socialtilsynet er så vigtigt, at vi må samarbejde og bidrage, hvor vi kan.

Med venlig hilsen

Hanne Dalsgaard
Formand for FADD

Spørgsmål rettes til:
Tore Kargo
Chefkonsulent, FADD
2921 6840
tore@fadd.dk

Høringssvar til lov om ændring af lov om socialtilsyn m.v. (mere risikobaseret tilsyn, regelforenklinger m.v.)

Følgende er FH Hovedstadens høringssvar til lov om ændring af lov om socialtilsyn m.v. Dette høringssvar vedrører primært tilsynet med offentlige, selvejende og private tilbud.

Fokus på de "brodne kar" og en risikobaseret tilgang

Det øgede fokus på de såkaldte "brodne kar" er både tiltrængt og nødvendigt. Det er derfor positivt, at denne problemstilling integreres mere systematisk i socialtilsynets tilgang. I den forbindelse er det relevant at arbejde med en risikobaseret tilgang, og det er ligeledes en forbedring, at uanmeldte besøg vil blive anvendt mere hyppigt. Det er dog samtidig vigtigt at slå fast, at et socialtilsyn med udelukkende fokus på "brodne kar" på ingen måde er ønskværdigt.

Det kan undre, at lovforslagets ambitioner ikke modsvares af de ressourcer, der afsættes. Den planlagte besparelse på 62 millioner kroner rejser tvivl om, hvorvidt tilsynet reelt vil kunne opnå de ønskede resultater. Selvom der generelt vil blive gennemført færre besøg, indebærer dette ikke nødvendigvis en økonomisk besparelse, hvis ambitionerne skal kunne realiseres. En effektiv risikobaseret tilgang kræver både investeringer og ressourcer – særligt i opstartsfasen – for at sikre en solid implementering og udvikling af risikofaktorer.

Behov for specialiserede kompetencer og fokus på løn- og arbejdsvilkår

I takt med at viden om de problematiske tilbud bliver mere præcis, vil det formentlig også være nødvendigt at justere indsatsen og tilføje nye faglige kompetencer til tilsynsarbejdet. Det bør f.eks. overvejes, om der er behov for eksperter, der kan analysere løn- og ansættelsesforhold, herunder risikoen for løndumping – særligt i private tilbud – da dette ofte er et værktøj, private ejere bruger til at sikre bedst mulig indtjening, hvilket særligt rammer medarbejdere og serviceniveau.

Kapitalfondes stigende indtræden på området skærper behovet for at overvåge forhold vedrørende faglighed, arbejdsvilkår og lønniveau. Erfaringer fra andre sektorer viser, at private leverandører ofte presser løn- og ansættelsesvilkår, hvilket kan have konsekvenser for kvaliteten af tilbuddene. Dette bør derfor indgå som en væsentlig risikofaktor i tilsynets vurderinger.

Ensretning af risikofaktorer og differentiering mellem tilbudstyper

En central udfordring bliver at fastlægge og ensrette risikofaktorerne på tværs af tilbudstyper, samtidig med at de tilpasses den bedste viden om risiko og de lokale kommunale tilsyns erfaringer. Det er den rigtige tilgang, at risikofaktorer løbende opdateres i takt med ny viden, men det er problematisk, at fleksibiliteten i den risikobaserede tilgang ikke synes at tage højde for forskelle mellem offentlige, selvejende og private tilbud.

F.eks. er løn- og arbejdsvilkår en central risikofaktor i private tilbud, mens det næppe er relevant i samme grad i offentlige tilbud. Denne forskel bør afspejles i tilsynets arbejde. Derudover bør risikofaktorerne også vurderes i forhold til tilbuddenes størrelse, så mindre tilbud ikke uforholdsmæssigt rammes af generelle målepunkter, der ikke tager højde for tilbuddenes størrelse og forhold. Et eksempel herpå er sygefraværstatistikker, hvor få medarbejderes sygdom – f.eks. i forbindelse med en influenzaepidemi – kan give et skævt billede af det reelle arbejdsmiljø og unødigt udløse sanktioner eller skærpet tilsyn.

Der er selvfølgelig et større udviklingsarbejde i forbindelse med en ny tilgang for tilsynet, men det er vigtigt, at denne tilgang bliver fleksibel og tager højde for forskelle i tilbud på flest mulige parametre.

Whistleblowerordningens begrænsninger

Lovforslaget tillægger whistleblowerordningen stor betydning i forhold til at identificere steder, hvor der skal føres tilsyn. Det er imidlertid problematisk, hvis systemet gøres for afhængigt af whistleblowerhenvendelser, da anonymitet i praksis kan være vanskelig at opretholde på mange arbejdspladser – især i mindre tilbud.

Områdets store variation i tilbud og organisationers størrelse betyder, at det ofte vil være let at identificere, hvem der har indgivet en whistlebloweranmeldelse. Dette kan have en hæmmende effekt på medarbejderes vilje til at indberette problemer. Selvom det er positivt, at whistleblowerordningen prioriteres, bør den ikke udgøre en primær drivkraft for tilsynsindsatsen. Det er i det hele taget en underlig mekanisme at lade være afgørende for et risikobaseret tilsyn, da det risikobaserede tilsyn netop skal opdage de "brodne kar" ved hjælp af diverse risikofaktorer – og gerne inden medarbejdere ser et behov for at bruge whistleblowerordningen.

Faglig udvikling og sparring

Jf. socialtilsynets formålsparagraf har tilsynet til opgave at sikre et kvalitetsløft i både offentlige og private tilbud. Dette forudsætter et væsentligt fokus på faglig udvikling, som desværre ikke har fyldt nok i den nuværende indsats gennem mange år. Der er ikke behov for mindre faglig sparring

og udvikling, men mere. Med nærværende lovændring ser vi med al sandsynlighed ind i en yderligere forringelse af dette fokus, hvilket vi mener er kortsigtet og ugennem tænkt.

Tilsyn med plejefamilier

Lovforslaget indebærer en besparelse på de lovpligtige tilsyn med plejefamilier, så de fremover kun skal finde sted hvert andet år. Det vil vi advare imod, idet jævnlige tilsyn i høj grad understøtter plejefamilierne i deres til tider komplekse opgave med at sikre en stabil og udviklende ramme for udsatte børns opvækst. På to år sker der mange omvæltninger i et barns liv og dermed ændringer i kravene til den opgave, plejefamilierne har påtaget sig. Det vil derfor være meget risikabelt at skære på tilsynet – også hos de velfungerende plejefamilier, som har brug for kontinuerlig støtte og sparring for at forblive velfungerende.

Konklusion

Overordnet set rummer lovforslaget flere positive elementer, herunder det øgede fokus på "brodne kar" og den risikobaserede tilgang, men det bør ikke være et fokus, der blænder for vigtigheden af den faglige udvikling og sparring.

- **Besparselsen på 62 millioner kroner** synes ikke at stå mål med ambitionerne, da en effektiv risikobaseret tilgang kræver ressourcer, særligt i implementeringsfasen.
- **Tilsynets fleksibilitet** bør tage højde for forskelle mellem offentlige, selvejende og private tilbud, så risikofaktorerne afspejler de reelle problemstillinger.
- **Løn- og arbejdsvilkår** bør indgå som en central risikofaktor i vurderingen af private tilbud, særligt i lyset af kapitalfondes stigende tilstedeværelse.
- **Whistleblowerordningen** bør ikke udgøre et primært grundlag for tilsyn, da anonymitet kan være svær at sikre, især på mindre arbejdspladser.
- **Faglig udvikling og sparring** bør prioriteres, så den faglige kvalitet i tilbuddene understøttes og er i overensstemmelse med formålsparagraffen for socialtilsynet, også i en situation med færre besøg.

En vellykket ændring af socialtilsynet kræver, at disse forhold inddrages, så tilsynet både bliver effektivt, meningsfuldt og fagligt funderet.

Til: jurint@sm.dk
cc.: anbmo@sm.dk og anbmo@sm.dk

FOAs høringssvar til lovforslag om ændring af socialtilsynsloven

FOA takker for muligheden for at afgive høringssvar til forslaget om ændringer af reglerne for socialtilsynenes virke. Anledningen til ændringerne er aftalen om effektivisering af socialtilsynene. Lovforslaget hviler på en præmis om at socialtilsynene økonomi skal reduceres med 30 procent.

Generelle bemærkninger

Overordnet set finder FOA, at socialtilsynene har en central funktion sammen med det personrettede tilsyn for at sikre ordentlige og værdige forhold for de borgere i vores samfund, som ikke kan bo for sig selv, enten fordi de stadig er børn eller fordi de har et handicap. Socialtilsynene har været en væsentlig drivkraft i at sikre kvalitet og udvikling af sociale tilbud til gavn for de borgere, der har allermest behov for det.

Mange tilbud leverer i dag en god indsats, der har en afgørende betydning for borgerens liv og livskvalitet. Det er bekymrende, at der med dette lovforslag lægges op til en brat opbremsning af ambitionen om at udvikle kvaliteten af de sociale tilbud, der skal gavne borgere med handicap.

Desværre har der gennem flere år, og umiddelbart i tiltagende omfang, været afdækket sager om groteske forhold og omsorgssvigt på tilbud. I nogle tilfælde uden socialtilsynet har opdaget det og i andre tilfælde, hvor socialtilsynet har været i proces med at lukke eller har lukket et tilbud på grund af kritisable forhold.

Derfor finder FOA det problematisk, at denne lejlighed, hvor reglerne for socialtilsynet ændres, ikke bare sætter en stopper for at facilitere en kvalitetsforbedring, men samtidig forsømmer at give Socialtilsynet bedre redskaber til at opdage og dermed stoppe tilbud, der alene har fokus på at tjene penge, frem for at sikre borgerne den hjælp, støtte og omsorg, de har brug for, og som tilbuddet får penge for at levere.

Det ensidige fokus på det spareønske, der ligger bag lovforslaget, sker på bekostning af kvalitet og udvikling i de tilbud, svage borgere er afhængige af. Samtidig lader man lukkes mulighederne ikke for, at profitmagere kan trække uproportionalt mange offentlige penge ud.

Med forslaget slukkes der for tilbuddenes incitamenter til at tænke nyt, afsøge nye metoder for at tilstræbe en kvalitetsudvikling, der kan komme borgeren til gavn så denne kan blive mere selvhjulpen, få mere værdighed og livskvalitet.

FOA tager derfor afstand til forslaget og opfordrer til, at det gennemarbejdes endnu engang, så der kan tilføres væsentlige nye perspektiver for at sikre et risikobaseret tilsyn, der understøtter en kvalitetsudvikling. Samtidig bør det indarbejdes, at

Dato:

21. februar 2025

Politisk ansvarlig:

Kim Henriksen
kihe@foa.dk

Tanja Nielsen
tani@foa.dk

Sekretariat:

Nanna Mørch
nanm@foa.dk

Cæcilie Saul
saul@foa.dk

FOA

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.:

+45 46 97 26 26

Fax:

+45 46 97 23 00

Kontonr.:

5301-0476807

Mail:

foa@foa.dk
a-kassen@foa.dk

www.foa.dk

OBS! OBS! OBS!

socialtilsynet får reelle redskaber og muligheder for at opspore og afdække de tilbud, som ikke har reelle intentioner om at levere en ordentlig ydelse til svage borgere for offentlige midler.

Specifikke bemærkninger til lovforslaget fire hovedpunkter

3.1 Et mere risikobaseret tilsyn

Det risikobaserede tilsyn mangler nye værktøjer til at opdage og dæmme op for de brodne kar

FOA kan godt støtte et mere risikobaseret tilsyn, så kræfterne bruges på de tilbud, der har mest behov samt på de forhold, der er mest behov for at sætte fokus på det enkelte sted.

Men det forudsætter, at tilsynene udstyres med bedre mulighed for at afdække forhold, der ikke er i orden, Det gælder fx udgifter som på overfladen ser ud til at komme borgerne til gode, men som ved nærmere eftersyn skaber yderst tvivlsom værdi for borgerne. Det er lønninger, der er pumpet kunstigt op, så ejeren kan råde over de ekstra midler, der indkasseres på den skjulte måde. Socialtilsynet bør have bedre mulighed for at følge op på regnskabsaflæggelse og godkende anvendelse af de offentlige midler.

I stedet sættes der tryk på muligheden for at misbruge skatte kroner, når det foreslås, at private tilbud ikke længere skal have forhåndsgodkendt større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af tilbuddets fysiske rammer (3.4.1). Der bliver med andre ord endnu en måde, hvor tilbud der mest har profit for øje, kan foretage udgiftsdrivende bygningsændringer, som ikke nødvendigvis er synderligt relevant for borgerne, der er i tilbuddet. Omkostninger til boligændringer kan kun finansieres et sted fra og det er via taksten, som borgerens hjemkommune betaler af inddrevne skatte kroner. Det vil i stedet blive overladt til det personrettede tilsyn, hvad de vil stille op med stigende takster som følge af bygningsændringer, der måske ikke er relevante for deres borger. Den eneste sanktionsmulighed borgerens hjemkommune har, er at betale eller flytte borgeren, hvis de da er så heldige at have et alternativt tilbud.

FOA kan derfor ikke støtte ophævelsen af krav om forudgående godkendelse af større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer, hvormed private ikke skal have forhåndsgodkendt større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af tilbuddets fysiske rammer.

Forslaget lægger ikke op til nødvendige ændringer i reglerne om det økonomiske tilsyn

Tilsynet skal godkende tilbuddenes budgetter en gang om året og modtage tilbuddets økonomiske nøgletal en gang om året for at kunne vurdere temaet 'økonomi' i kvalitetsmodellen. Men når en revisor har godkendt regnskabet, har socialtilsynet

begrænsede muligheder for at gå kritisk ned i de enkelte delelementer og skal ikke selv foretage en egentlig regnskabsgodkendelse.

Det undrer FOA, at man i forslaget ikke vælger at adressere problemerne med private tilbuds regnskaber, særligt set i lyset af den store stigning der er sket i udgifter til især private botilbud på voksenområdet, når man samtidig har set en del afsløringer af tvivlsomme faktureringsmetoder.

FOA anbefaler derfor, at der tilvejebringes et lovgrundlag, der stiller mere specifikke rammer for brug af midler, og at der indføres skarpere krav til, hvilke begrundelser revisorerne skal give, hvis en udgift skal godkendes. I dag hviler vurderingen på et stort omfang af skøn, og det er derfor svært for tilsynet at være kritisk over for afholdte udgifter.

FOA vil også anbefale, at lovændringen benyttes til at sikre systematisk samarbejde mellem socialtilsynene og de personrettede tilsyn, så de kan udveksle informationer, så den viden de personrettede tilsyn får, og som har relevans for andre kommuners borgere i tilbuddet, systematisk videregives og deles. Det er sund fornuft, og kan tilmed være besparende.

Risikomodel skal understøtte, at de rigtige tilbud oftere får tilsynsbesøg, men der lægges op til at modellen først skal udarbejdes efter lovændringen

Det fremgår af forslaget, at socialtilsynene skal udarbejde en fælles risikomodel som skal bruges til screening af, hvilke tilbud der skal have besøg hyppigere end hvert 3. år og hvert 2. år for plejefamilier.

FOA finder det meget spinkelt at udlægge rammerne til en fælles risikomodel, uden at fastsætte nogle nærmere rammer for, hvad der tolereres. Allerede i dag giver tilbud udtryk for, at de savner klare rammer og regler for, hvad de skal overholde og leve. I forslaget nævnes nogle eksempler som personalegennemstrømning, højt sygefravær, stort forbrug af vikarer, skift af ledere og nyere tilbud, men det er mere sparsomt med eksempler på økonomiske forhold. Der er desuden behov for et særligt fokus på tilsyn såvel ved ledelsesmæssige, personalemæssige som organisatoriske ændringer. Herunder ændringer i ejerkreds. Der er eksempelvis ikke i dag krav om en fornyet godkendelse ved ejerskifte.

Det er desuden væsentligt at være opmærksom på, at de enkelte parametre i risikomodellen ikke nødvendigvis har en entydig betydning. For eksempel kan en høj personaleomsætning både være et tegn på lav kvalitet, hvor medarbejdere forlader arbejdspladsen på grund af dårlige forhold. Men det kan også være et udtryk for en ledelse, der aktivt sikrer den rette faglige tilgang ved ikke at fastholde medarbejdere, som trods klar vejledning og instruktion ikke lever op til de nødvendige standarder.

Kadencen for det faste tilsyn for små tilbud

Ifølge høringsmaterialet (s. 53) skyldes den kortere tilsynsfrekvens for plejefamilier (mindst hvert 2. år), at personkredsen omkring dem er snævrere. Dette betyder, at færre personer har indsigt i plejefamiliens forhold og dermed mulighed for at gøre socialtilsynet opmærksom på problematiske forhold via whistleblowerordningen. Der er derfor en større risiko for, at kvalitetsmangler i plejefamilier ikke opdages, hvis der går for lang tid mellem tilsynene.

FOA mener, at den samme problematik kan gøre sig gældende for små tilbud med få borgere og få medarbejdere, hvor personkredsen ligeledes er snæver. Derfor anbefaler FOA, at tilbudsstørrelse skal indgå som en faktor i risikomodellen, samt at det overvejes, om små tilbud – på linje med plejefamilier – bør have en tilsynsfrekvens på mindst hvert 2. år.

Behov for tilsyn på alle afdelinger ved de faste tilsyn hvert 3. år

I dag kræves det, at tilbud med flere fysiske eller geografisk adskilte afdelinger får mindst ét årligt tilsynsbesøg på alle afdelinger, jf. § 6, sidste pkt., i bekendtgørelsen om socialtilsyn. Ifølge høringsmaterialet (s. 19) vil dette krav blive ophævet, da det ikke videreføres i den reviderede socialtilsynsbekendtgørelse som opfølgning på lovforslaget. Det er imidlertid uklart, om dette betyder, at ikke alle afdelinger fremover vil modtage tilsynsbesøg inden for den faste tilsynsramme hvert 3. år? Ved en lavere tilsynsfrekvens er det for FOA helt afgørende, at samtlige afdelinger bliver besøgt for at sikre en ensartet vurdering af kvaliteten på tværs af tilbuddet.

FOA savner, at problemerne med ophold på botilbud op til 3 uger uden godkendelse adresseres

I tilfælde, hvor der er et akut behov for at placere en borger, og der ikke kan findes et egnet godkendt tilbud, kan et tilbud i op til 3 uger med mulighed for 3 ugers forlængelse, varetage opgaven. FOA savner, at lovforslaget strammer op på denne mulighed, da der har været en række tilfælde, hvor forholdene ikke har været i orden, og hvor borgerne har været i tilbuddet i langt mere end 6 uger uden godkendelse.

FOA foreslår, at lovforslaget suppleres med regler om hurtig eftergodkendelse med en konkret kort tidsfrist samt strammere regler for opfølgning for det personrettede tilsyn.

3.2 Styrkelse af whistleblowerordningen

FOA kan støtte whistleblowerordningen som et redskab til at identificere tilbud med tvivlsom kvalitet.

FOA bakker også op om, at socialtilsynet fremover får mulighed for at orientere tilbuddet om, at der har været en henvendelse til whistleblowerordningen, samt hvilket tema henvendelsen omhandler – naturligvis inden for rammerne af de foreslåede

regler om beskyttelse af de medarbejdere, borgere og pårørende, der benytter ordningen.

3.3. Justering af krav til vurdering af tilbuddets kvalitet

Forslaget giver FOA store bekymringer for den fremtidige udvikling og kvalitet

Med forslaget nedlægges den 5-trinsskala de enkelte elementer bliver kvalitetsvurderet efter. I stedet indføres en binær score – opfyldt/ikke-opfyldt. Det betyder ifølge høringsmaterialet (s. 27), at ” (...) tilbud heller ikke længere vil have incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt”.

Samtidig ønskes ordlyden af § 7 stk. 2, 2. pkt. ændret fra ’at fastholde og udvikle kvaliteten’ til ”at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet”. Dette uddybes af høringsmaterialet s. 50, hvor der står, at tilsynene skal bidrage til den fortsatte kvalitet i tilbud og plejefamilier, men ikke til at udvikle kvaliteten ud over, hvad der er nødvendigt for godkendelsen. Der lægges derfor op til, at der i tilsynsrapporterne skal fokuseres på forhold af betydning for tilbuddets mulighed for at opretholde godkendelsen. Underforstået må tilsynsrapporterne ikke indeholde anbefalinger til, hvad der kan forbedre kvaliteten.

Tilsynsopgaven skal både have et kontrolperspektiv og et kvalitetsudviklingsperspektiv

I forarbejderne til socialtilsynsloven står, at tilsynsopgaven skal have både et kontrolperspektiv og et kvalitetsudviklingsperspektiv. Dette mener FOA skal fastholdes. Men hvad skal drive en udvikling af kvaliteten i tilbuddene, når tilsynet fremover kun skal fokusere på binær godkendt/ikke-godkendt og målet er ”den nødvendige kvalitet”? Og tilsynsrapporterne til ifølge forslaget skal fokusere på ”forhold af betydning for tilbuddets mulighed for at opretholde godkendelse” (s. 54). Med disse forslag bliver kvalitetsudviklingsperspektivet fuldstændig fraværende.

Sammenholdt med at der stadig ikke er fastsat en kvalitetsramme som tilbuddene kan sætte retning efter, fx gennem en specialeplan, gør det FOA bekymrede for, at udvikling går i stå, og at borgerne går i stå eller ligefrem bliver dårligere. Det er uværdigt for borgerne. Og det vil gøre det mindre attraktivt at arbejde på dette område, og dermed gå ud over muligheden for at rekruttere og fastholde fagligt dygtige medarbejdere. Forslaget bidrager derved til en nedadgående spiral, og FOA kan derfor ikke støtte denne del af forslaget.

Kvalitetsvurderingen for temaer om ’uddannelse og beskæftigelse’ og ’selvstændighed og relationer’ fjernes

At borgerne ikke skal gøre sig nogen forhåbninger, have udsigter eller indhold i deres tilværelse med den foreslåede tilsynsmodel, understreges også af, at det forslås, at kvalitetsmodellen ændres fra 9 til 7 parametre ved at fjerne tilsynets vurdering af ’uddannelse og beskæftigelse’ og ’selvstændighed og relationer’. Det er rystende og

hører en dyster fortid til, hvor borgerne i høj grad var overladt til sig selv, så de røkkede i en ensom verden, gjorde selvskade eller blev udadreagerende og medicineret passive, uden kvalificeret personale til at drage omsorg og skabe indhold i tilværelsen.

FOA bakker derfor ikke op om, at temaet 'uddannelse og beskæftigelse' og 'selvstændighed og relationer' fjernes fra socialtilsynets kvalitetsvurdering.

Indikatorer der skal definere indholdet af, hvad der skal vurderes ud fra, fjernes

Som et yderligere skakmat til kvalitetsudviklingen og vurderingen af denne, fremgår det af høringsmaterialet fx på s. 49, at man vil fjerne de indikatorer, som definerer indholdet af de kriterier tilbuddene skal leve op til. Men når indholdet af tilbuddene ikke er defineret, når der ikke er nogen synderligt faste krav til uddannet personale eller hvilke metoder og tilgange målgrupperne bør tilbydes som det fx kunne være fastsat i en specialeplan, er det foruroligende, at de meget bredt formulerede kriterier ikke længere skal defineres af nogle mere konkrete indikatorer. Sammenholdt med den høje andel af personale uden en relevant faglig uddannelse, som arbejdsområdet er præget af, overlades området nærmest i frit fald på bekostning af både borgere, pårørende og personale.

FOA bakker ikke op om, at indikatorer i kvalitetstemaerne, der skal definere indholdet af, hvad der skal vurderes ud fra, fjernes.

3.4 Øvrige ændringer

3.4.3 Ophævelse af krav om forudgående større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer

FOA bakker ikke op om, at kravet ophæves, som tidligere nævnt i høringssvaret.

Venlig hilsen

Kim Henriksen, sektorformand, Pædagogisk Sektor
Tanja Nielsen, sektorformand, Social- og Sundhedssektoren

Dato: 21-02-2025

Social- og Boligministeriet

Sendt til:

jurint@sm.dk, lla@sm.dk, anbmo@sm.dk

Sagsnr. 2024 - 324 Doknr. 939526

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Foreningen Svær Autisme fremsender hermed høringssvar på ovenstående lovforslag.

Foreningen Svær Autisme repræsenterer nogle af Danmarks mest sårbare og støttekrævende mennesker. Der er tale om mennesker der måske ikke forstår eget navn, har brug for hjælp til basale selvhjælpsfærdigheder, ofte har nedsat forståelse for fare og for nogens vedkommende ikke kan pege hvor det gør ondt. Det er mennesker der ikke selv kan igangsætte en hensigtsmæssig aktivitet uden hjælp og støtte. Borgere som lever hele deres liv på andres nåde, og som kun kan blomstre med livslang læring og en meningsfuld hverdag i trygge omgivelser.

I vores forening kender vi til alt for mange historier om svigt og mistrivsel på bosteder. Derfor er der brug for et stærkt tilsyn.

Der er brug for forandringer og forbedringer for mange på bosteder, så at præsentere et lovforslag der i den grad lægger op til forringelser og besparelser af et allerede svækket socialtilsyn er pinligt for regeringen og aftalepartierne. Det er ikke noget som er et velfærdssamfund værdigt.

Vi mener også, at ansatte på bosteder vil få væsentlig forringede arbejdspladser de steder, hvor tilsyn ikke rækker. Her kan opstå negative spiraler med alt for lidt trivsel, udadreagerende borgere og ansatte som oplever at ledelsen ikke hjælper med at få implementeret pædagogiske løsninger. Her kan unødigt magtanvendelse blive hverdag.

Det skaber forråelse, borgere i mistrivsel, ansatte i risiko for udbrændthed og sygemeldinger. Kort sagt overbelastningsreaktioner for både borgere og ansatte. Et stækket tilsyn har vidtrækkende konsekvenser.

Vores forening bakker derfor op om Foreningen Lev's yderst gennemarbejdede og velargumenterede høringssvar, og vi anbefaler at man stemmer imod vedtagelse af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Simon Felskov

Formand, Foreningen Svær Autisme

Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Wilders Plads 8K
1403 København K
Telefon 3269 8888
Direkte 9132 5685
pehj@humanrights.dk
menneskeret.dk

Sendt til jurint@sm.dk med kopi til lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Dok. nr. 25/00259-2

21. februar 2025

Høringssvar over udkast til lovforslag om ændring af socialtilsynsloven m.fl. (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger mv.)

Social- og Boligministeriet har ved e-mail af 23. januar 2025 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til lovforslag om ændring af socialtilsynsloven, serviceloven, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger mv.).

Instituttet har følgende bemærkninger:

Sammenfatning

Socialtilsynet er ansvarligt for at godkende og føre tilsyn med sociale tilbud og plejefamilier. Socialtilsynet skal bidrage til at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddene og familierne. Socialtilsynet er desuden med til at forebygge omsorgssvigt og vanrøgt og kan blandt andet træffe afgørelse om skærpet tilsyn og påbud og tilbagekalde godkendelser.

Socialtilsynet dækker en lang række forskellige typer af tilbud og plejefamilier. Det drejer sig blandt andet om delvis lukkede og sikrede døgninstitutioner, hvor udsatte børn og unge frihedsberøves, og hvor personalet må anvende magt og for eksempel foretage kropsvisitationer. Det kan også være botilbud for borgere med betydelige og varige handicap. I flere tilfælde er der tale om udsatte grupper, der har vanskeligt ved selv at hævde deres rettigheder, og som derfor er afhængige af omsorg og beskyttelse fra personer og myndigheder omkring dem.

Lovforslaget udmønter en række aftaler, som vil effektivisere socialtilsynet og reducere det kommunale tilsynstryk med 30 procent. Lovforslaget vil således:

- Reducere kravet om et obligatorisk tilsynsbesøg hvert år til et krav om et obligatorisk tilsynsbesøg i sociale tilbud mindst hvert tredje år og i plejefamilier mindst hvert andet år – i stedet skal tilsynet anlægge en mere risikobaseret tilgang, og whistleblowerordningen ændres

- Pålægge socialtilsynet at overgå til hovedsageligt uanmeldte tilsynsbesøg for at reducere den tid, tilbud og plejefamilier skal bruge på at forberede tilsynsbesøg
- Ophæve kravet om, at socialtilsynet skal arbejde for at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbud og plejefamilier – i stedet skal tilsynet alene sikre, at de fortsat har den nødvendige kvalitet i forhold til at opretholde deres godkendelse
- Begrænse socialtilsynets kvalitetsmodel, så tilsynet ikke længere skal vurdere arbejdet med uddannelse og beskæftigelse samt selvstændighed og relationer for de børn, unge og voksne, som tilbuddene og plejefamilierne har tilknyttet
- Begrænse socialtilsynets kvalitetsmodel, så 32 kvalitetsindikatorer reduceres til ni kvalitetskriterier for sociale tilbud, og så 24 kvalitetsindikatorer reduceres til fem kvalitetskriterier for plejefamilier
- Begrænse socialtilsynets kvalitetsmodel, så kvaliteten fremover skal vurderes som opfyldt/ikke-opfyldt i stedet for på en femtrins-skala
- Begrænse socialtilsynets tilsynsrapporter, så de fokuserer på forhold af betydning for tilbuddets mulighed for at opretholde sin godkendelse
- Fastsætte en økonomisk ramme, som socialtilsynet som udgangspunkt vil skulle holde sig inden for, hvilket vil betyde, at socialtilsynet vil få reduceret sin udgiftsramme med 62 millioner kroner ud fra sit udgiftsniveau på 273 millioner kroner i 2023, det vil sige en udgiftsreduktion på 23 procent

Disse ændringer foreslås gennemført uden grundlag i faglige evalueringer eller undersøgelser af socialtilsynsloven eller tilsynets virksomhed og uden grundig inddragelse af relevante aktører, organisationer og eksperter.

Talrige organisationer, som repræsenterer både børn, unge og voksne brugere, pårørende, personale og tilbuddene, har udtrykt bekymring over for forslagene.¹

Instituttet ser med stor bekymring på forslagene, som dels vil svække socialtilsynets funktion i forhold til at fastholde og forbedre kvaliteten i tilbud og plejefamilier, dels vil hæmme tilsynets evne til at opdage og sætte ind over for omsorgssvigt og vanrøgt. Dermed vil det øge udsathedens blandt anbragte børn og unge, personer med handicap og ældre, der bor på botilbud, med flere.

Der har siden socialtilsynets indførelse været en politisk og faglig diskussion om socialtilsynenes udfordringer, hvor der har været bred anerkendelse af behovet for at styrke tilsynet. Ikke mindst i lys af tilbagevendende beretninger i medierne om betydelige problemer, der ikke altid er blevet fanget af tilsynet. Dette lovforslag vil imidlertid svække tilsynets funktion og derved berøre borgernes trivsel og tryghed.

Instituttet anbefaler derfor:

- At lovforslaget ændres, så socialtilsynet fortsat har til opgave at fastholde og udvikle kvaliteten af tilbud og plejefamilier inden for de nuværende temaer.
- At det obligatoriske årlige tilsynsbesøg med tilbud og plejefamilier fastholdes.
- At det fortsat overlades til socialtilsynet at vælge mellem anmeldte og uanmeldte tilsyn ud fra en konkret og tilsynsfaglig vurdering.
- At de foreslåede ændringer af socialtilsynsloven evalueres efter to-tre år.

Den menneskeretlige ramme

Set fra et menneskeretligt perspektiv løfter socialtilsynet en del af ansvaret for at sikre, at børn, unge og voksne, som er i myndighedernes varetægt, får beskyttet deres rettigheder. Det samme gælder børn, unge og voksne, som myndighederne har besluttet at anbringe i private institutioner eller plejefamilier. Denne pligt kan være skærpet, hvor der er tale om udsatte grupper, som er frihedsberøvede, for eksempel børn og unge anbragt på sikrede institutioner.²

Socialtilsynet arbejder for at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbud og plejefamilier inden for områder såsom uddannelse, beskæftigelse, relationer, selvstændighed, sundhed og trivsel.³ Det er med til at sikre, at de berørte børn, unge og voksne får realiseret deres ret til uddannelse, herunder børn og unges ret til at gå i skole, ret til beskæftigelse, familieliv med videre. Disse rettigheder er i forskelligt omfang beskyttet i grundloven og flere menneskerettighedskonventioner.⁴

Socialtilsynet er desuden med til at opfylde Danmarks forpligtelse til at forebygge overgreb og vanrøgt. Dette er særligt vigtigt for udsatte borgere, såsom børn og unge samt personer med handicap, som er i myndighedernes varetægt eller anbragt af myndighederne i private institutioner eller plejefamilier. Pligten til at forebygge overgreb og vanrøgt er blandt andet fastsat i den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 3 samt FN's børnekonventions artikel 19 og handicapkonventions artikel 16. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har afsagt en række domme om denne forpligtelse.⁵

Socialtilsynet bør fortsat medvirke til at fastholde og udvikle kvaliteten

Da socialtilsynsloven blev indført i 2014, var det med et ønske om, at der skulle "stilles langt højere krav til den faglige kvalitet af de tilbud, som huser de mest udsatte borgere."⁶ Socialtilsynet ses at bidrage til at forbedre kvaliteten blandt tilbud og plejefamilier: Fra 2017 til 2022 er den samlede kvalitetsscore steget hos 61 procent af tilbuddene og 59 procent af plejefamilierne.⁷

Ministeriet foreslår imidlertid en række ændringer, som har til formål at ændre socialtilsynets funktion fra at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddene og plejefamilierne til blot at sikre, at de fortsat har den nødvendige kvalitet i forhold til at opretholde deres godkendelse. Dette er blandt andet begrundet i et ønske om at begrænse en række udgiftsdrivende faktorer i socialtilsynets virksomhed.

For det første fjernes to ud af de syv temaer, socialtilsynet vurderer tilbuddenes og plejefamiliernes kvalitet ud fra. Socialtilsynet vil således ikke længere skulle vurdere deres arbejde med uddannelse og beskæftigelse samt selvstændighed og relationer blandt de børn, unge og voksne, som er tilknyttet tilbuddene og familierne.

Dermed vil det ikke længere have nogen betydning for vurderingen af tilbuddets og plejefamiliens kvalitet, om børn for eksempel går i skole, har kontakt til deres familie og netværk eller har en fortrolig relation til en eller flere voksne. Det vil heller ikke indgå, om borgere i øvrigt er i beskæftigelse eller under uddannelse eller indgår i sociale aktiviteter i det omgivende samfund.

Instituttet anser det for problematisk, at socialtilsynet ikke længere vil skulle have fokus på så væsentlige spørgsmål, når de vurderer kvaliteten i sociale tilbud og plejefamilier.

I særdeleshed er det kritisabelt, at socialtilsynet ikke længere vil skulle have fokus på anbragte børn og unges skolegang. Det er forskningsmæssigt velunderbygget, at anbragte børn klarer sig dårligere i skolen end deres jævnaldrende, ligesom anbragte unge har en markant større risiko for at forlade uddannelsessystemet tidligere end andre.⁸

Anbragte børn og unge har krav på samme undervisningstilbud som andre. Derfor vurderer instituttet, at det er afgørende, at socialtilsynet fortsat har fokus på arbejdet med at sikre, at børn og unge går i skole.

Forslaget kan også bidrage til en øget institutionalisering af mennesker med handicap, idet socialtilsynet i mindre grad vil have fokus på deres deltagelse i uddannelse, beskæftigelse og andre aktiviteter uden for tilbuddene.

For det andet vil socialtilsynets vurdering af de fem resterende temaer blive begrænset markant: For sociale tilbud reduceres 32 kvalitetsindikatorer til ni kvalitetskriterier, og for plejefamilier reduceres 24 indikatorer til fem kriterier. Desuden vil socialtilsynet ikke længere skulle vurdere, i hvor høj grad tilbuddene eller familierne opfylder disse kriterier, men blot om de er opfyldt/ikke-opfyldt. Endvidere vil socialtilsynets tilsynsrapporter fremover kun skulle fokusere på forhold af betydning for tilbuddets eller plejefamiliens mulighed for at opretholde sin godkendelse. Endelig vil socialtilsynets reducerede tilsynsfrekvens også forringe dets mulighed for at fastholde og udvikle kvaliteten.

Instituttet vurderer, at socialtilsynet løfter en væsentlig opgave i forhold til at sikre, at udsatte børn, unge og voksne i tilbuddene og plejefamilierne får realiseret deres rettigheder. Det drejer sig blandt andet om deres ret til uddannelse, beskæftigelse, familieliv, selvstændighed og sundhed.

Vedtages lovforslaget i sin nuværende form, vil socialtilsynet ikke længere skulle arbejde for at fastholde – endsige udvikle – kvaliteten i tilbuddene eller familierne. Socialtilsynet vil alene skulle forholde sig til, om tilbuddene og familierne fortsat har den nødvendige kvalitet for at opretholde deres godkendelse – det vil sige, om de opretholder en vis minimumsstandard.

Dette erkendes af ministeriet, som i lovbemærkningerne anfører:

”Dermed vil tilbud heller ikke længere have et incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt.” (de almindelige bemærkninger afsnit 3.3.2).

Den samtidigt foreslåede begrænsning af tilsynsrapporternes indhold vil desuden betyde, at borgere og pårørende vil få vanskeligere ved at få indblik i et tilbuds eller en plejefamilies kvalitet.

Der er således risiko for, at flere tilbuds og plejefamiliers kvalitet vil stagnere og forringes til skade for udsatte borgeres rettigheder, og at nogle tilbud og familier kun vil operere med et minimumsniveau af kvalitet.

Instituttet anbefaler derfor:

- At lovforslaget ændres, så socialtilsynet fortsat har til opgave at fastholde og udvikle kvaliteten af tilbud og plejefamilier inden for de nuværende temaer.

Socialtilsynet bør fortsat føre årlige tilsynsbesøg med tilbud og plejefamilier

Foruden at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbud og plejefamilier er socialtilsynet også med til at opdage og forhindre omsorgssvigt og vanrøgt mod børn, unge og voksne.

Ministeriet foreslår en række ændringer af socialtilsynsloven, som vil svække socialtilsynets mulighed for at opdage og forhindre omsorgssvigt og vanrøgt. Det drejer sig navnlig om forslaget om, at antallet af tilsynsbesøg skal reduceres til mindst ét besøg hvert tredje år i sociale tilbud og mindst ét besøg hvert andet år i plejefamilier.

Det er en betydelig reduktion sammenlignet med det nuværende krav om mindst ét årligt tilsynsbesøg. Socialtilsynet fører tilsyn med en lang række forskelligartede tilbud og plejefamilier for udsatte grupper af borgere, såsom sårbare børn og unge og voksne med varige og betydelige handicap.

Det drejer sig blandt andet om delvis lukkede og sikrede døgninstitutioner, hvor udsatte børn og unge frihedsberøves, og hvor personalet må anvende magt og for eksempel foretage kropsvisitationer. Institutioner for børn og unge med handicap. Private plejefamilier, der passer børn og unge. Botilbud for voksne med betydelige og varige handicap. Krisecentre for personer, der har været udsat for vold i nære relationer, og deres børn. Botilbud for ældre med demens.

Der er i mange tilfælde tale om sårbare grupper af borgere, som ikke selv kan råbe op om svigt eller gøre deres rettigheder gældende. Og omsorgssvigt og vanrøgt forekommer desværre.⁹ For disse personer vil to-tre år mellem tilsynsbesøg være meget lang tid.

Instituttet finder det tvivlsomt, om socialtilsynet vil kunne føre et tilstrækkeligt tilsyn, hvis besøg kun gennemføres hvert andet eller tredje år. Som anført af det daværende Social- og Integrationsministerium:

”Det vurderes ikke muligt at føre et tilstrækkeligt tilsyn med tilbud uden at være fysisk til stede i tilbuddet mindst en gang årligt. [...] Kravet [om mindst ét årligt

tilsynsbesøg] er [en] understregning af, at tilsynsbesøget er en vigtig kilde til information, og at hensigtsmæssigt tilrettelagt tilsyn ikke kan føres uden at aflægge besøg i tilbuddet mindst en gang årligt.”¹⁰

Den tidligere auditfunktion for socialtilsynet har ligeledes anført:

”Kravet om et årligt tilsynsbesøg er et minimumskrav, og en understregning af, at tilsynsbesøget, i form af besigtigelse af og dialog med tilbuddet, er en vigtig kilde til information.”¹¹

Den lavere tilsynsfrekvens vil desuden betyde, at socialtilsynet vil have mindre information om tilbuddene og plejefamilierne til at foretage risikovurderinger ud fra. Denne effekt forstærkes af overgangen til hovedsageligt uanmeldte tilsyn, som også vil betyde, at der indsamles færre oplysninger og mindre materiale ved hvert tilsynsbesøg (instituttet vender tilbage til dette forslag nedenfor). Endelig vil de tilsynsførende medarbejdere, der er ansvarlige for de enkelte tilbud og familier, få et ringere kendskab til beboere, pårørende og personale.

Det fremgår desuden af lovforslagets bemærkninger, at socialtilsynet forudsættes kun at indhente materiale og oplysninger, som tilsynsbesøget har givet konkret anledning til. Det understreges, at det følger af forvaltningsretlige principper, at ”en sag skal undersøges af myndigheden netop så langt, som det er nødvendigt i det enkelte tilfælde for at træffe en materielt rigtig afgørelse, og dermed hverken mere eller mindre” (bemærkningerne til § 1, nr. 11 og 12). Instituttet anser det for problematisk, at dette kan læses som en løftet pegefinger til socialtilsynet om, at de skal begrænse deres undersøgelser mest muligt. Det er i sagens natur svært, siden det kan være vanskeligt at afgøre på forhånd, hvor problemerne ligger henne, og hvilke oplysninger som er relevante.

Ministeriet anfører, at socialtilsynet – i stedet for de faste årlige tilsyn – skal føre et mere risikobaseret tilsyn, og at whistleblowerordningen ændres.¹²

Instituttet bemærker, at socialtilsynet allerede i dag arbejder ud fra et risikobaseret tilsyn, hvor tilsynsintensiteten tilpasses det enkelte tilbud eller plejefamilie.¹³ Det er vanskeligt at vurdere, hvordan det mere risikobaserede tilsyn, som ministeriet foreslår, adskiller sig fra den eksisterende, da den nye risikomodell ikke er udviklet endnu. Det fremgår alene af lovforslaget, at risikomodellen skal udbygges med en angivelse af, hvilke risikofaktorer der kan indgå i risikovurderingen. Socialtilsynet arbejder allerede med sådanne risikofaktorer.¹⁴ Det er heller ikke muligt at vurdere, om socialtilsynet vil have tilstrækkelige data til at understøtte denne tilgang.

Den eksisterende whistleblowerordning vil blive ændret ved, at socialtilsynet vil kunne orientere tilbuddet, plejefamilien og andre om, at de har modtaget en henvendelse, og hvad dens tema er, samt at der fastsættes en frist på fem dage for at behandle henvendelser til whistleblowerordningen.

Instituttet anser det for usandsynligt, at disse justeringer af whistleblowerordningen vil medføre en styrkelse af ordningen eller kan opveje for den betydeligt lavere tilsynsfrekvens. Instituttet bemærker, at forslaget om, at socialtilsynet kan videregive visse oplysninger om underretningen, kan virke kontraproduktiv, hvis det fører til, at flere afholder sig fra at indgive underretninger. Instituttet bemærker desuden, at der ikke foreligger nogen systematiske evalueringer af whistleblowerordningen, der kan belyse, i hvilket omfang den bidrager til at afdække problemer med kvaliteten eller omsorgssvigt i tilbud eller plejefamilier.¹⁵

Instituttet anser det under alle omstændigheder for meget problematisk, at en whistleblowerordning får en så afgørende funktion på et område, hvor der blandt andet er tale om udsatte børn og unge og mennesker med kognitive og kommunikative handicap, der ikke selv kan forventes at tage initiativ til eller være i stand til at række ud. De mest udsatte borgere har ikke nødvendigvis nogen pårørende eller noget netværk uden for tilbuddet, der kan henvende sig til socialtilsynet. Endelig vil medarbejdere være i en vanskelig position i forhold til at røbe oplysninger om problematiske forhold på deres egen arbejdsplads.

Afslutningsvis bemærkes, at forslaget om at reducere tilsynsfrekvensen flere steder er blevet begrundet med, at kun to procent af tilsynsbesøgene i 2023 førte til reaktioner over for tilbuddet eller plejefamilien.¹⁶ Reaktioner kan for eksempel være påbud eller skærpet tilsyn.

Dermed overses imidlertid, at socialtilsynet arbejder ud fra et dialogprincip, hvorved tilbuddene og plejefamilierne har mulighed for selv at rette op på kritisable forhold. Der skal således ganske meget til, før socialtilsynet træffer afgørelse om reaktioner. En afgørelse kan kun træffes straks (uden dialog), hvis særlige forhold gør det påkrævet, for eksempel pludselig opstået begrundet mistanke om strafbare forhold eller akut risiko for borgernes sikkerhed og sundhed.¹⁷

Andelen af tilsyn med reaktioner giver således ikke et retvisende billede af, om tilsynet afdækker kritisable forhold eller svigt.

Instituttet anser det derfor for usandsynligt, at udbygningen af risikomodellen med risikofaktorer og ændringen af whistleblowerordningen kan opveje den svækkelse af socialtilsynets tilsynsfunktion, som den lavere tilsynsfrekvens vil indebære.

Instituttet anbefaler derfor:

- At det obligatoriske årlige tilsynsbesøg med tilbud og plejefamilier fastholdes.

Socialtilsynet kan bedst vurdere om besøg skal være anmeldte eller uanmeldte

Socialtilsynet kan efter de nugældende regler selv vurdere, om et tilsynsbesøg skal gennemføres anmeldt eller uanmeldt. Det er forudsat, at tilsynet konkret skal vurdere, hvilket type besøg der er relevant og egnet.

Ministeriet foreslår, at tilsynsbesøg fremover skal være uanmeldte, medmindre særlige forhold nødvendiggør, at tilsynsbesøg foretages anmeldt. Desuden må varslet af anmeldte tilsynsbesøg højst være på fire uger. Begge forslag begrundes med et ønske om at reducere den tid, tilbuddene og plejefamilierne skal bruge på at forberede tilsynsbesøg.

Der er fordele og ulemper forbundet med både anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg.¹⁸

Uanmeldte tilsynsbesøg kan blandt andet give indblik i dagligdagen og umiddelbare indtryk af personalets behandling af og omgang med borgerne. Til gengæld kan der for eksempel være risiko for, at borgere og ansatte ikke er til stede på tidspunktet for besøget.

Anmeldte tilsynsbesøg kan give socialtilsynet bedre mulighed for at indhente oplysninger og forberede sig, mens tilbuddet eller plejefamilien til gengæld vil kunne iscenesætte dagligdagen i højere grad, for eksempel ved at gøre ekstra godt rent.

Det er således ikke muligt at sige generelt, hvilken type tilsynsbesøg der er at foretrække. Det må i stedet bero på en konkret, tilsynsfaglig vurdering af det enkelte tilbud og plejefamilie.

Instituttet finder det problematisk, at en så væsentlig beslutning tages væk fra socialtilsynet, som må været bedst i stand til at vurdere, om et tilsynsbesøg skal være anmeldt eller uanmeldt. Set ud fra et menneskerettighedsperspektiv er socialtilsynets mulighed for at tilrettelægge og gennemføre effektive tilsynsbesøg afgørende for dets funktion i forhold til at opdage og forhindre forringelser i kvalitet og omsorgssvigt.

Instituttet bemærker desuden, at det ville være muligt at bestemme, at tilsynet i sit valg mellem anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg blandt andet skal tage hensyn til tilsynsintensiteten, så mindre intensive, uanmeldte tilsyn kan foretrækkes, hvis tilsynet vurderer, at der er en lav risiko ved et tilbud eller en plejefamilie.

Endelig bemærkes, at en undersøgelse udført af Ankestyrelsen fra 2018 viste, at de fleste tilbud og plejefamilier var tilfredse med forløbet forud for tilsynsbesøget og oplevede deres seneste tilsynsbesøg som udbytterigt sammenlignet med de ressourcer, de havde brugt.¹⁹

Instituttet anbefaler derfor:

- At det fortsat overlades til socialtilsynet at vælge mellem anmeldte og uanmeldte tilsyn ud fra en konkret og tilsynsfaglig vurdering.

Behov for grundig evaluering

Hvis lovforslaget gennemføres i den form, det blev sendt i høring i, vil det indebære væsentlige ændringer af socialtilsynet, som instituttet vurderer, kan have negative konsekvenser for beskyttelsen af udsatte borgeres menneskerettigheder.

Instituttet vurderer, at disse ændringer bør evalueres grundigt efter 2-3 år navnlig med henblik på, hvilke konsekvenser de har haft for tilbuddenes og plejefamiliernes kvalitet og tilsynets evne til at opdage og forhindre omsorgssvigt og vanrøgt. Evalueringen bør ske med inddragelse af brugere og pårørende samt relevante aktører, organisationer og eksperter.

Instituttet anbefaler derfor:

- At de foreslåede ændringer af socialtilsynsloven evalueres efter to-tre år.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2024-324.

Med venlig hilsen

Pernille Boye Koch
National chef

Slutnoter

¹ 13 organisationer: Regeringens planer om at skære i socialtilsynet er et svigt af anbragte børn og unge, Altinget, 27. november 2024, tilgængelig her:

<https://www.altinget.dk/social/artikel/opraab-fra-12-organisationer-vi-har-ikke-raad-til-at-tage-chancer-med-anbragte-boern-og-unges-liv>.

11 organisationer: Sænk farten politikere, og husk at inddrage dem, der har erfaring, Avisen Danmark, 29. december 2024, tilgængelig her:

<https://www.foa.dk/presse/debatindlaeg/2024/december/saenk-farten-politikere-og-husk-at-inddrage-dem-der-har-erfaring>.

11 aktører i åbent brev til ministeren: Træk effektiviseringen af socialtilsynet tilbage, Socialmonitor, 17. februar 2025, tilgængelig her:

<https://socialmonitor.dk/art10286568>.

Direktør i LOS: Nedskæringer i socialtilsynet kan koste regeringen mange undskyldninger om 30 år, Socialmonitor, 6. november 2024, tilgængelig her:

<https://socialmonitor.dk/art10146005>.

Landsformand i Lev: Socialtilsynet er ikke perfekt. Men den nye politiske aftale vil med sikkerhed gøre det værre, Socialmonitor, 4. februar 2025, tilgængelig her:

<https://socialmonitor.dk/art10273217>.

Dansk Erhverv: Vi skal bekæmpe svigt på sociale tilbud ved at afskaffe de brodne kar, Altinget, 10. januar 2025, tilgængelig her: <https://www.altinget.dk/social/artikel/dansk-erhverv-vi-skal-bekaempe-svigt-paa-sociale-tilbud-ved-at-afskaffe-de-brodne-kar>.

- ² Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 10. maj 2001 i Z m.fl. mod Storbritannien, afsnit 73, dom af 28. januar 2014 i O’Keeffe mod Irland, afsnit 144 og dom af 24. maj 2016 i I.C. mod Rumænien, afsnit 51-52.
- ³ Socialtilsynslovens § 7, stk. 2, sammenholdt med § 6, stk. 2.
- ⁴ Retten til uddannelse er blandt andet beskyttet i grundlovens § 76, FN’s børnekonventions artikel 28 og handicapkonventions artikel 24 samt artikel 2 i 1. tillægsprotokol til den europæiske menneskerettighedskonvention. Retten til beskæftigelse er blandt andet beskyttet i FN’s handicapkonventions artikel 27 og konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder artikel 6. Grundlovens § 75, stk. 1, bestemmer tillige, at det bør tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse. Bestemmelsen antages dog at udgøre en politisk programerklæring uden retligt indhold. Retten til familieliv er blandt andet beskyttet i FN’s børnekonventions artikel 9, stk. 3, og handicapkonventions artikel 23 samt den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 8.
- ⁵ Se for eksempel Menneskerettighedsdomstolens dom af 28. januar 2014 i O’Keeffe mod Irland, afsnit 144, 148 og 162. Se også Institut for Menneskerettigheder, Seksuelle overgreb på botilbud: Analyse af udsathed for mennesker med handicap, december 2022, side 35 ff., tilgængelig her: <https://menneskeret.dk/udgivelser/seksuelle-overgreb-paa-botilbud>.
- ⁶ Folketingstidende 2012-13, tillæg A, lovforslag nr. L 205 som fremsat, side 6-7.
- ⁷ Social- og Boligstyrelsen, Socialtilsynenes virksomhed 2022, november 2023, side 49-51, tilgængelig her: <https://sbst.dk/udgivelser/2023/socialtilsynenes-virksomhed-2022>.
- ⁸ Mette Lausten og Asger G. Andreasen, Anbragte unges trivsel 2020: Trivselsundersøgelse blandt anbragte 15- og 17-årige, 2014-2020, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, 2022, side 43 ff., tilgængelig her: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/anbragte-unges-trivsel-2020-yxdnj2vg/>.
- ⁹ TV 2-dokumentar afslører dårlig kultur og omsorgssvigt, TV2, 1. november 2023, tilgængelig her: <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2023-10-26-tv-2-dokumentar-afslorer-daarlig-kultur-og-omsorgssvigt>.
Døgninstitution under skærpet tilsyn efter ’eksorbitant’ brug af magtanvendelser, DR, 30. april 2024, tilgængelig her: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/trekanten/doegninstitution-under-skaerpet-tilsyn-efter-eksorbitant-brug-af>.
Minister politianmelder nuværende og tidligere ledelse på bosted, TV2, 8. maj 2024, tilgængelig her: <https://nyheder.tv2.dk/politik/2024-05-08-minister-politianmelder-nuvaerende-og-tidligere-ledelse-paa-bosted>.
Tilsyn strakslukker skandaleramt bosted efter ætsningsskade, TV2, 12. juni 2024, tilgængelig her: <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2024-06-12-tilsyn-strakslukker-skandaleramt-bosted-efter-aetsningsskade>.
Hårdt kritiseret institution lukker, TV2, 30. november 2024, tilgængelig her: <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2024-11-30-haardt-kritiseret-institution-lukker>.
»Store bekymringer for borgernes trivsel«: Socialtilsyn lukker bosted i Næstved, Socialmonitor, 7. jan. 2025, tilgængelig her: <https://socialmonitor.dk/art10232797>.
Socialtilsynet politianmelder ejer af tvangslukket botilbud, Socialmonitor, 13. januar 2025, tilgængelig her: <https://socialmonitor.dk/art10240215>.

Fynsk krisecenter tvangslukket efter 4 måneder, Socialmonitor, 5. februar 2025, tilgængelig her: <https://socialmonitor.dk/art10277664>.

¹⁰ Folketingstidende 2012-13, tillæg A, lovforslag nr. L 205 som fremsat, side 10 og 29.

¹¹ Socialstyrelsen, Faglig vejledning om det risikobaserede socialtilsyn, 2022, side 4.

¹² Lovforslaget indeholder også en præcisering af kommunens pligt til at føre det personrettede tilsyn med borgeren efter barnets lov og serviceloven. Desuden foretages en ændring for at sikre, at kommunerne er klar over, at de har pligt til at underrette socialtilsynet, hvis de bliver opmærksomme på bekymrende forhold på et tilbud eller en plejefamilie. Da ingen af forslagene medfører materielle ændringer i kommunernes tilsyns- eller underretningspligt, er de ikke nærmere omtalt i dette høringssvar.

¹³ Folketingstidende 2012-13, tillæg A, lovforslag nr. L 205 som fremsat, side 29. Se desuden § 6 i bekendtgørelse nr. 1490 af 6. december 2023 om socialtilsyn og afsnit 218-224 i vejledning nr. 9300 af 30. april 2015 om socialtilsyn.

¹⁴ Socialstyrelsen, Faglig vejledning om det risikobaserede socialtilsyn, maj 2022, tilgængelig her: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2022/faglig-vejledning-om-det-risikobaserede-socialtilsyn>. Se også Social- og Boligstyrelsen, Redskab til risikokategorisering, udateret, tilgængelig her: <https://www.sbst.dk/tvaergaende-omrader/socialtilsyn/haandbog-for-socialtilsyn/vejledninger-og-materialer/det-risikobaserede-socialtilsyn>, samt afsnit 218-224 i vejledning nr. 9300 af 30. april 2015 om socialtilsyn.

¹⁵ En mindre evaluering af whistleblowerordningen blev gennemført i 2018 og viste positive oplevelser blandt socialtilsynene. Evalueringen giver dog ikke grundlag for at drage nærmere konklusioner om whistleblowerordningens reelle effekt. Socialstyrelsen, Evaluering af tilsynsreformen, maj 2018, side 38 ff., tilgængelig her: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/evaluering-af-tilsynsreformen>.

¹⁶ Social- og Boligstyrelsen, Socialtilsynenes virksomhed 2023: Bilagsrapport, oktober 2024, side 12, tilgængelig her: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2024/socialtilsynenes-virksomhed-2023>.

¹⁷ § 8, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1490 af 6. december 2023 om socialtilsyn.

¹⁸ Afsnit 198-200 i vejledning nr. 9300 af 30. april 2015 om socialtilsyn.

¹⁹ Ankestyrelsen, Undersøgelse af sociale tilbuds og plejefamiliers erfaringer med socialtilsynet, april 2018, side 8-9 og 60-62, tilgængelig her: <https://ast.dk/publikationer/plejefamilier-og-sociale-tilbuds-erfaringer-med-socialtilsynet>.

Høringssvar vedr. Udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Justitia har gennemgået udkastet til lovforslag om ændring af reglerne for socialtilsyn, med særligt fokus på retssikkerhed herunder. Justitia anerkender behovet for løbende effektivisering af tilsynsordningen, men ser samtidig en række retssikkerhedsmæssige udfordringer ved de foreslåede ændringer.

Særligt bemærker Justitia følgende:

1. **Den risikobaserede tilgang:** Mens en målrettet indsats kan være hensigtsmæssig, er der risiko for, at Socialtilsynet bliver mere reaktivt frem for proaktivt, hvilket kan forringe retssikkerheden for børn og unge i plejefamilier og botilbud.
2. **Forlængelsen af perioden mellem tilsyn:** En fast tilsynsfrekvens på op til tre år kan øge risikoen for, at kritisable forhold forbliver uopdagede i længere tid.
3. **Den foreslåede whistleblower-ordning:** Justitia anerkender værdien af en styrket whistleblower-ordning, men understreger behovet for at sikre kendskab, tilgængelighed og anonymitet for børn og unge samt at forebygge en u hensigtsmæssig afhængighed af indberetninger frem for faste tilsyn.

På den baggrund anbefaler Justitia, at der indføres yderligere sikringer for at opretholde en stærk retssikkerhed for de berørte børn og unge, herunder en evaluering af konsekvenserne af de foreslåede ændringer.

1. Udkastets hovedindhold

Hensigten med lovforslaget er ifølge lovbemærkningerne, at der skal ske en effektivisering af socialtilsynet ved, at tilsynet gøres mere risikobaseret, idet erfaringen tilsiger, at det er en lille del af tilbud og plejefamilier, hvor der konstateres problemer. Formålet er dermed at lette tilsynstrykket for de enkelte tilbud og plejefamilier, så tilbud og plejefamilier i højere grad kan anvende deres ressourcer på de borgernære opgaver, og så socialtilsynets ressourcer først og fremmest anvendes der, hvor der er problemer.

Konkret er hensigten at skære i antallet af faste besøg fra Socialtilsynet hos sociale tilbud fra ét besøg om året til et hvert tredje år (og hos plejefamilier, hvert andet år), og i stedet indføre en mere målrettet kontrol af de sociale tilbud, der vurderes at være i størst risiko for at have problemer. Samtidig skal tilsynsbesøgene fremover som hovedregel være uanmeldte. Den risikobaserede tilgang og en whistleblower-ordning er en central del af forslaget.

2. Justitias bemærkninger

Justitia har bemærkninger til følgende dele af lovudkastet:

- a. Generelt om en risikobaseret tilgang, og begrundelsen for denne
- b. Om perioden mellem tilsyn
- c. Om de foreslåede ændringer af whistleblower-ordningen

Ad a) Generelt om den foreslåede risikobaseret tilgang

Indledningsvist finder Justitia det positivt, at der løbende finder overvejelser sted om at erfaringsopsamle, evaluere og udvikle ordningen med tilsyn med plejefamilier og botilbud, så modellen tilpasses til at være så effektiv som muligt til gavn for børn og unge, der befinder sig i en sårbar og udsat position. En sådan evaluering bør dog efter Justitias opfattelse ske med henblik på en forbedring af tilsynet og skal som udgangspunkt ikke forringe retssikkerheden på området. Der er dog elementer af forslaget, der efter Justitias opfattelse risikerer at forringe retssikkerheden på området.

Justitia har tidligere anbefalet, at god indberetnings-praksis til Socialtilsynene bør fremmes og der bør etableres ét samlet Socialtilsyn med henblik på en mere systematiseret og koordineret opfølgning, når der på anbringelsesstederne anvendes magt og foretages indgreb i selvbestemmelsesretten.¹

På trods af ovenstående muligheder for forbedringer af det nuværende system, er det Justitias opfattelse, at Socialtilsynets nuværende virke generelt er effektivt, og rammerne giver mulighed for og grundlag for løbende forbedringer hos plejefamilier og botilbud. Justitia finder det væsentligt, at ændringer på området for socialtilsynenes virke, fastholder et højt fokus på ensartethed, systematisering og koordinering til gavn for retssikkerheden. Det er Justitias opfattelse, at lovforslagets ændringer samlet set vil ændre socialtilsynet i retning af at være mere *reaktivt* frem for *proaktivt*, dvs. at de i lovforslaget fremsatte ændringer lægger op til, at Socialtilsynet i højere grad skal føre tilsyn på baggrund af indkomne oplysninger og forudgående viden frem for på baggrund af faste tilsynsbesøg.

Justitia noterer sig, at socialtilsynene vil skulle fastlægge en fælles risikomodel med opstilling af relevante risikofaktorer. Udkastet nævner forskellige faktorer såsom højt sygefravær, høj personalegennemstrømning, lav normering, høj andel af ikke-fastansatte medarbejdere, lavt kompetenceniveau, lederskifte, historik i form af tidligere udfordringer med regeloverholdelsen eller kvaliteten, særlige tilbudstyper, mange magtanvendelser eller et mønster i magtanvendelserne, om tilbuddet er godkendt for nyligt, henvendelser til whistleblower-ordningen m.v. Det er Justitias opfattelse, at en sådan risikomodel vil forudsætte en væsentlig højere grad af registrering og statistisk indberetning end det før har været tilfældet. Ydermere fordrer hensigten om ensartethed i

¹ Analyse: Sikring af anbragtes rettigheder – Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten rettet mod anbragte børn og unge; Justitia 2021 https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2021/07/Analyse_magtanvendelse.pdf

risikovurderinger på tværs af socialtilsynene, at den statistiske indberetning er baseret på de samme kriterier, og at socialtilsynene løbende forholder sig aktivt til graden af ensartethed i det datamateriale, som ligger til grund for risikomodellen. Det er desuden usikkert, hvorvidt de oplyste kriterier i praksis er egnede til statistisk indberetning.

Justitia noterer sig, at hensigten er at tilsynsbesøgene fremover som hovedregel være uanmeldte, hvilket Justitia finder positivt. Dog er det vigtigt, at børn og unge selv er til stede, når der foregår tilsynsbesøg, og at de inddrages efter principperne i FNs Børnekonventions artikel 12. Særligt finder Justitia dog anledning til at udtrykke bekymring om perioden mellem tilsyn og den foreslåede whistleblower-ordning hvilket er uddybet nedenfor.

Ad b) Om perioden mellem tilsyn

Justitia noterer, at hensigten er at skære i faste besøg fra Socialtilsynet hos sociale tilbud fra ét besøg om året til et hvert 3. år og i plejefamilier mindst hvert 2. år.

Justitia ønsker i den forbindelse at henlede opmærksomheden på, at en kritisabel eller alvorlig tilstand hurtigt kan udvikle sig i negativ retning, og at henholdsvis 3 år og 2 år mellem besøgene, efter almindelige overvejelser, må anses som en ganske lang tidsperiode, særligt set i betragtning af den unge eller barnets alder og generelle sårbarhed. Ydermere bemærkes det, at historikken ikke nødvendigvis er en god indikator for, om der i fremtiden vil opstå en kritisabel eller alvorlig tilstand i perioden frem mod næste tilsyn som følge af ubekendte omstændigheder. Socialtilsynet vil som følge af lovforslaget have vanskeligere ved at blive bekendt med ubekendte omstændigheder af egen drift og vil i højere grad være afhængige af, at borgerne selv gør opmærksomme på de omstændigheder, der kræver Socialtilsynets opmærksomhed.

Ad c) Om de foreslåede ændringer af Whistleblower-ordningen

Justitia finder det positivt, at Socialtilsynet skal have behandlet henvendelser til whistleblower-ordningen senest 5 arbejdsdage efter, at henvendelsen er modtaget, set i lyset af, at en henvendelse kan have meget alvorlig karakter, og dermed være tidsmæssigt presserende at følge op på (straks-opfølgning).

Justitia noterer sig, at Socialtilsynets whistleblower-ordning bliver en central del af den overordnede risikomodel. Justitia finder det på den baggrund væsentligt, at det tydeliggøres, at det ikke er barnet eller den unges ansvar selv at gøre opmærksom på kritisable forhold, hvilket der er risiko for bliver udgangspunktet, når whistleblower-ordningen fremhæves som central.

Viden om rettigheder og om whistleblower-ordningen for børn og unge

Der er efter Justitias opfattelse brug for grundig oplysning om whistleblower-ordningens eksistens samt et digitalt værktøj eller digital anmelderfunktion, der taler de unges sprog, og som smidiggør muligheden for brug af ordningen. Justitia bemærker også, at børn og unge skal være klar over deres rettigheder for at kunne gøre brug af dem. Forskellige undersøgelser har vist, at det langt fra altid er tilfældet, at børn og unge kender deres rettigheder. Således viser en undersøgelse, at knap 1 ud af

5 børn og unge svarer, at der ikke er nogen, der har givet dem viden om deres rettigheder. Det er også denne gruppe af børn og unge, der i mindre omfang har kendskab til deres rettigheder og deraf også generelt i mindre omfang gør brug af deres rettigheder.² En anden undersøgelse viser, at kun 38 procent af børn i 6-10. klasse vurderer, at de kender noget eller meget til børns rettigheder. Samtidig kan 37 procent af børnene ikke nævne én eneste rettighed.

Desuden viser flere undersøgelser, at børn og unge kan have mange forskellige grunde til ikke at fortælle om deres situation til andre, som ikke kun stammer fra manglende viden om deres rettigheder. F.eks. kan børn og unge være usikre på konsekvenserne ved at fortælle andre om deres situation, som kan gøre dem frygtsomme for at henvende sig til myndighederne. Børn og unge kan desuden betragte forholdene i deres liv som skamfulde, og af den grund forsøge at skjule dem. Sagt på en anden måde er der ikke entydig sammenhæng mellem børnene og de unges viden om deres situation, og hvorvidt det vælger at henvende sig til myndighederne. Endeligt kan der efter Justitias opfattelse være risiko for at brugere af en whistleblower-ordning først med nogen tidsmæssig forsinkelse ift. de opståede kritisable forhold, gør brug af ordningen.

Justitia har tidligere bl.a. anbefalet, at der udarbejdes materiale målrettet børn og unge, som kan udleveres ved indflytning på et anbringelsessted, og at materialet skal være udarbejdet i forhold til barnet eller den unges alder og modenhed mv., samt at der udarbejdes en app, hvor anbragte børn og unge løbende kan søge opdateret viden om deres rettigheder og klageadgang.³ Disse anbefalinger kan med fordel indtænkes i den foreslåede whistleblower-ordning.

Retssikkerhed og særligt om anonymitet for børn og unge

Justitia finder det væsentligt, at whistleblower-ordningen i højere grad end formuleret i udkastet varetager retssikkerheden hos de børn og unge, der benytter eller ønsker at benytte ordningen. Særligt er Justitia bekymret for beskyttelsen af anonymitet blandt brugere af ordningen. Anonymitet er en central retssikkerhedsmæssig garanti særligt taget i betragtning, at barnet eller den unges særlige sårbarhed og sociale afhængighed af plejefamilien eller botilbuddet samt risikoen for eventuelle sanktioner eller repressalier. Ligeledes vil en frygt for repressalier virke præventivt for brugen af ordningen. En whistleblower-ordning på området for botilbud og plejefamilier adskiller sig efter Justitias opfattelse sig væsentligt fra whistleblower-ordninger på arbejdsmarkedet, hvor en bruger af sidstnævnte ikke er i samme sårbare situation, og hvor repressalier primært kan antages at være af arbejdsmæssig karakter.

Det er på den baggrund, at Justitia er betænkelig ved at ændre den eksisterende ordnings tilgang (gældende socialtilsynslovs § 11, stk. 3), hvor det klare udgangspunkt er, at den, der henvender sig anonymt til Socialtilsynet og oplyser om bekymrende forhold, er sikret en absolut beskyttelse, da den pågældende har ret til og krav på at forblive anonym. Den foreslåede ordning, hvor der gives

² Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder – Første måling i forhold til barnets lov; VIVE december 2024.

Tilgængelig på <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boerns-og-unges-kendskab-til-og-brug-af-egne-rettigheder-5xp6e0bz/>

³ Analyse: Sikring af anbragtes rettigheder – Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten rettet mod anbragte børn og unge; Justitia 2021.

mulighed for at oplyse tilbuddet om, at der er modtaget en henvendelse til whistleblower-ordningen, og hvad det overordnede tema⁴ for henvendelsen er. Begrundelsen for forslaget er, at det ellers er vanskeligt at indgå i dialog med tilbuddet, men er ikke uddybet nærmere i udkastet. Den foreslåede ændring risikerer, på trods af forskellige retssikkerhedsmæssige tiltag⁵, at et tilbud, der oplever øget kontrol m.v., i praksis vil kunne lave et kvalificeret estimat om en whistleblowers identitet eller gruppetilhørsforhold. Dermed vil brugere af ordningen risikere repressalier og/eller vil frygten for manglende anonymitet, afskrække mulige brugere for at anvende whistleblower-ordningen, hvilket efter Justitias vurdering, i praksis risikerer at svække både whistleblowerens sikkerhed, samt svække muligheden for tilsyn, særligt taget i betragtning den centrale rolle ordningen har i udkastet.

Evaluering af konsekvenserne af et risikobaseret socialtilsyn

Som tidligere påpeget, finder Justitia det positivt, at der løbende erfaringsopsamles og evalueres med henblik på at udvikle ordningen med tilsyn med plejefamilier og botilbud, så modellen tilpasses til at være så effektiv som muligt til gavn for børn og unge. På den baggrund anbefaler Justitia, at der også bør foretages en evaluering af de væsentlige ændringer i socialtilsynets virke som udkastet indeholder, og særligt hvilke indvirkninger ændringerne får på de berørte børn og unges retssikkerhed. Justitia anbefaler at inddrage relevante aktører på området. Justitia anbefaler konkret, at der indføres en eksplicit evaluering af ændringerne efter en periode, eventuelt i form revisionsbestemmelse.

Med venlig hilsen

Christoffer Badse

Chefkonsulent Justitia Danmark

JUSTITIA

E-mail: christoffer@justitia-int.org

<http://www.justitia-int.org>

⁴ Et tema kunne jf. lovbemærkningerne være arbejdsmiljø, fysiske rammer, hygiejne, ledelse, nedværdigende behandling, pædagogik, fysisk eller psykisk vold, seksuelle overgreb, økonomi, socialfaglige kompetencer eller alkohol- eller stofmisbrug.

⁵ Det foreslås i udkastet at fastsætte i § 11, stk. 3, at socialtilsynet ikke må afgive oplysninger, som af tilbuddet eller andre kan henføres til en lille persongruppe eller enkeltpersoner.

København, 20. februar 2025

Høringssvar vedrørende:

Lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

I Kirkens Korshær mener vi, at et stærkt socialtilsyn er en forudsætning for at sikre tilstrækkelig kvalitet i tilbuddene til socialt udsatte.

Vi anerkender behovet for et fokuseret tilsyn, og at ressourcerne i tilbuddene benyttes på borgernære opgaver i stedet for bureaukrati. Derfor ser vi også et potentiale i flere af de foreslåede tiltag.

Dog frygter vi, at den samlede lovændring, herunder ikke mindst de foreslåede besparelser, risikerer at forringe kvaliteten af tilsynet og dermed også potentielt af tilbuddene til samfundets mest udsatte mennesker.

Forebyggelse er afgørende

I lovforslaget lægges der op til at lette tilsynstrykket gennem et mere risikobaseret tilsyn, så der skal kunne gå op til tre år mellem tilsynsbesøg for sociale tilbud. Baggrunden er, at langt de fleste tilsynsbesøg ikke fører til sanktioner, men udgør en bureaukratisk byrde.

Et lettet tilsynstryk kan være en fordel for nogle tilbud. Det er dog vigtigt at understrege, at en del af årsagen til de få sanktioner i dag er, at de hyppige tilsyn har en forebyggende funktion. Dialogen med tilbuddene hjælper med at opdage og løse problemer, før de udvikler sig.

Færre tilsyn risikerer at sætte det over styr og føre til, at problemer opdages for sent. Hvis lovforslaget vedtages, bør det derfor som minimum være muligt for private tilbud at købe sig til hyppigere tilsyn.

Afvent besparelser

Med lovforslaget forventes en effektivisering for både socialtilsynet og de sociale tilbud. I vores øjne er det dog usikkert, om de foreslåede tiltag vil være i stand til at realisere den forventede effektivisering.

Det gælder blandt andet den foreslåede ny risikomodel. En del af den data, der skal indgå i den, opsamles ikke systematisk i dag, men vil føre til en øget dokumentationsbyrde for tilbuddene.

Vi mener, at de forventede besparelser først bør realiseres, når det har vist sig, om implementeringen af de foreslåede tiltag reelt set muliggør besparelserne.

Kirkens Korshær er 450 ansatte og 9000 frivillige, som blandt andet driver varmestuer, herberger og genbrugsbutikker med glæde. Vores arbejde er baseret på det kristne menneskesyn og støttes af stat og kommuner, men finansieres grundlæggende af private midler, doneret af mennesker, som tror på den store værdi af de små, gode øjeblikke.

Gennemsyn af kvalitetsmodel

Vi ser et potentiale i en større gennemgang af kvalitetsmodellen, så mål og kriterier tager udgangspunkt i den nyeste viden og konkretiseres, så der sikres ensartet implementering i forskellige socialtilsyn. Vi ser dog udfordringer i de foreslåede justeringer.

Det foreslås i lovforslaget, at de nuværende kvalitetsmodeller ændres, så det enkelte tilbud vurderes på færre punkter og ud fra en binær "opfyldt"/"ikke-opfyldt" score. Det fremhæves i den forbindelse, at tilbud dermed ikke længere vil have "incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt".

Vi ser det grundlæggende ikke som et problem, at sociale tilbud har et incitament til at yde den bedst mulige service til borgerne, så længe det ikke er yderligere udgiftsdrivende. Derfor er vi også bekymrede over, om den nye kvalitetsmodel risikerer at sænke serviceniveauet unødigt.

Større ensartethed

I dag er der store forskelle i de forskellige socialtilsyns praksisser. Det er uhensigtsmæssigt i forhold til at sikre både høj kvalitet og lige vilkår for sociale tilbud. Derfor ser vi positivt på en skærpet koordineringspligt mellem tilsynene.

Vi ser dog også et behov for at sikre større ensartethed i tilsynet af private og offentlige tilbud. I dag oplever vi, at der til tider stilles forskellige krav. Det er hverken rimeligt eller fordrende for høj kvalitet. Tværtimod er det vores erfaring, at både private, NGO'er og offentlige tilbud kan gavne af et godt og ensartet socialtilsyn.

Med venlig hilsen

Jeanette Bauer

Chef for Kirkens Korshær

**KIRKENS
KORSHÆR**

Nikolaj Plads
1067 København K
Tlf. 33121600
jb@kirkenskorshaer.dk
www.kirkenskorshaer.dk

Kirkens Korshær er 450 ansatte og 9000 frivillige, som blandt andet driver varmestuer, herberger og genbrugsbutikker med glæde. Vores arbejde er baseret på det kristne menneskesyn og støttes af stat og kommuner, men finansieres grundlæggende af private midler, doneret af mennesker, som tror på den store værdi af de små, gode øjeblikke.

Social- og Boligministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K

Sendt på mail til jurint@sim.dk med kopi til lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

KL's høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn mv. (mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Social- og Boligministeriet har den 23. januar 2025 bedt KL om eventuelle bemærkninger til ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Det har ikke været muligt at få KL's høringssvar politisk behandlet inden fristen. KL fremsender derfor et foreløbigt høringssvar og vil fremsende eventuelle yderligere bemærkninger, når sagen har været politisk behandlet.

KL tager forbehold for de økonomiske konsekvenser af forslaget.

Bemærkninger til ændring af lov om socialtilsyn

Generelle bemærkninger

KL har følgende overordnede bemærkninger til udkast til ændring af lov om socialtilsyn:

KL bemærker, at det er vigtigt at der fremover er en klar sammenhæng mellem de socialtilsynets økonomiske rammer og opgaver.

KL er enig i, at der indføres et mere risikobaseret socialtilsyn, en forenkling af kvalitetsmodellen og udvikling af en fælles risikomodel samt en række andre forenklinger, jf. Økonomiaftalen for 2025 mellem regeringen og KL.

Desuden er KL enig i, at det er hensigtsmæssigt, at det bliver tydeliggjort i lovgivningen, at socialtilsynet i forbindelse med dialogen med tilbud og plejefamilier er forpligtet til at bidrage til den fortsatte kvalitet i tilbud og plejefamilier, men ikke til at udvikle kvaliteten ud over, hvad der er nødvendigt for godkendelsen.

Dato: 21. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00385
Dok. ID: 3544002

E-mail: HGH@kl.dk
Direkte: 3370 3249

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 4

Dato: 21. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00385
Dok. ID: 3544002

E-mail: HGH@kl.dk
Direkte: 3370 3249

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 4

Specifikke kommentarer

Bemyndigelse til udpegning af socialtilsyn

Det fremgår af lovforslaget, at social- og boligministeren fremover i socialtilsynsbekendtgørelsen, vil fastsætte hvilke kommunalbestyrelser, der varetager funktionen som socialtilsyn, samt hvilke socialtilsyn, der varetager særlige opgaver som f.eks. specialistfunktioner eller koordinerende funktioner.

Socialtilsynene skal gennem meget store forandringer den kommende tid, hvis lovforslaget vedtages i Folketinget, både organisatorisk, personalemæssigt og fagligt.

KL vil derfor på det kraftigste opfordre til, at såfremt der er planer om at ændre på de nuværende fem tilsynskommuner, meldes dette ud så hurtigt muligt, så tilsynene kan indrette sig herefter. Det bør senest ske inden 1. juli 2025.

Midler afsat til kompetenceudvikling i 2025

I den politiske aftale om effektivisering af socialtilsynet er afsat 2,5 mio. kr. i 2025 til "opkvalificering af tilsynskonsulenter, som understøtter, at socialtilsynene fremover først og fremmest skal fokusere deres indsats på tilbud og plejefamilier, hvor der er problemer med kvaliteten".

De fem socialtilsyn skal igennem store organisatoriske forandringer, herunder tage afsked med medarbejderne i efteråret 2025. Det er vanskeligt for tilsynene samtidig at gennemføre efteruddannelse, hvor en stor andel af medarbejderne er i opsagte stillinger, og de øvrige medarbejdere forbereder sig på implementering af ændringerne i lov om socialtilsyn, der træder i kraft den 1. januar 2026.

KL vil derfor opfordre til, at de afsatte midler på 2,5 mio. kr. overføres og fordeles til de fem socialtilsyn i 2026 til opkvalificering af tilsynskonsulenter. Det vil sikre den bedst mulige anvendelse af midlerne.

Risikobaseret tilsyn

Det fremgår af lovforslaget, at tilbud vil skulle have tilsynsbesøg mindst hvert 3. år, mens plejefamilier vil skulle have tilsynsbesøg mindst hvert 2. år.

I forhold til tilbud og plejefamilier, hvor der vurderes at være risiko for kvalitetsmangler, vil der ikke være en øvre grænse for antallet af tilsynsbesøg, der kan foretages henholdsvis over en 3-årig og en 2-årig periode.

KL er enig i ovenstående forslag til indførelse af et mere risikobaseret tilsyn, jf. Økonomaftalen 2025 mellem regeringen og KL.

KL er dog usikker på, om tilsynet hvert 3. år skal aflægge tilsynsbesøg på hver afdeling i tilbud med flere afdelinger, som er gældende i dag.

KL forventer og opfordrer til, at kravet om tilsyn på hver afdeling bortfalder. Hvis lovgiver fastholder kravet, blot hver 3. år, skal det fremgå af lovgivningen.

Fælles risikomodel

Det fremgår af lovforslaget, at et tilbud skal have tilsynsbesøg mindst hvert 3. år, mens plejefamilier skal have tilsynsbesøg mindst hvert 2. år.

Socialtilsynene skal herudover tilrettelægge tilsynsbesøgene ud fra en vurdering af risikoen for problemer med kvaliteten i den enkelte tilbud eller den enkelte plejefamilie. Socialtilsynene vil i den forbindelse skulle fastlægge en fælles risikomodel med opstilling af relevante risikofaktorer. Den fælles risikomodel skal indeholde relevante risikofaktorer på baggrund af aktuelt bedste viden om risiko.

Det fremgår ikke af lovforslaget, hvem der har ansvar for at tilvejebringe den aktuelle viden til socialtilsynene, og hvordan de fem socialtilsyn formentlig at have adgang til aktuelt bedste viden om risiko.

KL vil derfor opfordre til, at det fx bliver nærmere omtalt i bemærkningerne til lovforslaget, hvad der menes med til aktuelt bedste viden om risiko, hvem der har ansvar for at producere den aktuelle viden, og hvordan de fem socialtilsyn kan få adgang til denne viden.

Forenkling af kvalitetsmodellen

Det foreslås at forenkle kvalitetsmodellen således, at antallet af kvalitetstemaer i modellen foreslås skåret ned fra 7 til 5, og at indikatorerne udgår af kvalitetsmodellen. De fem temaer skal fortsat opdeles i en række kriterier, i alt 9 kriterier for tilbud og 5 for plejefamilier.

Det fremgår endvidere af lovforslaget, at der foretages en ændring af scoringsmodellen, der fremover skal foretages på kriterieniveau. Scoren skal fremover være "opfyldt" eller "ikke-opfyldt".

KL er enig i ovenstående forslag til forenkling af kvalitetsmodellen og indførelse af en binær score "opfyldt" eller "ikke-opfyldt", jf. Økonomaftalen 2025 mellem regeringen og KL.

KL undrer sig dog over, at det fremgår af lovbemærkningerne, at et tilbud eller en plejefamilie ikke vil kunne blive godkendt eller beholde sin godkendelse, hvis socialtilsynet vurderer, at et tilbud eller en plejefamilie ikke opfylder kvalitetskriterierne inden for alle temaer.

Socialtilsynene har brug for at kunne udstede påbud og skærpet tilsyn med et eller flere kriterier vurderet som "ikke opfyldt" i kvalitetsmodellen. Ellers giver det ingen mening, at tilsynene kan udstede påbud og skærpet tilsyn, da det må formodes, at det netop udstedes, når et eller flere kriterier vurderet som "ikke opfyldt".

KL anbefaler, at den lovgivningen ændres således, at tilsynene kan anvende sanktioner på en meningsfyldt måde. Hvis lovgiver fastholder kravet om, at kvalitetskriterierne inden for alle temaer skal være opfyldt, kan det betyde, at tilsynene må trække godkendelsen på flere plejefamilier og

Dato: 21. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00385
Dok. ID: 3544002

E-mail: HGH@kl.dk
Direkte: 3370 3249

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 4

tilbud. Også tilbud og plejefamilier, hvor det havde givet mening at udstede et påbud eller et skærpet tilsyn. Det kan have unødige konsekvenser for de børn, unge og voksne, der bor på tilbuddene eller i plejefamilien.

Bemærkninger til ændring af barnets lov og ændring af lov om social service

Det præciseres i forslag til ændring af barnets lov og i serviceloven, at hvis kommunalbestyrelsen i et barn, ung eller voksens handlekommune, bliver opmærksom på bekymrende forhold i et tilbud, der er omfattet af socialtilsynsloven, skal kommunalbestyrelsen underrette socialtilsynet. Det samme gælder i forbindelse med det personrettede tilsyn.

KL gør opmærksom på, at det er vigtigt at holde lovgiver fast på, at der er tale om en præcisering af gældende lovgivning. Der vil hverken være færre eller flere krav til kommunernes underretning om bekymringer til socialtilsynet, i forbindelse med kommunernes tilsyn med tilbud til børn, unge og voksne i kommunen eller det personrettede tilsyn med børn, unge og voksne.

Med venlig hilsen

Janet Samuel

Dato: 21. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00385
Dok. ID: 3544002

E-mail: HGH@kl.dk
Direkte: 3370 3249

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 4

Til

20. februar 2025

Social- og Boligministeriet

Holmens Kanal 22

1060 KBH K

Sendt til: jurint@sm.dk (l1a@sm.dk, og anbmo@sm.dk C.c)

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Kommunale Velfærdschefer takker for muligheden for at afgive høring på ovenstående, og har følgende bemærkninger hertil:

Det er som udgangspunkt positivt, at der bliver set på at lette til-synstrykket ved at forenkle, målrette og effektivisere socialtilsynet og gøre det mere risikobaseret. I et kommunalt perspektiv giver lovforslaget anledning til nogle opmærksomhedspunkter, som er samlet herunder.

Risikobaseret tilsyn og Whistleblowerordningen

Whistleblowerordningen er en god indikator i det risikobaseret tilsyn. Samtidig kan den foreslåede frist på fem arbejdsdage virke meget kort når socialtilsynet inden for fristen skal have foretaget en kvalificeret faglig vurdering af, om henvendelsen f.eks. indeholder oplysninger, der skal reageres på straks, om det er oplysninger, de allerede har eller om det er oplysninger, der skal videresendes til anden myndighed. Bekymringen skal alene ses i forhold til om socialtilsynet fortsat har de nødvendige ressourcer til rådighed til at sikre kvalitet i opgaven i forhold til de botilbud en henvendelse måtte vedrøre.

Det er positivt, at socialtilsynet vil få mulighed for at orientere et tilbud om, at besøget sker på baggrund af en henvendelse via whistleblowerordningen og hvilket tema henvendelsen har. Det vil være med til at sikre transparens for botilbuddet i forbindelse med tilsynet.

Det personrettede tilsyn

Det fremgår af lovforslaget, at kommunernes pligt til at føre et personrettet tilsyn og orientere socialtilsynet om relevante forhold vil blive præciseret. Det fremgår imidlertid ikke, hvad præciseringen består i og hvilke forventninger der er til de kommunale sagsbehandlere i forbindelse med det personrettede tilsyn.

Revidering af kvalitetsmodellen og binære score

Det er positivt, at kvalitetsmodellen bliver revideret og gjort mere simpel, da der har været tale om en meget omfattende model, hvor det for nogle tilbudstyper (grundet målgruppen) har været irrelevant med

f.eks. scoring af temaet uddannelse. Samtidig har den eksisterende score været med til at skrue på serviceniveauerne i nogle botilbud, i et forsøg på at opnå så høj score som muligt.

Den forventede økonomiske besparelse og tilsynstrykket

I lovforslaget står der, at "handlekommunerne vil få besparelser på taksterne som følge af, at der ikke vil skulle bruges unødvendig tid på årlige tilsynsbesøg i tilbud uden risiko for kvalitetsmangler." Besparelserne går både på selve udgiften til socialtilsynene og til afledte udgifter på tilbuddene fx den administrative tid, som botilbuddene bruger i forbindelse med et tilsynsbesøg.

Der står imidlertid også "Det forventes, at lovforslagets del om et mere risikobaseret tilsyn og justering af grundlaget for vurdering af tilbuddets kvalitet vil frigøre ressourcer i tilbuddene, der kan omsættes til mere borgernær velfærd på tilbuddene eller til besparelser på taksterne på tilbud". Dermed ligger besparelsen alene hos tilbuddene, hvis tilbuddene vælger ikke at nedsætte deres takster. I så fald opnås der ikke en besparelse for kommunernes udgifter på det samlede specialiserede område, hvilket ellers har været en del af handicapaftalens 25 initiativer til at sikre økonomisk og faglig bæredygtighed.

Der står desuden, at tilsynsbesøgene fremover, som udgangspunkt, skal være uanmeldte og det er forventningen, at ressourceforbruget i tilknytning til tilsynsbesøg blive reduceret og at tilsyns-trykket vil blive lettet.

Kommunale Velfærdschefer er enige i, at færre tilsynsbesøg vil medføre færre administrative timer til den forberedelse, der er i dag forud for et tilsynsbesøg, fordi der vil være færre tilsyn. Her er dog en opmærksomhed på, at der fortsat kan være et stort administrativt arbejde forbundet med tilsynsbesøg. Som det er i dag, kræver et uanmeldt tilsyn ikke stor forberedelse, men der er stadig et stort administrativt arbejde efter et tilsynsbesøg med fremsendelse af dokumentation efter tilsynsbesøget. Det fremgår ikke, hvordan dette skal håndteres fremover.

Supplerende bemærkninger

Socialtilsynet er ikke ansvarlig for Tilbudsportalen, men anvender oplysninger herfra i tilsynsarbejdet. Det er blandt andet en udfordring, at Tilbudsportalen medregner medarbejderes barsel som sygefravær og at disse oplysninger herefter bliver brugt som en del af socialtilsynets grundlag for at vurdere kontinuitet og genkendelighed for borgeren. Fravær grundet barsel kan i tilbuddene planlægges, så der fortsat er kontinuitet for borgeren. Derudover er barselsvikariater også en rekrutteringsmulighed for tilbud, hvilket kan være med til at sikre kontinuitet og genkendelighed for borgeren. Dette bør der være en opmærksomhed på.

Mvh

Jakob Bigum Lundberg

Formand, Kommunale Velfærdschefer

Dato: 21. februar 2025

Sagsnr. 2024 - 324

Til: Social- og Boligministeriet

LOKK (Landsorganisationen af Kvindekrisecentre) har d. 23.01.2025 modtaget **høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)**. LOKK takker for at blive inddraget i høringsprocessen.

Som medlemsorganisation for en stor del af landets krisecentre efter servicelovens § 109, repræsenterer LOKK en række krisecentre, der er underlagt Socialtilsyn.

LOKK har læst lovforslaget med stor interesse og har flg. kommentarer til lovforslaget:

Det fremgår af lovforslaget, at tilsynet som vi kender det i dag, skal effektiviseres og ændres, så det får karakter af et risikobaseret tilsyn. Det fremgår at formålet med ændringen er at lette tilsynsstrukturen og sikre, at tilbuddets ressourcer anvendes til de borgernære opgaver. Det fremgår desuden, at det risikobaserede tilsyn skal sikre, at tilsynets ressourcer bruges der, hvor der er risiko for problemer og manglende kvalitet i tilbuddet. Ligeledes fremgår det, at ændringen skal bidrage til at nedbringe kommunernes økonomiske omkostninger.

Som følge af længere tids debat i medierne, hvor vi som samfund bliver præsenteret for sager om krisecentre, hvor kvaliteten i tilbuddet er mangelfuld, stiller vi os enige i, at der er et behov for at se nærmere på tilsynsmodellen. Det er vigtigt, at vi sikrer at alle tilbud har den fornødne kvalitet, og at tilsynet har de fornødne kompetencer til at handle, når et tilbud ikke lever op til minimumskravene.

LOKK sekretariat • Vilhelm Thomsens Allé 9, 2500 Valby • www.lokk.dk

Telefon: 32 95 90 19 • email: sekretariat@lokk.dk

Risikobaseret tilsyn

Med lovforslaget præsenteres et risikobaseret tilsyn, hvor man ikke længere gennemfører årlige tilsyn på alle botilbud, men i stedet med udgangspunkt i en risikomodel gennemfører uanmeldte tilsyn, hvis risikoen for at tilbuddet ikke lever op til betingelserne tilskriver det.

Argumentet for, at det anmeldte tilsyn skal sløjfes, fordi det er ressourcekrævende for tilbuddet og muligheden for at forberede sig og dermed kan resultere i en bedømmelse, der ikke er retvisende, er valide argumenter. Dog bidrager det anmeldte tilsyn efter vores vurdering til en løbende kontrol, der kan give de tilsynsførende vigtig indsigt i botilbuddets rammer. Ved at fjerne det årlige, anmeldte tilsyn og kun gennemføre anmeldte tilsyn hver tredje år, er vi bekymrede for, at flere krisecentre med udfordringer med drift og kvalitet vil gå under radaren, eller at der vil gå længere tid førend Socialtilsynet får øje på krisecentre med udfordringer.

Forslaget om en risikomodel baseret på relevante risikofaktorer, der løbende skal opdateres af Socialtilsynene, vil efter vores vurdering med afsæt i vores særlige viden om § 109 botilbud, kræve, at man har særlig kendskab til krisecentrenes målgruppe og specialisering. Tilsynet som det er i dag, tager ikke udgangspunkt i krisecentrenes målgruppe og specialisering, men i en generisk tilsynsmodel, som gælder på tværs af alle botilbudsformer. Det vil derfor efter vores vurdering kræve, at man inddrager specialviden om botilbuddene, herunder krisecentrene, hvis en risikobaseret tilsynsmodel skal kunne sikre kvalitet.

Whistleblowerordning

Det fremgår af lovforslaget, at viden om tilbuddet fra tredjepart i langt højere grad skal anvendes i tilsynets vurdering af, om der bør foretages et uanmeldt tilsyn. Hvis tilsynet får oplysninger fra en tredje part om bekymrende forhold i et tilbud, der kan give anledning til at følge op på et tilbud, kan tilsynet vælge at gennemføre et uanmeldt tilsynsbesøg. Efter vores opfattelse er det i et vist omfang relevant at øge fokus på de oplevelser, som borgere, pårørende, medarbejdere og andre har med et tilbud. Dog er vi bekymrede for, at tilsynets rolle i overvejende grad vil blive at håndtere og vurdere whistleblower-henvendelser, hvilket ikke vil kunne erstattede årlige dybdegående tilsynsrapporter. Vi er bekymrede for, at den nye tilsynsmodel vil give tilsynet begrænset indsigt i krisecentrene på et generelt plan, og få et mere vilkårligt fokus på individuelle oplevelser med krisecenterophold.

Vurdering af tilbuddets kvalitet

Af lovforslaget fremgår det, at der skal gælde en ny kvalitetsmodel, hvor tilsynet binært skal vurdere, om et tilbud lever op til kvalitetskravene eller ej. LOKK ser, i lyset af at den nuværende kvalitetsmodel har meget begrænset udsagnskraft forhold til at vurdere kvaliteten af voldsfaglig krisecenterpraksis positivt på en revision af modellen. En godkendt/ikke godkendt

model kan gøre det mere gennemsigtigt, hvornår et krisecentertilbud lever op til minimumsstandarder for kvalitet, frem for med den nuværende model med 32 indikatorer. Det forudsætter dog, at disse minimumskrav fastlægges. LOKK foreslår, at godkendelse af selvhenvendertilbud betinges af, at ledelsen/den visitationsansvarlige kan dokumentere relevant uddannelse eller relevant socialfaglig erfaring. Det vil også være relevant at indføre krav til normeringer/uddannelsesbaggrund for ansat personale, hvor der tages højde for krisecentrets evt. specialisering (særlige målgrupper, fx psykiatri, misbrug, mv).

Endelig ønsker LOKK, at man i en ny tilsynsmodel indfører en særskilt godkendelse af tilbuddene for børn. På krisecentre er der årligt ca 2.600 medfølgende børn, og det er vigtigt at sikre tilbuddets egnethed og indsatser overfor denne særligt sårbare målgruppe.

LOKKs overordnede konklusion på lovforslaget, er at det risikerer at resultere i en forringelse af tilsynet og dermed kvaliteten i de indsatser, som voldsudsatte voksne og børn har ret til. Det er bekymrende i en tid, hvor vi ser meget grelle eksempler på, at profitudtagning vægtes højere end kvalitet i indsatserne. Derfor er det meget vigtigt at sikre, at en ny, forsimplet kvalitetsmodel indeholder meget præcise krav til faglighed og visitationskompetencen på krisecentrene, hvis ret til at visitere målgruppen direkte er helt grundlæggende for vores samfunds akutte respons mod vold i nære relationer.

København den 20. februar 2025

Høring vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af lov om Socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

LOS takker for muligheden for at afgive høringssvar på forslag til lov om ændring af lov om Socialtilsyn. LOS vil indledningsvist bemærke, at vi finder forslaget dybt problematisk, og der vil nedenfor afgives konkrete bemærkninger til enkelte elementer i forslaget.

Overordnet set er LOS dog uenig i den grundlæggende antagelse om, at de foreslåede nedskæringer vil medføre, at man i højere grad vil finde og have fokus på de sociale tilbud, herunder plejefamilier, hvor der er problemer. Det er LOS' vurdering, at den foreslåede model i stedet vil medføre faldende kvalitet og flere tilbud, der over længere tid får lov til at udvikle sig i negativ retning. Det vil betyde, at der fremadrettet vil kunne ske alvorlige svigt inden, Socialtilsynet opdager det.

LOS finder det ydermere problematisk, at man i den proces, der har været frem mod lovforslaget, ikke har involveret organisationer og Socialtilsyn i udformningen af en revideret tilsynsmodel. Det er LOS' vurdering, at man ved at have gjort dette, ville have kunnet finde en model, der både havde medført effektivisering, og som samtidig havde sikret såvel kvalitet som faglighed og hyppige tilsyn.

Det fremlagte lovforslag bygger på en aftale mellem regeringen og KL, der alene forholder sig til de økonomiske konsekvenser ved at føre tilsyn uden skelen til de kvalitetsmæssige forbedringer, tilsynet siden 2014 har medført. Ligeledes bygger ønsket om at reducere tilsynstrykket med 30 % på en fejlagtig konklusion om, at 98 % af tilsynsbesøgene ikke fører til reaktioner. I denne konklusion tager man ikke højde for, at tilsynet netop går i dialog med tilbuddene og dermed ofte sikrer, at der rettes op på eventuelle udfordringer og mangler inden, de bliver af en karakter der berettiger en reaktion. Der tages således ikke højde for tilsynenes forebyggende indsats.

Bemærkninger til de konkrete forslag

Bemærkninger til § 6

Det foreslås, at **§ 6, stk. 2, nr. 1 og 2 ophæves**, således at temaerne 'Uddannelse og beskæftigelse' samt 'Selvstændighed og relationer' udgår. LOS finder det problematisk, at man fjerner disse temaer, da det for særligt børn og unge er afgørende, at man arbejder hen imod at sikre deres fulde potentiale både i forhold til uddannelse, selvstændighed og relationer. Det er samtidig uden sammenhæng til, at man i regi af initiativ 10 i rammeaftalen på handicapområdet pt. er i færd med at udarbejde en handlingsplan om uddannelse og beskæftigelse.

Dog finder LOS det hensigtsmæssigt, at det foreslås, at 'og indikatorer' udgår, jf. **§ 6, stk. 4**. Det giver mening, at der justeres i, hvor meget man skal forholde sig til under hvert tema i kvalitetsmodellen, men LOS anbefaler på det kraftigste, at man fastholder de 7 nuværende temaer.

Bemærkninger til § 7

I **§ 7, stk. 2, 2.** ændres "at fastholde og udvikle kvaliteten" til: "at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet". LOS finder det dybt problematisk, at man på denne måde vil sænke kvaliteten på sociale tilbud, hvilket vil påvirke indsatsen over for børn, unge og voksne, der bor på sociale tilbud, i negativ retning. Med forslaget viser man tydeligt den lave ambition for kvaliteten på sociale tilbud, der synes at være grundlaget for forslaget. LOS anbefaler derfor, at man fjerner ændringen i § 7 og i stedet fastholder, at tilsynet skal bidrage til at fastholde og udvikle kvaliteten på sociale tilbud.

Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at man endvidere vil ændre skalaen 1-5 til en binær score. LOS finder dette yderst problematisk, da man på denne måde hverken vil kunne se forskelle i kvalitet mellem tilbud, ligesom det vil medføre, at tilbud ikke vil kunne arbejde for at øge kvaliteten. Dette vil igen bidrage til et fald i kvaliteten på sociale tilbud.

Tilsynet har siden 2014 haft en væsentlig funktion i forhold til at sikre samt øge kvaliteten på sociale tilbud. En undersøgelse fra Social- og Boligstyrelsen i 2023 viser, at kvaliteten for 61 % af tilbuddene har været stigende i perioden 2017-2022. LOS finder det problematisk, at man fremadrettet ikke vil kunne arbejde kvalitetsdrivende, og finder endvidere, at man med dette forslag afslører, at man ønsker at mindske kvaliteten på sociale tilbud af økonomiske hensyn.

§ 7, stk. 3, nr. 1 foreslås affattet, således at der fremadrettet alene aflægges uanmeldte tilsynsbesøg. Dette begrundes med, at tilsynstrykket et størst ved anmeldte tilsynsbesøg, da tilbuddene inden disse skal fremsende en større mængde materiale til Socialtilsynet. LOS anbefaler, at man fastholder de anmeldte tilsynsbesøg, men vender den administrative byrde om, således at man på tilsynsbesøget aftaler, hvilket materiale tilbuddet skal eftersende. Dette vil bidrage til at mindske en unødigt administrativ byrde samtidig med, at man vil fastholde anmeldte – og gerne årlige – tilsynsbesøg.

§ 7, stk. 4, stk. 5 foreslås affattet således, at det fremgår, at tilsynsbesøgene skal tilrettelægges ud fra en risikobaseret tilgang, hvor vurderingen af behov for tilsynsbesøgene i det konkrete tilbud foretages på baggrund af risikoen for, at der ikke er eller vil være den nødvendige kvalitet til tilbuddet. LOS finder det yderst problematisk, at man foreslår at planlægge tilsynsbesøg ud fra en risikomodel, der ikke er udarbejdet og dermed ikke testet. Det betyder, at man vil indføre en model, der skal danne hele grundlaget for fremadrettede tilsynsbesøg uden indsigt i, hvorvidt modellen virker og reelt kan finde de tilbud, hvor der er eller er ved at være udfordringer med kvaliteten. Det er endvidere vigtigt at bemærke, at de data, en sådan model vil skulle bygges på, fx sygefravær, personaleomsætning og magtanvendelser, ikke tilgår tilsynet i realtid, hvorfor der vil være en forsinkelse på tilsynets reaktion. Det er forskningsmæssigt vist, at fx forråelse kan udvikles hurtigt. Men en risikomodel, der ikke er koblet sammen med faste tilsynsbesøg, risikerer man dermed, at der kan gå år før et tilbud pba. modellen udtrækkes til tilsyn. LOS finder, at dette er at gamble med

både beboere, medarbejdere og tilbud og anbefaler på det kraftigste, at man ikke indfører en sådan model før, den er testet.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at eksempelvis magtanvendelser kan være en indikator, der indgår i en risikomodel. LOS kan have en bekymring for, at man ikke indberetter magtanvendelser fremadrettet, hvis det bliver en indikator til udvælgelse ved risikobaseret tilsyn, hvilket en model bør tage højde for i udvælgelsen af de data, modellen skal bygge på. Endvidere opgør de fem tilsyn i dag fx magtanvendelser meget forskelligt. Det vil derfor være afgørende, at der stilles krav til, at de data, der lægges til grund for en model, opgøres ensartet på landsplan, herunder at de opgøres på baggrund af objektivt indberettede data.

LOS anbefaler derfor ligeledes, at man fastholder årlige tilsynsbesøg og dermed ikke som foreslået indfører en ny **§ 7, stk. 5** om, at tilsynsbesøg som minimum skal aflægges hvert 3. år. Dette, jf. ovenstående, da forråelse kan udvikles meget hurtigt, ligesom 3 år er meget lang tid i et barns liv. Det er LOS' vurdering, at fjernelse af kravet om årlige tilsynsbesøg vil kunne medføre, at børn, unge og voksne kan risikere at leve i flere år på tilbud, der ikke har den rette kvalitet.

Bemærkninger til § 11

Det bemærkes, at man vil sammenlægge whistleblowordningen i Socialtilsynet, således at tilsynet fremover skal have en samlet ordning for whistleblow. LOS finder det hensigtsmæssigt, at man etablerer en fælles whistleblowordning, således at der på dette punkt bliver en ensartethed i Socialtilsynenes arbejde.

Det bemærkes endvidere, at det foreslås, at der indsættes en ny **§ 11, stk. 2**, således at Socialtilsynet skal have behandlet henvendelser til whistleblows senest 5 arbejdsdage efter, at henvendelsen er modtaget. LOS finder det hensigtsmæssigt, at man skal behandle whistleblows hurtigt, særligt da man vil tillægge whistleblows afgørende betydning ift. at opspore tilbud, hvor der er problemer med kvaliteten. LOS har dog to store bekymringer. For det første finder LOS det problematisk, at man med den store betydning af whistleblows koblet sammen med et risikobaseret tilsyn lægger ansvaret for at opspore tilbud med dårlig kvalitet på de børn, unge og voksne, der bor der, deres pårørende samt medarbejderne. For det andet er LOS bekymret for, at kravet om behandling af whistleblows inden for fem dage vil have som konsekvens, at tilsynene må fokusere ressourcerne i Socialtilsynet på brandslukning frem for forebyggelse.

Det personrettede tilsyn er allerede i dag et afgørende element i at sikre, at børn og unge kommer til orde i forhold til deres trivsels på anbringelsesstedet. Men der er i dag flere undersøgelser, der viser, at det personrettede tilsyn ikke fungerer grundet mangel på rådgivere i børne- og familieafdelingerne, ligesom undersøgelser ved fx både LOS og Socialrådgiverne har vist, at der er omfattende personalegennemstrømning blandt rådgiverne. Dette understøttes af erfaringer fra LOS' rådgivning, hvor mange børne- og ungehjem søger hjælp, fordi der fx kort tid før en 18 års fødselsdag ikke er taget stilling til, hvor den unge skal flytte hen, fordi den unge ikke har en rådgiver eller har haft 4 forskellige rådgivere på et år. At man tillægger det personrettede tilsyn

afgørende vægt i en situation, hvor kommunerne allerede i dag har ressourcemæssige udfordringer i forhold til at leve op til kravene, er derfor problematisk, og LOS anbefaler derfor også på baggrund af dette, at man fastholder de årlige tilsynsbesøg.

LOS finder det endvidere problematisk, at man fastholder at have fem forskellige Socialtilsyn, da dette medfører en uensartethed i tilsynet rundt om i landet. Dette særligt da man pr. 1. januar 2024 ligeledes har nedlagt den Auditenhed, der skulle sikre koordination imellem tilsynene. LOS finder det derfor ikke tilstrækkeligt, at man i § 21a præciserer kravet til de fem Socialtilsyn om at samarbejde. LOS har i en undersøgelse baseret på aktindsigt i alle tilsynsrapporter for 2023 vist, at der er store forskelle i tilsynenes ageren, og særligt ét tilsyn skiller sig ud. Herudover er det problematisk, at man fx ikke kan trække landsdækkende data om magtanvendelser, da Socialtilsynene opgør disse data forskelligt. LOS finder det endvidere problematisk, at man ikke har undersøgt, hvilken administrativ besparelse, der vil kunne hentes, hvis de fem tilsyn lægges sammen til ét. LOS anbefaler derfor, at man undersøger dette med sigte på at sammenlægge de fem Socialtilsyn til ét samlet tilsyn.

Det er LOS' håb, at alle høringssvar samt debatindlæg mv., der har berørt forslaget fra alle aktører på området, læses grundigt, og at man tager de mange indvendinger mod forslaget alvorligt.

LOS anbefaler på baggrund af ovenstående, at man trækker udkastet til lovforslag tilbage og i stedet nedsætter en arbejdsgruppe bestående af fagpersoner og tilsyn, der skal komme med forslag til en fagligt forsvarlig revideret tilsynsmodel. Subsidiært foreslår LOS, at man nedsætter en arbejdsgruppe bestående af fagpersoner og tilsyn, der i fællesskab skal udarbejde den risikomodel, man med lovforslagets vedtagelse skal føre tilsyn efter. Ligeledes anbefaler LOS, at man indfører en evaluering af modellen efter 4 år.

LOS står til rådighed for uddybning ved politisk chef Trine Schaldemose, der kan kontaktes på tlf. 33118 4215 eller tsc@los.dk

Med venlig hilsen

Mads Roke Eriksen
Direktør

Social- og boligministeriet

Sendt via e-mail til jurint@sm.dk, lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

Dato: 20. februar 2025

Navn: Thomas Gruber

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Lev fremsender hermed høringssvar på ovenstående lovforslag.

1. Indledning

Vi anser forslaget for at være vidtgående og forudser, at det vil få meget alvorlige konsekvenser for beskyttelsen, retssikkerheden og vilkårene for et stort antal sårbare og udsatte børn, unge og voksne, herunder ikke mindst mennesker med udviklingshandicap, som er Levs målgruppe.

Vi opfordrer til, at regeringen trækker forslaget tilbage og indleder en proces om eventuelle ændringer af socialtilsynet med reel inddragelse af repræsentanter for de borgere, som berøres, samt af socialfaglig ekspertise på området. En sådan proces har ikke fundet sted forud for dette lovforslag, hvilket vi mener er kritisabelt – både i forhold til en mangeårig tradition på socialområdet og i forhold til Danmarks forpligtelser efter FNs handicapkonvention.

Efter Levs vurdering udgør de ændringer, som følger af lovforslaget, en meget væsentlig forringelse af beskyttelsen og retssikkerheden for mennesker med handicap i botilbud omfattet af socialtilsynet.

Det egentlige formål med forslaget synes at være at sænke kvaliteten af den indsats, som ydes disse borgere. Og det vil efter Levs opfattelse også blive konsekvensen. Flere mennesker med udviklingshandicap vil opleve forringede vilkår og livskvalitet, øget risiko for overgreb i længere tid, samt færre muligheder for inklusion, opretholdelse af sociale relationer og meningsfuld aktivitet og beskæftigelse.

Lovforslagets de facto målsætning om at forringe vilkår og beskyttelse af borgere i botilbud mv. fremgår mest tydeligt i indførelsen af en såkaldt binær vurderingsskala som erstatning for

den nugældende 5 trins skala – samt af beskæringen af tilsynets kvalitetsmodel fra 7 til 5 temaer.

I relation til vurderingsskalaen angives det, at hensigten med den nye tilsynsmodel er, at tilsynet fremadrettet kun skal bidrage til at opretholde *”den fortsatte kvalitet i tilbuddet, men ikke til at udvikle kvaliteten i tilbuddet ud over, hvad der vil være nødvendigt for godkendelsen”*. Altså en tydelig målsætning om at give sociale tilbud (samt driftskommuner og visiterende kommuner) incitament til ’lige at klare skærene’ med så lav kvalitet som overhovedet muligt.

I relation til kvalitetsmodellen er der i bemærkningerne til forslaget ingen redegørelse for, hvorfor netop temaerne: *”Uddannelse og beskæftigelse”* og *”Selvstændighed og relationer”* skal udgå af modellen – og dermed ikke længere være temaer som tilsynet skal fokusere på. Det konstateres blot, at det vurderes at være *”hensigtsmæssigt”* at gå fra 7 til 5 temaer.

De afledte konsekvenser af, at netop disse to temaer udgår af modellen, vil efter Levs opfattelse være alvorlige for mange mennesker med udviklingshandicap i botilbud. Det er netop de to temaer i modellen, som mest entydigt fokuserer på kernen i den sociale og pædagogiske indsats. Ved at lade dem udgå, signaleres en meget klar nedprioritering af netop denne del af indsatsen i tilbuddene, hvilket er ekstremt alvorligt og meget bekymrende.

Det er beskæmmende, at det er kommet dertil i social- og handicappolitikken, at et enøjet og kortsigtet ønske om at nedbringe udgifterne, sker ved så omfattende svigt af ekstremt sårbare og hjælpeløse mennesker, der her lægges op til.

Det gør svigtet endnu mere beskæmmende, at de ansvarlige politikere i regeringen og i aftalepartierne forsøger at skjule, at det forholder sig sådan, ved at pakke de omfattende forringelser ind i tomme påstande om, at man med forslaget *”styrker”* whistleblowerordningen, at et risikobaseret tilsyn vil fokusere på det, som har betydning, og at det personrettede tilsyn *”præciseres”*.

2. Generelle bemærkninger

Der er behov for politisk ærlighed om rammeaftalen

Lovforslaget udspringer af den handicappolitiske rammeaftale fra maj 2024. Heri angives det blandt andet, at det overordnede formål med aftalen er *”...at sikre en faglig og økonomisk bæredygtig*

udvikling af handicapområdet af høj kvalitet med fokus på forebyggelse, udvikling og trivsel samt at understøtte mennesker med handicap i at deltage i samfundet."

Med dette udkast til forslag – samt alle øvrige forslag, der indtil videre er udmøntet fra rammeaftalen – kan det konstateres, at regeringen og aftalepartierne helt har valgt at se bort fra ambitionerne om *"høj kvalitet", "forebyggelse, udvikling og trivsel"* og *"at deltage i samfundet"*.

Alle hidtidige konkrete forslag fra rammeaftalen har udelukkende handlet om udvidet adgang til magtanvendelse og indgreb, svækket retssikkerhed og beskyttelse, forringet handicap-kompensation, og indskrænkning af rettigheder for mennesker med handicap.

I Levs øjne er det derfor ikke rimeligt, at rammeaftalens indgreb og forringelser søges sminket med florumvundne – men tomme – forsikringer om 'høj kvalitet, trivsel og udvikling'.

Vi opfordrer regeringen – og i høj grad også aftalepartierne – til at være mere ærlige om det egentlige formål med initiativerne i rammeaftalen, herunder også om dette forslag om socialtilsynet.

Forslagets begrundelser

Nærværende lovforslag er på lange strækninger kendetegnet ved samme uærlige udlægning af det egentlige formål med de foreslåede forringelser af socialtilsynet.

Uden nogen form for belæg henviser forslaget bemærkninger eksempelvis til *"erfaringer"* der skulle vise, at det kun er en lille del af tilbud og plejefamilier, hvor der [af tilsynet] konstateres problemer, og hvor der ikke er den nødvendige kvalitet (side 8).

Bemærkningerne indeholder ingen nærmere redegørelse for, hvad der menes med *"en lille del"* eller med *"problemer"*, ligesom der ikke er nogen angivelse af, hvor disse erfaringer stammer fra. Det angives dog, at 98 pct. af tilsynsbesøgene *"ikke fører til reaktioner m.v., at tilbud og plejefamilier generelt har en høj kvalitet"*.

Vi tillader os at antage, at *"reaktioner m.v."* henviser til påbud og skærpet tilsyn, hvilket er de to ultimative reaktioner som socialtilsynet har til rådighed. Disse reaktioner finder kun anvendelse i sjældne og meget alvorlige situationer.

Derfor er det en misvisende og falsk påstand, når de 2 pct. af tilbuddene med skærpet tilsyn og påbud anvendes som grundlag for

at påstå, at der kun er *"problemer"* i meget få tilbud, og at tilbuddene generelt er af *"høj kvalitet"*.

I Lev ser vi hvert år et stort antal tilsynsrapporter om tilbud for mennesker med udviklingshandicap. I langt de fleste af disse rapporter konstaterer tilsynet alvorlige problemer med den faglige kvalitet, borgernes trivsel og udvikling, sundhedsrisiko mv., Men det er kun i få af disse tilfælde, hvor tilsynet vælger at udstede påbud eller skærpet tilsyn.

De 2 pct., hvor der udstedes skærpet tilsyn eller påbud, kan således højest anvendes som indikator for hvor ofte, der er tale om helt grundlæggende og endog meget alvorlige og kritisable forhold for borgerne i tilbuddet. Og her er 2 pct. faktisk på ingen måde et ubetydeligt niveau, sådan som forslagets bemærkninger forsøger at få os til at tro.

Det hævdes ligeledes i de indledende bemærkninger til forslaget, at man ønsker at *"lette tilsynstrykket"* således, at medarbejderne i tilbud og plejefamilier *"i højere grad kan anvende deres ressourcer på de borgernære opgaver"*.

At ressourcerne i højere grad vil blive anvendt til borgernære opgaver som følge af de foreslåede ændringer, er uden belæg. Dette indrømmes da også senere i forslaget bemærkninger, hvor det fremgår, at kommunerne lige såvel kan vælge at gennemføre besparelser i tilbuddene – og således ikke prioritere borgernære opgaver (side 38).

Indførelsen af *"en mere risikobaseret tilgang"* samt en påstået *"styrkelse af whistleblowerordningen"* udgør en central del af forslagets retfærdiggørelse af de generelle og meget omfattende nedskæringer på tilsynet.

Det hævdes således, at der vil ske en *"styrkelse"* af socialtilsynets whistleblower ordning idet der indføres en 5-dages frist for tilsynets behandling af en henvendelse. Denne såkaldte styrkelse udgør næppe nogen reel ændring, idet det så vidt vi er bekendt i vidt omfang afspejler den eksisterende praksis i tilsynene. Alligevel forsøges denne 5-dages frist præsenteret som en forbedret beskyttelse.

Det samme gør sig i øvrigt gældende for den såkaldte 'præcisering' af handlekommunens personrettede tilsyn. Denne "præcisering" indeholder reelt ingen styrket beskyttelse af borgerne, idet der er

tale om en bekræftelse af eksisterende forpligtelser for kommunerne.

Beskrivelsen af den risikobaserede tilgang i lovforslaget er mest at betegne som en luftig og ukonkret ambition. Bortset fra nogle løse overvejelser over hvad man *kunne* lægge vægt på, så er udviklingen af kriterierne i en risikobaseret screening overladt til socialtilsynene.

Intet sted i forslaget foretages nogen vurdering af hvor mange tilbud/hvor stor en andel, der forventes at blive omfattet af risikobaseret tilsyn. Eneste kilde til en skønsmæssig – og meget indirekte – vurdering af dette helt afgørende forhold er forslagets angivelse af den økonomiske ramme. Her forudsættes en samlet beskæring af tilsynet på hele 30 pct., hvilket naturligvis efterlader meget få ressourcer i tilsynet til prioriteringen af de risikobaserede tilsyn.

Lev anbefaler derfor at der i forslagets bemærkninger, som minimum foretages en vurdering af, hvor mange tilbud og plejefamilier, der årligt kan forventes at blive omfattet af risikobaserede tilsyn.

Lovforslagets konsekvenser for borgerne

Forslaget er helt uden redegørelser for, hvilke konsekvenser ændringerne vil have for børn, unge og voksne i tilbud omfattet af socialtilsynet. Ikke et eneste sted redegøres der for, hvorvidt og på hvilken måde, markant færre tilsyn, binær vurderingsskala eller en reduceret kvalitetsmodel kan tænkes at have konsekvenser for børn, unge og voksne med handicap, sårbare og anbragte unge, socialt udsatte voksne, m.fl.

Det finder vi er både bemærkelsesværdig og stærkt problematisk. Det efterlader det bekymrende indtryk, at vilkår, rettigheder og beskyttelse af borgerne har haft en helt marginal betydning i arbejdet med forslaget.

Hvis ministeriet ikke finder, at forslaget vil få direkte eller afledte konsekvenser for borgere i tilbud omfattet, bør der i bemærkningerne redegøres for, hvorfor dette ikke er tilfældet og hvilket belæg, der er for denne vurdering.

De forudsatte økonomiske gevinster

Det fremgår af lovudkastet, at ændringerne i socialtilsynet dels vil indebære besparelser på selve socialtilsynene, dels på driften af de sociale tilbud, som er omfattet af tilsynet, og dermed for kommunerne, der betaler for indsatsen.

Besparelserne på selve tilsynet opgøres til samlet 62 mio. kr. årligt, mens de afledte besparelser for de sociale tilbud blot angives at være af væsentligt omfang.

Besparelserne på selve tilsynet vil naturligvis blive realiseret. Dette vil formentlig også gøre sig gældende for besparelserne i de sociale tilbud – og dermed i kommunernes økonomi. Men der vil med stor sikkerhed kun være tale om relativt kortsigtede besparelser.

Lev vurdering er således entydigt, at man i løbet af et par år eller fire vil se stigende udgifter i de sociale tilbud, som følge af de ændrede tilsynsregler. Et svagt risikobaseret tilsyn, tilsyn hvert tredje år, binær vurderingsskala samt en forringet kvalitetsmodel (samt nyligt lempede regler for magtanvendelse) vil tilsammen betyde, at vi over de kommende år vil se yderligere stigning i mistrivsel, flere overgreb og mere omsorgssvigt i tilbuddene.

Denne udvikling er først og fremmest et skammeligt svigt af ekstremt sårbare mennesker. Men det er også en udvikling, som vil få afledte konsekvenser for kommunernes økonomi på området.

Stigende mistrivsel blandt beboere i botilbud vil medføre flere konflikter, flere voldsomme episoder, dårligere arbejdsmiljø, yderligere rekrutteringsudfordringer (listen kan desværre fortsættes). Og dette vil også indebære flere 'katastroferedninger' i form af særligt omfattende og komplekse – og dermed ofte særligt dyre – enkeltsager.

Som konsekvens af en længere årrække med betydelige besparelser i botilbud kan vi konstatere, at en sådan udvikling allerede er i gang på området (jf. blandt andet afdækning fra Komponent "Botilbud til over 2 mio. kr", 2023). Dette lovforslag vil yderligere intensivere bevægelsen i retning af stadig flere særligt komplekse og dyre indsatser.

3. Specifikke bemærkninger

Risikobaseret tilsyn

I Lev finder vi det relevant at overveje, hvordan der kan etableres en mere risikobaseret tilgang i Socialtilsynet. Og Lev havde gerne deltaget i drøftelser herom med henblik på udviklingen af relevante kriterier for risiko mv. Trods løfter om det modsatte har regeringen imidlertid ikke ønsket en sådan involvering, hvilket vi som nævnt finder stærkt kritisabelt.

Lev mener, at det er stærkt problematisk, at indførelsen af et risikobaseret tilsyn sker som led i en massiv besparelse på det generelle tilsyn, herunder væsentlige forringelser i tilsynsfrekvensen, vurderingsskala og kvalitetsmodellen.

Det risikobaserede tilsyn bliver herved ikke en styrkelse af beskyttelsen af de mest sårbare borgere, men snarere et tiltag, som skal dække over de omfattende forringelser, som generelt gennemføres.

Lovforslaget indeholder ikke klare kriterier for, hvad tilsynene skal lægge til grund for vurderingen af særlig risiko, ligesom det er uklart hvilke data tilsynene skal basere deres løbende risikovurderinger på – bortset fra en marginalt præciseret whistleblowerordning samt overordnede overvejelser om særlig sårbarhed i målgruppen, antallet af magtanvendelser mv.

Arbejdet med udviklingen af kriterier for det risikobaserede tilsyn burde være foretaget inden lovændringen således, at der politisk var er rimeligt grundlag at tage stilling på baggrund af. Den nærmere karakter af risikomodellens kriterier er således et helt afgørende for vurderingen af i hvilket omfang beskyttelsesbehovet imødekommes. Tilsvarende ville en mere præcis risikomodel have være anvendt som grundlag for vurdering af, hvor mange tilbud der fremadrettet vil være omfattet af det risikobaserede tilsyn.

Whistleblowerordningen

Det fremgår af forslagens bemærkninger om den påståede styrkelse af socialtilsynets whistleblowerordning, at denne ændring "... skal ses i tæt sammenhæng med forslaget om et mere risikobaseret tilsyn, da henvendelser til whistleblowerordningen om bekymrende forhold i tilbud og plejefamilier vil blive en vigtig del af socialtilsynets risikobaserede tilgang"

Videre anføres det, at det er en forudsætning for den risikobaserede tilgang, at der sker en styrkelse af whistleblowerordningen samt en præcisering af kommunernes forpligtelser i forhold til det personrettede tilsyn – blandt andet for at imødegå risikoen for, at "socialtilsynet ikke får kendskab til eller først for sent får kendskab til problemer i et tilbud eller en plejefamilie."

Lev er meget enige i, at risikoen for at socialtilsynet ikke får kendskab –til 'problemer i et tilbud' øges betragteligt med de foreslåede ændringer i lovforslaget.

Vi anser imidlertid den såkaldte 'styrkelse' af whistleblowerordningen samt 'præciseringen' af det personrettede tilsyn for at være uden nævneværdig betydning i den forbindelse. Ændringerne er i sig selv rimelige og relevante, men der er først og fremmest tale om justeringer, der tydeliggør en eksisterende praksis. At det skulle få nogen reel betydning for, om socialtilsynet får de nødvendige oplysninger – og får dem på rette tid – er der imidlertid ikke noget belæg for at antage.

Lev mener, at socialtilsynets whistleblowerordning er vigtig, idet den hidtil har udgjort en *supplerende* kilde til tilsynets informationer om forhold i tilbuddene. Men vi finder det risikabelt at baserer en afgørende del af tilsynsvirksomheden på henvendelser til whistleblowerordningen.

Meget store dele af Levs målgruppe har hverken kommunikative eller kognitive forudsætninger for at gøre brug af whistleblowerordning, ligesom mange ikke vil turde sige fra og rette henvendelse, selvom de blev udsat for vold, overgreb, nedværdigende behandling og lignende. Hertil kommer, at mellem 1/4 og 1/5 af Levs målgruppe er uden kontakt til pårørende eller andre, som ellers ville kunne bistå dem i forbindelse med en henvendelse til en whistleblowerordning.

For denne gruppe borgere i sociale tilbud vil det naturligvis være helt uden betydning, at det lovfæstes, at socialtilsynet skal behandle henvendelser til whistleblowerordningen inden for 5 arbejdsdage. Men det vil det antageligt også være for stort set alle andre.

Det fremgår desuden af forslaget, at socialtilsynene fremadrettet kan orientere det tilbud, der er foretaget en whistleblowerhenvendelse om. Orienteringen skal alene være om det overordnede tema for henvendelsen.

Lev er skeptisk over for denne ændring, idet det ikke fremgår, at orienteringen af tilbuddet forudsætter, at henvenderen har givet sit samtykke til denne orientering. Vi antager således, at tilsynet kan vælge at orientere et tilbud selvom en henvender eksplicit, har frabedt sig dette.

Vi mener, at denne ændring indebærer en risiko for at nogle borgere – særligt beboere i botilbud eller deres pårørende – vil være tilbageholdende med at henvende sig af frygt for at tilbuddet indirekte vil kunne identificere eller mistænke, hvem henvenderen er.

Vi foreslår derfor, at orienteringen af et tilbud om en whistleblowerhenvendelse fortsat betinges af samtykke fra henvenderen, uagtet at orienteringen har overordnet karakter.

Krav til vurdering af tilbuddenes kvalitet

Det fremgår af lovforslaget, at temaerne "selvstændighed og relationer" samt "uddannelse og beskæftigelse" fjernes fra socialtilsynets kvalitetsmodel.

Denne ændring er alene begrundet med, at ministeriet finder det 'hensigtsmæssigt', at modellen har 5 temaer i stedet for 7. Der er derimod ingen begrundelse – overhovedet – for hvorfor det netop er disse to temaer, som foreslås at udgå af modellen.

Lev finder det stærkt bekymrende, at netop "selvstændighed og relationer" og "uddannelse og beskæftigelse" udgår af kvalitetsmodellen. Og vi anser det for misvisende at karakterisere det som en "justering" af modellen.

Det er de to temaer, som har det tydeligste og mest entydige fokus på kvaliteten i den socialfaglige og pædagogiske indsats, der skal ydes for at understøtte borgerens udvikling, relationer til lokalsamfund, familie og venner, samt en hverdag med meningsfuld aktivitet og beskæftigelse.

Med fjernelsen af "selvstændighed og relationer" og "uddannelse og beskæftigelse" sendes et ekstremt problematisk signal til de sociale tilbud omfattet af tilsynet om, at indsatser med denne type formål ikke længere bør prioriteres. Signalet er, at kvalitet i disse indsatser ikke længere er noget, som interesserer tilsynet nævneværdigt og ikke noget, som har betydning for om et tilbud kan godkendes eller ej.

Denne udvikling vil få alvorlige konsekvenser for mange af de mest sårbare voksne med udviklingshandicap, herunder personer med komplekse og multiple funktionsnedsættelser. En hverdag med miljøskifte og meningsfuld aktivitet og beskæftigelse har fuldkommen afgørende betydning for disse borgeres livskvalitet og udviklingsmuligheder. Det samme gælder indsatsen for at understøtte etableringen og understøttelsen af sociale relationer med familie og venner, inklusion i nærmiljøet mv.

Nedprioriteringen af netop "selvstændighed og relationer" og "uddannelse og beskæftigelse" vil indirekte indebære endnu et yderligere skub i retning af den institutionalisering af mennesker med udviklingshandicaps tilværelse, som vi desværre ser adskillige

initiativer i retning af i disse år (særligt, og senest med den handicappolitiske rammeaftale).

Konsekvenserne risikerer at blive yderligere isolation, pacificering og institutionalisering af en gruppe mennesker, som i forvejen ikke har mange muligheder i hverdagen.

Det er stærkt problematisk – og uværdigt for et land som Danmark.

Lev mener, at kvalitetsmodellens eksisterende temaer skal fastholdes. Hvis ændringen opretholdes, bør lovforslaget forsynes med en redegørelse for, hvorfor netop disse to temaer er valgt, samt hvad ministeriet vurderer vil være de direkte og afledte konsekvenser af ændringen, herunder også for borgerne i tilbuddene.

Den binære skala

Det fremgår af forslaget at *”...vurderingen af tilbuddets eller plejefamiliens kvalitet fremover blive vurderet efter en binær score, opfyldt/ikke-opfyldt, i stedet for efter en femtrins-skala.”*

Målet med ændringen angives blandt andet at være at socialtilsynenes rapporter fremover skal *”... fokusere på forhold, der har reel betydning for tilbuddet eller plejefamiliens mulighed for at opretholde godkendelsen”*

Målet er med andre ord at få skabt en praksisændring i sociale tilbud for sårbare børn og unge samt for børn, unge og voksne med handicap, hvor det faglige ambitionsniveau blandt ledere og medarbejdere kun er fokuseret på akkurat at undgå at socialtilsynet fratager tilbuddet sin godkendelse.

Det hævdes i bemærkningerne, at man ønsker, at tilbuddene *”i stedet fokuserer ressourcerne på at levere kvalitet i den daglige, borgernære indsats”*. Men der er ingen sandsynliggørelse i forslaget af, at dette vil være effekten. Som nævnt tidligere er der tværtimod en forventning om, at kommuner og tilbud vil gennemføre besparelser som følge af det ‘lavere tilsynstryk’, som den binære vurderingsskala er en del af.

Efter Levs vurdering øger den binære vurderingsskala også risikoen for omsorgssvigt, overgreb og uværdig behandling af borgere i tilbuddene betragteligt. Det vil i sig selv betyde, at sociale tilbud tilskyndes til at ‘køre på kanten’ af en fratagelse af tilladelsen, hvilket vil føre til en væsentlig stigning i antallet af alvorlige ‘skandalesager’ – og deraf afledte behov for omfattende

genopretningsindsatser fra kommunerne. En udvikling, som med stor sikkerhed vil indebære store økonomiske omkostninger.

Den binære vurderingsskala vil desuden indebære, at omverdenen – herunder både pårørende, drifts- og handlekommuner – i mange flere tilfælde end hidtil, først får kendskab til problematiske forhold i et socialt tilbud, når situationen er kørt helt af sporet, og tilsynet skrider til sanktioner i form af skærpet tilsyn og fratagelse af godkendelsen.

Denne udvikling vil naturligvis først og fremmest være et svigt af borgerne i disse tilbud. Men det må desuden antages at virke negativt på kommunernes vilkår, idet der oftere vil opstå situationer, hvor et lukket tilbud påvirker kommunernes forsyningsforpligtelse.

Koordinering af tilsynet

Regeringen har besluttet at nedlægge den såkaldte auditfunktion i Socialstyrelsen, hvilket er trådt i kraft pr. 1. januar 2025. Denne funktion havde til opgave at sikre tværgående koordinering mellem tilsynene, herunder sikre en mere ensartet praksis.

Som det fremgik af Levs høringssvar på nedlæggelsen af auditfunktionen (11. oktober 2024) vurderer vi, at det *”både kan få væsentlige negative konsekvenser for kvalitet og ensartethed i tilsynsvirksomheden, for den lokale politiske og administrative opmærksomhed på udfordringer på området. Og i sidste ende også for kvaliteten af den indsats, som ydes til sårbare og udsatte grupper”*

Denne vurdering er uændret med dette forslag, idet den foreslåede præcisering af socialtilsynenes koordineringsforpligtelse ikke vil imødegå disse negative konsekvenser. Det fremgår da også af lovforslaget, at ændringerne *”vil tydeliggøre og understrege den pligt, som allerede i dag på hviler socialtilsynene”*, men ikke vil *”medføre ændringer i forhold til kravet om, at socialtilsynet i relevant omfang skal koordinere med andre myndigheder og tilsyn.”*

Forslaget indebærer således en fortsat svag og ukoordineret praksis mellem socialtilsynene, hvilket vil være skadeligt for tværgående læring, national viden om udviklingen i tilbud og koordinering.

4. Afslutning

Lev opfordrer som nævnt indledningsvis til, at regeringen trækker forslaget tilbage, og at der sker ordentlig involvering af aktører på

området, herunder repræsentanter fra de borgere, som berøres af ændringer i socialtilsynet.

Med venlig hilsen

Anni Sørensen
Landsformand

Social- Bolig og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Frederiksberg, 21. februar 2024

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Social- og Boligministeriet har ved høringsbrev af 23. januar 2025 anmodet om eventuelle bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Red Barnet er overordnet set dybt bekymret over forslaget om at skære i tilsynet – et tilsyn som er børnenes garant for en kvalitet, vi som samfund kan være bekendt. Problemet illustreres af, at tilsynet med forslaget ikke længere skal "fastholde og udvikle kvaliteten", men blot skal sikre, at "tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet".

Risikobaseret tilgang

Det foreslås, at der i § 7, stk. 4 i socialtilsynsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Socialtilsynet vil skulle tilrettelægge sine tilsynsbesøg ud fra en risikobaseret tilgang. Det betyder ifølge lovforarbejderne, at vurderingen af behovet for tilsynsbesøg i et konkret tilbud eller en plejefamilie skal foretages på baggrund af risikoen for, at der ikke er eller vil være den nødvendige kvalitet, hvori en række momenter kan indgå i en helhedsvurdering.

Red Barnet er grundlæggende dybt bekymret for, at dette vil føre til en svækkelse af beskyttelsen af børn og unge i sociale tilbud og plejefamilier. Vi anerkender behovet for at målrette ressourcerne, men vi frygter, at den foreslåede model vil medføre, at alvorlige problemer opdages for sent, særligt i de tilbud, hvor børnene ikke selv har mulighed for at ytre sig om bekymrende forhold.

Af lovforslaget fremgår det desuden, at kravet om mindst ét årligt tilsynsbesøg i alle tilbud og plejefamilier erstattes af et krav om minimum ét tilsynsbesøg hvert tredje år i tilbud og hvert andet år i plejefamilier. Dette indebærer en væsentlig svækkelse af tilsynsforpligtelsen, da det betyder, at der i mange tilbud kan gå flere år, uden at man modtager besøg fra Socialtilsynet, medmindre der aktivt opstår mistanke om problemer.

Den nuværende tilsynsordning har været en markant styrkelse af kvalitetssikringen på området, da regelmæssige tilsynsbesøg har en forebyggende og kvalitetsfremmende effekt.¹ Det fremgår af lovforarbejderne, at Socialtilsynet på baggrund af en samlet vurdering af risikofaktorer ikke nødvendigvis vil reagere hurtigt på bekymrende tegn. Vi finder dette dybt problematisk, da det kan føre til en reaktiv frem for en proaktiv tilsynspraksis, hvor tilsynet først handler, når skaden er sket.

Whistleblowerordningen

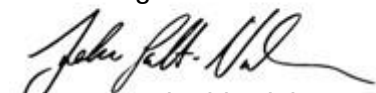
Det foreslås desuden, at § 11, stk. 3 i socialtilsynsloven ændres således, at Socialtilsynet fremover vil få muligheden for at orientere tilbuddet og andre om, at tilsynet har modtaget en henvendelse via Socialtilsynets whistleblowerordning, og om hvad det overordnede tema for henvendelsen er.

Det er dog bekymrende, hvis whistleblowerordningen i praksis kommer til at erstatte aktivt tilsyn, da det indebærer, at ansvaret for at opdage problemer i højere grad pålægges børn, unge og ansatte i stedet for de tilsynsførende myndigheder. Særligt for børn og unge i sociale tilbud er dette en problematisk forskydning af ansvaret. Mange befinder sig i en sårbar situation og kan have svært ved selv at tage initiativ til at indberette bekymrende forhold – enten af frygt for konsekvenser, eller fordi de ikke har den nødvendige information.

Red Barnet anbefaler på baggrund af ovenstående, at hele lovforslaget trækkes tilbage, og at der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af organisationer og Socialtilsynet, der skal give inputs til den risikomodel, der skal udvikles, samt til hvordan man fremadrettet sikrer et kvalificeret tilsyn, der også involverer et børneperspektiv.

Red Barnet står til rådighed ved ønske om uddybelse af ovenstående. Kontakt senior børneret-tighedsjurist, Amalie Bang, amba@redbarnet.dk

Med venlig hilsen

Johanne-Schmidt Nielsen, generalsekretær

¹ Socialstyrelsen. (2018). Evaluering af tilsynsreformen (s. 44-50). Social- og Boligstyrelsen. <https://www.sbst.dk/media/12461/Evaluering%20af%20tilsynsreformen.pdf>

Rådet for Socialt Udsatte

Dato: 21. februar 2025

HØRINGSSVAR VEDR. LOV OM ÆNDRING AF LOV OM SOCIALTILSYN, LOV OM SOCIAL SERVICE, BARNETS LOV OG LOV OM BEHANDLINGS- OG SPECIALUNDERVISNINGS-TILBUD TIL BØRN OG UNGE (MERE RISIKOBASERET SOCIALTILSYN, REGELFORENKLINGER M.V.)

Rådet takker for høringen, men kan ikke tilslutte sig lovforslaget, da de foreslåede besparelser vurderes at forringe socialtilsynet og dermed potentielt kvaliteten af tilbud til de mest socialt udsatte mennesker.

Generelle bemærkninger

Rådet støtter en mere effektiv og fokuseret anvendelse af socialtilsynets ressourcer, men kan ikke bakke op om de foreslåede besparelser, før implementeringen har vist, at der rent faktisk er penge at spare med forslaget.

Baggrunden for lovforslagets foreslåede besparelser er blandet andet, at der i dag udføres mange bureaukrati-tunge tilsyn, som sjældent fører til sanktioner. Dette betyder dog ikke, at alle tilsyn, der ikke fører til sanktioner, er overflødige. Socialtilsynet har også en væsentlig forebyggende funktion. Dialogen med tilbuddene bidrager til at forbedre kvaliteten, hvilket ofte forhindrer udviklingen af alvorlige problemer, der kræver sanktioner. Den foreslåede model for tilsyn kan derimod risikere at øge antallet af sanktioner, da problemerne muligvis først opdages, når de har fået alvorlige konsekvenser for borgerne.

Der er potentiale i at anvende socialtilsynets ressourcer mere effektivt. Disse ressourcer bør dog anvendes til at udvide tilsynets område, snarere end til at reducere det. Socialtilsynet skal sikre, at borgerne modtager den service og kvalitet, de har ret til. I øjeblikket er det kun døgntilbud og ambulante stofbehandlingstilbud, der er omfattet af tilsynet. Det er lige så vigtigt, at forebyggende, ambulante og fremskudte indsatser som bostøtte og støttekontaktpersoner samt andre sociale tilbud under serviceloven også inkluderes.

Omlægningen af socialtilsynet bør ikke fokusere på besparelser, men bør i stedet tilpasses den nuværende udvikling inden for sociale indsatser, der omfatter recovery, rehabilitering og af-institutionalisering. I denne udvikling stræbes der mod færre og kortere ophold på institutioner og fokuseres i stedet på individuel, fremskudt og helhedsorienteret støtte. Den udvikling bør afspejles i det tilsynssystem, der skal sikre kvaliteten af indsatserne.

Fælles risikomodel

En mere risikobaseret tilgang til tilsynsintensiteten kan for visse tilbud være fordelagtig og bidrage til at styrke ensartetheden på tværs af tilsynene.

En risikovurdering kan bidrage til at målrette tilsynets ressourcer ved at vurdere tilsynsbehovet på baggrund af de i lovforslaget nævnte og vigtige risikofaktorer som *“højt sygefravær, høj personalegennemstrømning, lav normering, høj andel af ikke-fastansatte medarbejdere, lavt kompetenceniveau, lederskifte, historik i form af tidligere udfordringer, særlige tilbudstyper, magtanvendelser, om tilbuddet er godkendt for nyligt, samt henvendelser til whistleblowerordningen”*.

Imidlertid vil denne risikomodel ikke nødvendigvis reducere hverken ressourceforbruget, bureaukratiet eller dokumentationskravene for tilbuddene. Store dele af de foreslåede data, som risikomodellen skal baseres på, findes ikke i dag i eksisterende registre. Det betyder, at tilbuddene selv skal indberette disse informationer, og at tilsynet skal verificere disse og sikre, at de er tilstrækkeligt opdaterede til en valid risikovurdering. Dette fører til ny administration for tilbuddene og flere opgaver for tilsynet.

Risikomodellen vil kræve en længere implementeringsperiode for at sikre, at den fungerer efter hensigten og ikke efterlader tilbud med behov uden tilsyn i op til tre år. Gennemførelsen af de forventede besparelser bør ligeledes afvente implementeringen, så eventuelle besparelser kan realiseres.

Det er vigtigt, at risikovurderingsmodellen ikke kun identificerer tilbud i meget høj risiko. Selvom et tilsyn hvert tredje år kan være tilstrækkeligt for nogle tilbud, vil andre kræve tidligere eller mere frekvente tilsyn, der finder sted, før tilbuddene udvikler sig til at være i høj risiko. Modellen bør derfor ikke kun fokusere på tilbud, hvor problemerne allerede er eskaleret, men også inkludere de tilbud, der forebyggende har behov for hjælp til fx at forbedre forhold som medarbejderfastholdelse eller reduktion af tvang. Ændringer på et tilbud som eksempelvis en ny leder eller et forhøjet sygefravær skal kunne resultere i ekstra tilsyn for at sikre, at eventuelle udfordringer bliver opdaget tidligt. Det er derfor også vigtigt, at risikomodellen bygger på opdaterede data, som minimum indberettes årligt fra de sociale tilbud.

Nogle tilbud ønsker i dag flere tilsyn end de lovpligtige for at synliggøre deres kvalitet. Det er der i dag ikke mulighed for at tilkøbe hos socialtilsynet, og tilbuddene må derfor i stedet købe tilsyn fra private leverandører. Med færre lovpligtige tilsyn, vil der formentligt blive en større efterspørgsel efter denne mulighed.

Rådet anbefaler:

- at risikomodellens data opdateres som minimum årligt, så vurderingerne bygger på aktuel viden.
- at der gives mulighed i lovgivningen for tilkøb af ekstra tilsyn hos socialtilsynene.
- at implementeringen af risikomodellen indføres gradvist for at sikre, at modellen tilpasses løbende.
- at eventuelle besparelser afventer den fulde implementering af den nye risikomodel, som forventes at indebære nye opgaver for tilsynet.

Styrket whistleblowerordning

Lovforslaget foreslår, at whistleblowerordningen bliver en central del af den overordnede risikomodel. Det vil dog ikke for alle tilbud og borgergrupper være hensigtsmæssigt at basere store dele af risikovurderingen på henvendelser fra whistleblowerordningen.

Det nævnes i lovforslaget at i *“vurderingen af behov for tilsynsbesøg vil bl.a. indgå om tilbuddets beboere er særligt sårbare, fx fordi de er fysisk eller psykisk svækket i en sådan grad, at beboerne ikke selv vurderes fx at kunne henvende sig til whistleblowerordningen.”*

Det er dog ikke kun fysisk eller psykisk svækkede borgere, der mangler ressourcerne til at få gavn af en whistleblowerordning. Mange socialt udsatte mennesker har ligeledes ikke tilstrækkelige ressourcer eller kendskab til egne rettigheder til at kunne henvende sig til en sådan ordning.

Rådet anbefaler:

- at whistleblowerordningens rolle i den overordnede risikomodel nedtones, også i tilbud målrettet mennesker i social udsathed.

Fokuseret kvalitetsmodel

Den nuværende kvalitetsmodel kan med fordel forenkles og fokuseres. Kvalitetsmodellen skal bidrage til at sikre øget ensartethed på tværs af tilsynene. Derfor er det essentielt, at målene og kriterierne i en ny model tager udgangspunkt i evidensbaseret viden og konkretiseres, så implementeringen ikke varierer mellem forskellige socialtilsyn, hvilket kan føre til uens praksis.

Den nye kvalitetsmodel skal sikre, at både det løbende tilsyn og godkendelse af nye tilbud sker på grundlag af klare kvalitetskrav, især med fokus på medarbejdernes og ledelsens faglige kompetencer.

De udfordringer, der i dag opstår med oprettelse og godkendelse af tilbud uden de nødvendige faglige kvalifikationer, bør adresseres i en ny og forbedret tilsynsmodel, der kan sikre kvaliteten og tilliden til sociale tilbud fremover.

Rådets anbefaler:

- at kvalitetsmodellen undergår et omfattende eftersyn og ikke blot justeringer af parametre eller vurderingsskalaen.
- at relevante eksperter og videnspersoner inddrages i udviklingen af den endelige kvalitetsmodel, så den udvikles på baggrund af evidensbaseret viden.
- at der udarbejdes en fælles og obligatorisk akkrediteringsordning for tilbud på det sociale område.

Koordinering på tværs af socialtilsynene

I dag er der for store forskelle mellem de forskellige socialtilsyn både hvad angår praksis, intensiteten af tilsynsbesøg, samt samarbejde og vidensdeling. Lovforslaget skærper koordineringspligten mellem tilsynene i lovgivningen. Afskaffelsen af Social- og Boligstyrelsens

auditfunktion har dog samtidig øget risikoen for uoverensstemmelser i standarder, metoder og kvalitet i sociale tilbud, hvilket kan medføre tab af retssikkerheden for socialt udsatte borgere.

Rådet anbefaler

- at Social- og Boligstyrelsen sikrer koordinering af socialtilsynenes praksis for at sikre ensartethed og høj kvalitet på tværs af landet.

Med venlig hilsen

Kira West

Formand for Rådet for Socialt Udsatte

Indledende bemærkninger

Sammenslutningen af unge med handicap vil gerne forholde sig meget kritisk over hensigten i lovforslaget, som handler om besparelser i socialtilsynet og nedsættelse af tilsynstrykket. Vi mener, at det er enormt uhensigtsmæssigt at spare på den kontrollerende enhed, som er værnet mod forråelse for mange mennesker i sårbare positioner. Ligeledes betyder besparelser, at tilsynets opgave med kvalitetsfremmende arbejde bliver kompromitteret. Både kvalitetsfremme og tilsyn mod forråelse og dårlig kvalitet er altafgørende set i lyset af de seneste frygtelige sager fra botilbud landet over.

Dertil kommer, at en binære score for botilbuddene vil have en betydelig negativ effekt på de indsigter, man som botilbud og menneske med handicap kan få. At man på den måde udvander indsigterne på botilbudsområdet går direkte imod de øvrige ønsker om mere data på handicapområdet. Det vil blot føre til dårligere mulighed for udvikling og færre indsigter. Det er ikke tilstrækkeligt, og det er i øvrigt uambitiøst kun at nøjes med at være 'godkendt' eller 'ikke-godkendt'. Det danner ikke baggrund for udvikling og investering.

Sammenslutningen af unge med handicap vil dog bifalde, at der sker en styrkelse af whistleblowerordningen, så brugere og pårørende i højere grad får en måde at udtrykke deres bekymringer. Dertil kommer, at en højere grad af risikobaserede tilsyn godt kan have en, om end usikker, positiv effekt på opfangelse af brodne kar.

Bekymringer om lavere tilsynstryk, afskaffelse af årligt tilsyn og binær score

For nuværende er hensigten med socialtilsynet todelt. Man skal føre tilsyn med kvaliteten og samtidig arbejde med kvalitetsudvikling. Med et lavere tilsynstryk sættes begge dimensioner markant dårligere. Kontinuitet og frekvens er forbundet med både løbende kvalitetssikring og udvikling. At fjerne tilsynstryk gør vores sikkerhedsnet mindre finmasket, og flere vil kunne slippe gennem med tvivlsom kvalitet og samtidig undgå at facilitere nødvendig udvikling af botilbud.

At overgå til mere risikobaseret tilsyn skal ikke følges med et lavere tilsynstryk. De to skal betragtes selvstændigt, og tilsynstrykket bør bevares med kombineres med større risikobaseret tilgang.

Det er de mest sårbare mennesker i vores samfund, som tilsynstrykket giver en sikkerhed. Det kan vi ikke kompromittere. Det årlige tilsyn skal derfor ikke overgå til en tre-årlig praksis. Det fjerner tilsynenes mulighed for kontekstuel forståelse for de enkelte botilbuds hverdag og skaber for stor afstand mellem opfølgninger.

Når man samtidig laver en binærscore for botilbuddene, vil man have en dårlig cocktail af færre indsigter, dårligere kvalitetssikring og dårligere udviklingsarbejde baseret på mindre data og færre tilsynsbesøg.

Whistleblowerordning

For Sammenslutningen af unge med handicap er det afgørende, at unge menneskers stemme eller deres pårørendes stemme altid sikres. Whistleblowerordningen kan være en vej til dette, men den vil næppe være tilstrækkelig for sikringen af de unges stemme. Det er helt afgørende, at unge på botilbud har mulighed for at indgå i dialog både om kvalitetssikring og udvikling. Mange har et helt liv foran sig med masser af progressionsmuligheder eller bekymringer. Det skal der altid tages højde for, og mens whistleblowerordning måske kan facilitere en alarmknap for dem og deres pårørende, er det langt fra tilstrækkeligt i sig selv.

Sammenslutningen af unge med handicap opfordrer derfor til at tage denne bekymring seriøst og sikre, at der altid er kanaler for italesættelse af behov og ønsker til socialtilsyn, så kvalitet og udvikling altid kan sikres – også udover en whistleblowerordning, som alt andet lige kun vil være en løsning, når tingene allerede er gået galt.

Fremtid

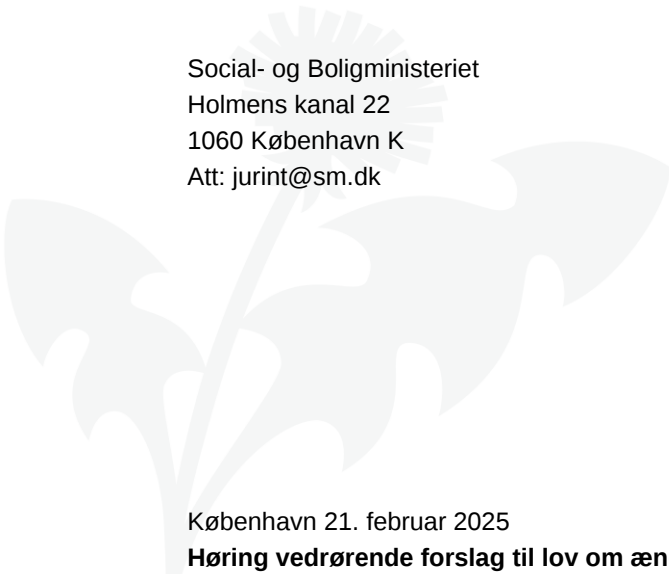
Sammenslutningen af unge med handicap står naturligvis til rådighed både i regi af Sammen om Handicap og i andre sammenhænge.

Med venlig hilsen

William Korte, formand

Telefonnummer: 26 34 49 47

Mailadresse: william@sumh.dk

Social- og Boligministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K
Att: jurint@sm.dk

SAND
De hjemløses landsorganisation

Sundholmsvej 34, st.
2300 København S

Tlf. 8993 7060
CVR. 2926 2403

sand@sandudvalg.dk
www.sandudvalg.dk

København 21. februar 2025

Høring vedrørende forslag til lov om ændring af socialtilsynsloven m.v.

SAND – De hjemløses landsorganisation takker for høringsskrivelsen. Vores erfaringer vedrørende tilsyn kommer fra herberger og forsorgshjem (§110 boformer) og vores perspektiv er brugerne af disse tilbud.

Vi synes det er en god idé at indføre et mere risikobaseret tilsyn, hvor ressourcer fokuseres på de områder, hvor det vurderes der er størst risiko. Vi har imidlertid en række bekymringer.

Manglende fokus på små tilbud

Vi ser en fare for at et risikobaseret tilsyn prioriterer større aktører, hvor risikoen for systemfejl anses for højere. Det kan føre til, at små hjemløsetilbud, der ofte har mindre synlige problemer, overses.

Små tilbud spiller ofte en væsentlig rolle for de mest udsatte hjemløse, men kan mangle ressourcer til at leve op til krav uden løbende støtte. Et "løbende" tilsyn, som vi har i dag, har større mulighed for at understøtte den faglige udvikling og hjælpe med løsninger på f.eks. ændrede dokumentationskrav eller ny lovgivning.

Selvom det samlede antal besøg reduceres, kan stikprøvekontrol intensiveres for at sikre, at selv små problemer opdages tidligt. Samtidig bør tilsynene have fokus på kerneindikatorer såsom brugeroplevelser og sikkerhed.

Ifm. brugerinddragelse er det vores erfaring at boformslederen har en tendens til at udvælge de beboere, der har et positivt syn på tilbuddet, frem for de mere kritiske beboere. Vi mener tilsynet i højere grad selv skal udvælge beboere de vil tale med under tilsyn, for at sikre at kritikpunkter kommer frem i lyset.

Det bør overvejes om der skal laves en særskilt overvågningsmekanisme for små hjemløsetilbud, der kan sikre, at disse ikke forbigås i det risikobaserede system.

I kan også inddrage frivillige organisationer og brugere i evalueringen af tilbud for at udnytte deres lokale indsigt. SAND stiller sig gerne til rådighed.

Kvalitet på herberger

Fra politisk side ønsker man at sænke serviceniveauet og dermed også kvaliteten på de sociale tilbud. Det skinner også igennem i dette forslag, f.eks. i antagelse om, at når man går fra en 5-trinsskala til en binær godkendelsesmodel, vil tilbuddene ikke længere have et incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt, for at være godkendt. Det er uforståeligt og uhensigtsmæssigt at forringe kvaliteten af tilbud til hjemløse, når målgruppen for tilbuddene får stadig flere og større problemer. Herberger skal imødekomme de behov målgruppen har, ikke blot tilbyde en seng at sove i.

En fagligt relevant personalesammensætning bør prioriteres, også økonomisk og i tilsynets vurdering.

Endnu en ulempe ved at forlade 5-trinsskalaen er at det bliver sværere for hjemløse at finde et tilbud der er gode til den ene eller anden problemstilling. Godkendt/ikke-godkendt siger ingenting, mens et 5 tal indikerer større ekspertise på et givent område end et 3 – tal.

Det skal bemærkes, at der ikke altid er en entydig sammenhæng mellem kvalitet og pris. For hjemløse vil den blotte tilstedeværelse og lydhørhed fra personalets side vurderes positivt, ligesom nem tilgang til dusørarbejde kan være en kvalitet i hjemløses øjne. Også sådanne forhold bør en fremtidig kvalitetsmodel kunne fange.

Det foreslås at "Uddannelse og beskæftigelse" og "selvstændighed og relationer" udgår af kvalitetsmodellen.

Vi tror det er en god idé at fjerne "uddannelse og beskæftigelse", og lade det være et anliggende for beskæftigelsesforvaltningen. Vi har oplevet at en boform smed en hjemløs borger ud fordi vedkommende missede et møde med jobcenteret.

Vi mener omvendt ikke at fjernelse af "selvstændighed og relationer" harmonerer med formålsbestemmelsen for en § 110 boform. Forsorgshjem og herberger skal støtte borgerne i at få en mere stabil livssituation, hvilket inkluderer at hjælpe dem til selvstændighed og inklusion i samfundet. Det indebærer støtte til at finde bolig, evt. komme i misbrugsbehandling, få styr på økonomien eller andre tiltag, der kan føre til et mere uafhængigt liv.

Mange borgere, der opholder sig på § 110-boformer, har svage eller ingen sociale netværk. En del af den sociale indsats kan derfor handle om at styrke relationer til familie, venner eller andre støttende fællesskaber.

Ifølge både Serviceloven og dens vejledning skal borgerens egne ønsker og behov være styrende for indsatsen, så den bliver så relevant som mulig. Hvis det inkluderer et fokus på ovenstående problematikker, skal herberget være i stand til at honorere det.

Whistleblowerordningen

Det foreslås at det sociale tilsyn gerne må fortælle tilbuddet, at der har været en henvendelse og hvad henvendelsen handler om. Især på mindre tilbud kan det være enkelt at sammenkæde henvendelsen med en aktuel konflikt med en beboer, hvilket vil øge risikoen for at beboeren bliver bortvist. SAND får i dag henvendelser fra borgere, der først vil ringe til tilsynet efter de er fraflyttet, fordi de frygter at blive smidt ud, hvis det opdages, at de har kontaktet tilsynet. Vi ser jævnligt bortvisninger, der er begrundet i kritik af herberget, hvor begrundelsen lyder "kan du ikke lide lugten i bageriet.....". Frygten for at blive smidt ud for at ytre sig kritisk via whistleblowerordningen, vil blive øget ved den foreslåede ordning og vil få den fuldstændige negative effekt end den tiltænkte. Hvis den foreslåede ordning skal virke efter hensigten, skal der indskrives en beskyttelse af whistlebloweren som det er sket i den nationale whistleblowerordning.

Det skal også anføres, at det ikke kan forventes af borgerne på herberget, skal tage ansvaret for at vurdere, hvorvidt tilbuddet lever op til den nødvendige kvalitet. Det kan føre til, at tilsynsindsatsen rettes mod problemstillinger, der ikke nødvendigvis er de mest presserende. Vi frygter også at det begrænser mulighederne for de forebyggende indsatser, f.eks. fokus på udvikling af tilbuddet, fordi ressourcerne bruges på at håndtere whistleblowerhenvendelser.

Slutteligt vil vi bemærke at en ændring af tilsynets tilsynspraksis og funktion burde ske i samarbejdet med relevante aktører på området. En høring, som sjældent ændrer et komma, er en selvfølgelighed, men burde være det sidste element i en længerevarende og grundig proces med fokus på hvordan tilsyn og tilbud kan få et konstruktivt samarbejde til gavn for brugerne af tilbuddene.

Med venlig hilsen

Ask Svejstrup
Sekretariatsleder i SAND

Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Att: jurint@sm.dk, lla@sm.dk og anbmo@sm.dk

21. februar 2025

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Socialtilsyn, lov om social service (Mere risikobaseret Socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

SBH takker for muligheden for at bidrage til høringen.

Vi har ingen bemærkninger til lovforslaget, men vil gerne understrege vigtigheden af en mere ensartet praksis på tværs af landet. I dag oplever vi markante forskelle i afgørelserne mellem de fem tilsyn, hvilket skaber unødige udfordringer for både borgere og tilbud. Vi håber, at den nye lovgivning vil bidrage til større ensartethed og gennemsigtighed i tilsynspraksis.

Derudover ser vi det som positivt, at tilsynsindsatsen målrettes de tilbud, hvor der er størst risiko for manglende kvalitet. En risikobaseret tilgang giver mulighed for at koncentrere ressourcerne dér, hvor behovet er størst, samtidig med at der stadig sikres en grundlæggende kontrol med alle tilbud gennem minimumsbesøg hvert tredje år.

SBH har ikke yderligere bemærkninger.

Med venlig hilsen

Mads Edwards
Formand for SBH

Social- og Boligministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K
Att: jurint@sm.dk

21. februar, 2025

Høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af socialtilsynsloven m.v.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark repræsenterer en lang række af de ikke-offentlige aktører på hele velfærdsområdet, der ligger under socialtilsynet. De ikke-offentlige aktører udgør på mange områder over 50 procent af leverandørerne.

Generelle bemærkninger

Dansk Erhverv og Selveje Danmarks medlemmer er generelt meget tilfredse med Socialtilsynet. De oplever det mange steder som udviklende for den gode kvalitet og en god rettesnor at arbejde efter, men som Dansk Erhverv og Selveje Danmark tidligere har påpeget, oplever vores medlemmer også, at Socialtilsynet vurderer dem på parametre, der slet ikke er relevant for deres tilbudstype. Ligesom problemer med uensartethed og den manglende økonomiske vejledning udfordrer samarbejdet mellem tilbud og tilsyn.

Vi anerkender den politiske intention om at skabe et mere risikobaseret tilsyn ved at minimere unødvendige administrative byrder. Men vi finder det afgørende, at lovændringerne understøtter høj kvalitet, fokus på forebyggelse og økonomisk gennemsigthed.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark har i flere år haft et stort fokus på, hvordan man kan forbedre socialtilsynet. Derfor ærgrer det os, at processen for revisionen af socialtilsynet har været meget hurtig og uden inddragelse af aktørerne på området. Dansk Erhverv og Selveje Danmark har af flere omgange fremlagt helt konkrete forslag til, hvordan man kan reducere tilsynet og samtidig sikre kvaliteten.

Helt grundlæggende er vi af den opfattelse, at inddragelse af aktørerne på området ville have resulteret i et bedre politisk grundlag for udmøntningen af fælles ambitioner for optimering af socialtilsynet, end det der foreligger, samt et større ejerskab og forankring i praksis.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark ser positivt på målsætningen om en mere effektiv tilsynsmodel, men finder det meget problematisk, at lovforslaget ikke i tilstrækkelig grad sikrer kvalitet og retssikkerhed for de sociale tilbud. Vi opfordrer derfor til en række justeringer og tydeliggørelser for at sikre en afbalanceret reform af socialtilsynet.

Specifikke bemærkninger

1. Udvikling af kvalitet i tilsynet, af hensyn til den enkelte borger

Socialtilsynet skal sikre, at sociale tilbud lever op til gældende kvalitetsstandarder, og dermed beskytter de mest udsatte borgere. Ambitionen med socialtilsynet må fortsat være at sikre kvaliteten og retssikkerheden. Tilsynet skal komme på besøg før udfordringerne på et tilbud vokser sig så store for borgeren, at det går udover kvaliteten. Men med lovudkastet lægger man op til at fjerne begrebet 'udvikling' i tilsynets formål": *"Det foreslås, at i §7 stk. 2, 2. pkt. ændres "at fastholde og udvikle kvaliteten" til "at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet". Samtidig præciseres det på s. 27 at, "tilbud ikke længere vil have incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter udover, hvad der er nødvendigt for at være godkendt".*

Dansk Erhverv og Selveje Danmark mener, at man i lovudkastet kommer til at appellere til laveste fællesnævner på sociale tilbud. Det gør man både ved at fjerne udvikling fra tilsynets formål, men også ved at man eksplicit skriver, at tilbud gennem kvalitetsmodellens score ikke skal have et incitament til at forbedre deres kvalitet.

De økonomiske rammer og styring for tilbuddene ligger i det økonomiske tilsyn og i andre politiske initiativer og bør derfor ikke bruges som et argument for ændringerne i kvalitetsmodellen.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark finder det afgørende, at de foreslåede lovændringer understøtter kvaliteten på tilbuddene, samtidig med at tilsynstrykket reduceres. I den sammenhæng finder Dansk Erhverv og Selveje Danmark det kritisabelt, at man med nærværende lovforslag lægger op til helt at fjerne tema 1 (uddannelse og beskæftigelse) og tema 2 (selvstændighed og relationer) fra kvalitetsmodellen. F.eks. er selvstændighed og relationer af afgørende betydning for indsatsen overfor anbragte børn og unge. Dansk Erhverv og Selveje Danmark finder derfor, at man med fordel kan tilpasse kvalitetsmodellen til tilbuddet og dennes målgruppe.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At man ophæver forslaget om at ændre §7, stk. 2, 2. pkt., så udvikling fortsat er en del af tilsynets formål.
- At man tilpasser kvalitetsmodellen til tilbudstypen og dennes målgruppe.

2. Risikobaseret tilsyn og tilsynsfrekvens

Dansk Erhverv og Selveje Danmark anerkender behovet for et risikobaseret tilsyn, men finder det bekymrende, at velfungerende sociale tilbud alene kan få tilsyn hvert tredje år. Erfaringer viser, at kvalitetsfald kan ske hurtigt. I stedet bør man være nysgerrig på forskellige tilsynstyper, der årligt kan finde sted på tilbuddene. Dansk Erhverv og Selveje Danmark har af flere omgange foreslået, at man på velfungerende tilbud kan få 'light-tilsynsbesøg' i stedet for et ordinært tilsynsbesøg. På den måde kan man reducere tilsynstrykket og samtidig have fokus på kvalitet og udvikling. Ligeledes bør man aktivt anvende de forskellige tilsynsformer, så man både får fordelene ved de anmeldte og de uanmeldte tilsyn.

I udviklingen af en risikomodel er det meget vigtigt, at man får valgt de rette risikofaktorer og bruger dem korrekt. Ligeledes er det vigtigt, at man er nysgerrig på, hvorvidt modellen kan dække bredden i de forskellige typer af tilbud, som Socialtilsynet dækker over.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At der bør være mindst ét årligt tilsynsbesøg på de sociale tilbud. Såfremt et tilbud ikke har nogle udfordringer, kan man lave et light-tilsynsbesøg.
- At tilsynene afhængig af behov både bør anvende anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg i deres tilsynspraksis.
- At det præciseres i § 2, stk. 3, hvordan risikofaktorer identificeres og evalueres i praksis for at undgå uensartede vurderinger på tværs af tilsynene.

3. Whistleblowerordningens rolle og risici

Det er positivt at både borgere, pårørende og medarbejdere kan kontakte en whistleblower, såfremt de oplever udfordringer på sociale tilbud, men det er bekymrende, at man i lovudkastet tildeler whistleblowerordningen en uforholdsmæssig stor rolle i vurderingen af sociale tilbud. Ved at reducere antallet af tilsynsbesøg og samtidig give whistleblowerordningen større vægt, risikerer vi, at socialtilsynenes proaktive indsats svækkes, hvilket kan føre til en mere reaktiv og fragmenteret indsats.

Det kan for mange personer virke som et stort skridt at kontakte en whistleblower, hvorfor der er en risiko for, at tilsynet for sent bliver gjort opmærksom på udfordringerne på et givent tilbud. Der er desuden en stor risiko for, at bestemte borger- og pårørendegrupper vil dominere henvendelserne, hvilket kan skabe et skævvredet billede af de faktiske forhold på tilbuddet. Ligesom det ikke kan forventes, at borgerne på de sociale tilbud skal tage ansvaret for at kunne vurdere, hvorvidt et tilbud lever op til den nødvendige kvalitet.

Dette kan føre til, at tilsynsindsatsen rettes mod problemstillinger, der ikke nødvendigvis er de mest presserende, ligesom det begrænser mulighederne for de forebyggende indsatser, fordi ressourcerne bruges på at håndtere whistleblowerhenvendelser.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark mener ikke, at en whistleblowerordning kan stå alene, men kan udgøre et værktøj blandt flere til at sikre kvaliteten på et socialt tilbud.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At whistleblowerordningen tillægges mindre vægt end i det nuværende lovforslag.
- At der udarbejdes tydelige retningslinjer for, hvordan henvendelser til whistleblowerordningen bliver håndteret, så der tages hensyn til de meget forskellige målgrupper, der er omfattet af socialtilsynet.

4. Ændringer i socialtilsynets godkendelse af vedligeholdelse og ændringer i fysiske rammer

Dansk Erhverv og Selveje Danmark ser det som en positiv ændring, at kravet om forudgående godkendelse af større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af fysiske rammer ophæves, jf. §16 a. Dette vil reducere unødvendige administrative byrder for private og selvejende tilbud. Samtidig er det afgørende, at denne ændring ikke blot flytter ansvaret til den generelle budgetgodkendelse, jf. §16 og §11 b, da en sådan ændring kan føre til mindre detaljerede vurderinger og øget usikkerhed om, hvordan midler til vedligeholdelse skal prioriteres.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At det sikres, at overgangen til denne model ikke indebærer ekstra dokumentationskrav eller nye administrative byrder for tilbuddene.

5. Organiseringen af socialtilsynet og risiko for tab af erfaring og faglighed

Lovforslaget indebærer, at det ikke længere vil være fastsat i loven, at der skal være ét socialtilsyn i hver region. Samtidig ophæves den lovbestemte angivelse af, hvilke kommuner der varetager funktionen som socialtilsyn, og dette vil i stedet skulle fastsættes af social- og boligministeren efter bemyndigelse.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark ser en risiko for, at dette kan føre til, at socialtilsyn flyttes mellem kommuner, hvilket kan resultere i tab af viden og erfaring hos de ansatte i Socialtilsynet.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark mener generelt, at det er problematisk, at socialtilsynet er forankret i kommunerne. Der er flere eksempler på, at kommunerne ikke har den nødvendige uvildighed og kompetencerne til ensartethed til at kunne løfte opgave. Derfor har Dansk Erhverv og Selveje Danmark af flere omgange foreslået, at socialtilsynene samles og forankres i et nationalt/statsligt tilsyn. Det vil sikre ensartethed, sammenhænge og større uvildighed.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At organisatoriske ændringer bør sikres ved gradvis implementering, hvor fagligheden bevares, og der udarbejdes en plan for overlevering af erfaringer ved eventuelle skift af socialtilsynskommuner.
- At der bør være ét statsligt socialtilsyn.

6. Økonomi og finansiering

Reduktionen i tilsynstrykket forventes at medføre en besparelse i kommunerne og på tilbuddenes takster, men den direkte besparelse er i lovbemærkningerne udelukkende beskrevet som en kommunal besparelse. Ministeriet forventer kun afledte besparelser hos tilbuddene som konsekvens af de færre kriterier, tilbuddene skal forberede sig på.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark mener lovudkastet mangler at forholde sig til, hvordan tilsynet fremadrettet skal finansieres, herunder om de nuværende priser skal fastholdes. I så fald vil nogle tilbud betale et meget stort beløb til et socialtilsyn, som de potentielt kun får besøg af hvert tredje år.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark foreslår:

- At den nuværende finansieringsmodel fastholdes samtidig med, at tilbuddene får mindst ét årligt tilsynsbesøg. Enten et ordinært eller et light-tilsynsbesøg.
- At reduktionen i socialtilsynet også bør komme de ikke-offentlige tilbud til gode og ikke kun kommunerne. Det kan for eksempel ske ved, at socialtilsynene skal reducere deres priser.

Afsluttende bemærkninger

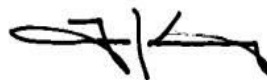
Dansk Erhverv og Selveje Danmark vil gerne benytte muligheden for at foreslå en præcisering af § 12 b i lov om socialtilsyn, så det tydeliggøres, at der kun forventes minimum én medarbejderrepræsentant i bestyrelsen pr. CVR-nummer. Dette vil sikre, at kravene til medarbejderrepræsentation ikke bliver unødigt byrdefulde for organisationer med flere tilbud eller p-numre under samme juridiske enhed. En sådan præcisering vil være i tråd med den gældende fortolkning og sikre administrativ klarhed for de berørte aktører.

Dansk Erhverv og Selveje Danmark anerkender, at der ligger en politisk aftale om en revision af socialtilsynet, men finder det meget problematisk, at man laver en omfattende lovændring på et område, der rummer nogle af de mest udsatte borgere, uden at inddrage aktørerne på området.

Med venlig hilsen,

Tony Bech
Branchedirektør, Dansk Erhverv

Jon Krog
Branchedirektør, Selveje Danmark

Kontakt:

Eskild Høegh-Andersen

eha@sl.dk

Dok.nr.

7968617

Sagsnr.

2025/01635

21-02-2025

Høringssvar vedr. forslag til revision af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Socialpædagogerne har modtaget høring vedr. effektiviseringer, regelforenklinger og mere risikobaseret tilsyn mv. i socialtilsynene.

Socialpædagogerne repræsenterer både plejefamilier, socialpædagoger og socialpædagogiske ledere ansat på de sociale tilbud, der er underlagt socialtilsynene samt mange af de tilsynskonsulenter, der er ansat i Socialtilsynene.

Lovforslaget risikerer at føre til lavere kvalitet på de sociale tilbud

Socialtilsynene har i de ti år, de har eksisteret medvirket til at løfte kvaliteten på de socialpædagogiske tilbud. Der er i dag færre tilbud med kritisk lav kvalitet, og også i forhold til mere velfungerende tilbud har dialogen med socialtilsynet bidraget til at løfte kvaliteten.

Dog er der fortsat på mange tilbud alvorlige problemer med den faglige kvalitet og netop derfor bør tilsynet blive styrket fremfor svækket.

Under halvdelen af medarbejderne på de socialpædagogiske tilbud har en socialpædagogisk uddannelse, mere end hver tredje er ufaglært og på hvert femte tilbud er mere end halvdelen af medarbejderne ufaglærte. Samtidig er mangel på faglighed den hyppigste grund til at socialtilsynene lukker sociale tilbud. Samtidig oplever tilbuddene, at unødigt dokumentation og mangel på koordination mellem tilsynene fylder uforholdsmæssigt meget.

Socialpædagogerne anerkender derfor, at der er behov for at justere på tilsynene for at få et tilsyn, der i højere grad fokuserer på at sikre den faglige kvalitet, for at nedbringe mængden af dokumentation, sikre bedre koordinering på tværs af de forskellige tilsyn og fremme et mere dialogbaseret tilsyn.

Socialpædagogerne har gennem Sammen om Handicap ad to omgange fremsendt input til et mere fokuseret tilsyn med forslag til tiltag, der kunne være med til at

Socialpædagogernes medlemmer arbejder dagligt for og med børn, unge og voksne med sociale problemer eller funktionsnedsættelser.

sænke tilsynstrykket på de tilbud, der er godkendt af socialtilsynene, uden at der skulle skæres så drastisk i de faste tilsyn, som der lægges op til i lovforslaget. Vi har bl.a. foreslået mere målrettede "light-tilsyn", mere automatisk tilvejebringelse af dokumentation af højere kvalitet end i dag og en bedre koordinering mellem socialtilsynene og øvrige tilsynsmyndigheder. Dertil kommer fortsat styrkelse af det dialogbaserede tilsyn, der skulle være med til at bidrage til en fortsat forbedring af kvaliteten på tilbuddene. Ingen af disse elementer indgår i lovforslaget, hvor der tværtimod lægges op til markant færre tilsyn på baggrund af usikre målepunkter, fortsat mangelfuld koordinering med øvrige tilsyn og en afvikling af det kvalitetsfremmende fokus udover det allermest nødvendige for at kunne opretholde godkendelsen.

Socialpædagogerne er på baggrund heraf bekymrede for, at lovforslaget samlet set over tid fører til lavere kvalitet på de sociale tilbud. Samtidig fremgår det, at formålet blandt andet er at frigøre ressourcer til at fokusere yderligere på det fåtal af tilbud, hvor kvaliteten er kritisk lav. Med de massive besparelser på tilsynenes budgetter er det vores indtryk, at dette ikke vil ske i praksis – tværtimod vil det blive sværere at spore tegn på forråelse og omsorgssvigt i tide.

Nedenfor kommenteres de enkelte dele af lovforslaget konkret.

Et mere risikobaseret tilsyn

Sjældnere tilsyn

Der lægges i lovforslaget op til at erstatte det årlige tilsyn (som minimum) med tilsyn hvert tredje år på sociale tilbud og hvert andet år i plejefamilier.

Socialpædagogerne er meget bekymrede for, at sjældnere tilsyn risikerer at betyde, at man ikke opdager faldende kvalitet i tide. Det er ikke ualmindeligt, at ellers vel fungerende tilbud i løbet af en kort periode kommer ind i en ond spiral, der medfører øget forråelse, dalende faglighed og vigende kvalitet.

Da de nuværende regler blev introduceret i 2013, fremgik det da også af bemærkningerne, at "det som led i tilsynsopgaven er nødvendigt at påse de faktiske forhold i tilbuddene, herunder at tale med beboere, ansatte mv. og at besigtige de fysiske rammer". Det fremgår af nærværende lovforslag. Socialpædagogerne er helt enige i behovet for, at fagligt dygtige tilsynskonsulenter besøger tilbuddene jævnligt for at vurdere kvaliteten.

Foruden forslaget om at sænke den faste tilsynsfrekvens til hvert tredje år på tilbuddene, lægges der også op til at sænke frekvensen til hvert andet år i plejefamilier.

Plejefamilier står i sagens natur meget alene med de udfordringer, de kan møde i deres arbejde som plejeforældre. Det er sårbare og fagligt meget isolerede enheder. Her har tilsynene en vigtig rolle som sparringspartner og vejleder for plejeforældrene.

I 2023 blev 19 plejefamilier frataget godkendelsen. I årene siden 2019 har det varieret fra 17 til 32 fratagelser af godkendelser. Det er et højt niveau og understøtter, at

det kan have store konsekvenser for børnene, hvis der i stedet for årlige tilsyn kun foretages tilsyn andet år. Børnene er sjældent selv i stand til at kontakte fx en whistleblowerordning eller en kommunal sagsbehandler, og det personrettede tilsyn finder ikke alt – hvilket også understøttes af de mange fratagelser af godkendelsen.

Blandt argumenterne for at sænke antallet af planlagte tilsynsbesøg nævnes, at kun to procent af tilsynsbesøgene giver anledning til sanktioner. Dette niveau er dog langt fra dækkende for udfaldet af tilsynsbesøgene. Ifm. tilsyn på tilbud med en lav kvalitet iværksættes ofte andre initiativer (handleplaner, dialogmøder, varsling af sanktioner mv.), som skal afhjælpe de kritisable forhold, inden sanktionen bliver givet. Sanktionen (påbud, skærpet tilsyn eller fratagelse af godkendelsen) gives altså i mange tilfælde først, når der ikke kan udarbejdes en handleplan, eller denne ikke kan følges. Derfor er antallet af tilsyn, hvor der opleves kritisable forhold formentlig langt større end de to procent, der fremgår i lovforslaget.

En ny risikomodel kan ikke fange alt

Der lægges op til, at socialtilsynene i fællesskab skal udvikle og løbende justere en ny risikomodel. Tilsynene arbejder dog allerede i dag risikobaseret, og tilsynsfrekvensen er højere på tilbud, der er i særlig risiko. I Socialpædagogerne er vi meget bekymrede for, at en risikomodel ikke vil kunne fange alle de tilbud, hvor kvaliteten er i fare for at være kritisk lav. Med de mange enkeltsager om manglende kvalitet og omsorgssvigt, som vi har set de seneste år, er det ikke sandsynligt at selv en forbedret risikomodel kan fange udfordringer tidligt nok til, at socialtilsynene kan sætte ind over for tilsyn, hvor kvaliteten ikke er høj nok.

Blandt de foreslåede risikofaktorer, er der mange, som Socialpædagogerne kan bakke op om, selvom vi fortsat er bekymrede for, at de ikke vil fange alle relevante tilbud. Det drejer sig om højt sygefravær, høj personalegennemstrømning, lav normering, høj andel ikke-fastansatte, lederskifte, historik fra tilsynene, nyligt godkendte tilbud og særlige tilbudstyper.

Det kræver systemer, der giver mulighed for at følge udviklingen løbende, så tilsynene har grundlag for at vurdere risikoen. Her er det vigtigt at etablere systemer, der ikke giver unødigt ekstra dokumentation for tilbuddene.

Det er vigtigt, at der er gennemsigtighed omkring en kommende risikomodel. Det skal være tydeligt, hvad der indgår i modellen, så det er tydeligt, at alle tilbud vurderes på et ensartet grundlag – særligt i en situation, hvor der vil være større forskel på mængden af tilsyn end i dag.

Uddannelse er vigtigste risikofaktor

For få uddannede socialpædagoger og for mange ufaglærte i vores øjne den aller-mest centrale risikofaktor. Undersøgelser fra Rambøll har vist, at borgere trives og klarer sig bedre på tilbud med en høj andel socialpædagoger¹. En aktindsigt fra So-

¹ <https://sl.dk/udgivelser/det-specialiserede-socialomraade/uddannede-socialpaedagoger-paa-socialomraadet-2021/> og <https://sl.dk/udgivelser/det-specialiserede-socialomraade/uddannede-socialpaedagoger-paa-det-specialiserede-socialomraade-2023/>

cialpædagogerne har vist, at den hyppigste årsag til, at tilbud lukkes eller får sanktioner, er et lavt kompetenceniveau eller grundlæggende viden om basale forhold som reglerne om magtanvendelse el.lign.

I Rammeaftale om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet slås det fast, at socialpædagoger er – og skal også være – den største faggruppe på socialområdet². Det er altså en klar forudsætning for en ny risikomodel, at der måles på andelen af socialpædagoger og dertil andre relevante uddannelser blandt de ansatte på tilbuddene. Disse oplysninger er i dag ikke tilgængelige på Tilbudsportalen, hvor tallene for normeringen er fordelt på arbejdsfunktioner og ikke uddannelser. Dertil kommer, at pædagogiske assistenter opgøres i samme kategori som socialpædagoger. Dette er stærkt misvisende, og der er behov for en løsning på dette spørgsmål, for at en risikomodel på en bare tilnærmelsesvist troværdig måde kan finde tilbud med et lavt fagligt niveau.

Andre relevante risikofaktorer

Udover de risikofaktorer, som foreslås i lovforslaget, er der en længere række andre faktorer, som også bør inddrages i en kommende risikomodel. Her kan blandt andet nævnes uddannelsesbaggrund for ledere på tilbuddet, borgertilfredsheds- og trivselsundersøgelser, undersøgelser blandt pårørende, stikprøver på dokumentation mv. Socialpædagogerne indgår meget gerne i en kvalificering af en kommende risikomodel.

Magtanvendelser er vigtigt fokusområde – men uegnede som risikofaktor

Socialpædagogerne er desuden meget bekymrede for forslaget om at bruge antallet af magtanvendelser som risikofaktor.

Et lavt antal indberettede magtanvendelser kan meget vel være udtryk for, at der ikke er det nødvendige kendskab til reglerne. Evalueringen af magtanvendelsesreglerne i 2022 viste, at en stor del af medarbejderne var i tvivl om, hvordan magtanvendelsesreglerne skulle anvendes i praksis.

Et højt antal indberettede magtanvendelser kan være udtryk for, at der bliver foretaget unødigt mange magtanvendelser – men det kan lige så godt være et udtryk for, at man foretager nødvendige magtanvendelser og indberetter efter reglerne og arbejder aktivt med indberetninger af magtanvendelser i et læringsperspektiv. I det sidste tilfælde kan et højere antal indberettede magtanvendelser faktisk være et kvalitetsparameter.

Indberetning af en magtanvendelse bør primært være et læringsredskab for de ansatte, så man kan undgå samme grad af magtanvendelser fremadrettet. Hvis indberetninger af magtanvendelser i fremtiden kan føre til yderligere tilsyn, er der en risiko for, at tilbud, der af de forkerte årsager ikke ønsker flere tilsynsbesøg, undlader at indberette alle magtanvendelser. Det er meget uhensigtsmæssigt og risikerer at underminere systemet, hvor man netop ikke bliver "straffet" for magtanvendelser, men bruger indberetningerne som vigtig læring.

² https://www.sm.dk/Media/638502539935771736/Endelig_aftaletekst_UA.pdf, initiativ nr. 24

Risikomodel for plejefamilier risikerer at blive meget hullet

For plejefamilier nævnes kun få, om end relevante, risikofaktorer. Det lave antal forslag til risikofaktorer for plejefamilier understreger, at det er endnu mere vanskeligt at konstruere en risikomodel, der fanger opdager de plejefamilier, hvor der er udfordringer, end det vil være for tilbud. Dertil vil der være for få målbare elementer, som kan indgå i en model.

Faglighed i tilsynene er centralt

I en virkelighed med færre tilsyn bliver den faglige indsigt i målgrupper og forståelse for borgernes udfordringer endnu større end i dag. Det kræver høj faglighed blandt tilsynskonsulenterne, kendskab til målgrupperne og løbende efter- og videreuddannelse, så konsulenterne kan bidrage til kvalitetsudvikling og læring.

På socialpædagogiske tilbud er den rette faglighed for tilsynskonsulenterne naturligvis også den socialpædagogiske faglighed.

Socialpædagogerne foreslår derfor, at mindst én af tilsynskonsulenterne ved alle tilsyn skal være uddannet socialpædagog med relevant efter- og videreuddannelse til den konkrete målgruppe på tilbuddet. Der er behov for indgående kendskab til det socialpædagogiske arbejde for at kunne indgå i den dialog og læring, som skal bidrage til kvalitetsudviklingen. Når det er relevant, kan tilsynet gennemføres sammen med en anden faglighed for at få flere perspektiver på dialogen om kvaliteten og borgernes trivsel og udvikling.

Udviklingen af en specialeplan for de højt specialiserede tilbud stiller endnu større krav til tilsynskonsulenterne, der skal have en høj og specialiseret faglighed for at kunne bidrage relevant til nye højt specialiserede tilbud.

Med brugen af en risikomodel bliver det også centralt, at tilbuddene vurderes efter modellen af tilsynskonsulenter med socialpædagogisk indsigt med kendskab til målgrupper, borgere, tilbudstyper mv. at vurdere, hvilke risikofaktorer, der er særligt vigtige på netop det tilbud, der er i fokus.

Personrettet tilsyn er ikke en erstatning for socialtilsyn

Det personrettede tilsyn er kommunernes mulighed for at tjekke, at borgerne får det, borgeren er visiteret til, om borgeren profiterer af indsatsen, og om der arbejdes i overensstemmelse med målene med for indsatsen. Socialtilsynenes rolle er vurdere kvaliteten af indsatsen over for borgerne. Det personrettede tilsyn er et vigtigt kontrolredskab for kommunerne, og det er godt, at det tydeliggøres, at eventuelle det personrettede tilsyn skal underrette socialtilsynet om eventuelle kritisable forhold, men det personrettede tilsyn kan ikke erstatte eller afbøde effekten af et svækket socialtilsyn.

Uanmeldte tilsyn er gode – men bør ikke stå alene

Socialpædagogerne bakker op om, at udgangspunktet i fremtiden vil være uanmeldte tilsyn. I en situation, hvor der på nogle tilbud vil være væsentligt færre tilsyn end i dag, er det relevant, at det er en normal hverdag, der føres tilsyn, og tilbuddene som udgangspunkt ikke har forberedt sig på tilsynet. Der kan dog være andre situationer, hvor tilsynskonsulenterne vurderer, at den større grundighed med planlagte borgersamtaler, samtaler med hele personalegrupper, pårørende mv., som kun kan

ske ved et planlagt tilsyn, er at foretrække. De to tilsynsformer bør derfor supplere hinanden.

Ved uanmeldte tilsyn er det desuden centralt, at der planlægges, så borgerne er til stede på tilbuddet og ikke er i aktivitetstilbud, skole el.lign. Desuden er det vigtigt, at der gives mulighed for efterfølgende dialog på baggrund af de forhold, der blev observeret ifm. tilsynsbesøget, så tilsynet ikke alene bliver en kontrol, men at den gode dialog, der gavner tilbuddene kan gennemføres, uden at det har for stor indvirkning hverdagen for borgerne.

En styrket whistleblowerordning

I sammenhæng med det risikobaserede tilsyn foreslås justeringer af whistleblowerordningen. Det er helt centralt at slå fast, at whistleblowerordningen alene kan være et supplement til øvrige risikovurderinger og løbende tilsyn på nogle tilbud og med nogle målgrupper. Andre steder vil borgernes udfordringer ikke være af en karakter, så de kan benytte sig af en whistleblowerordning, ligesom det ikke er sikkert, at pårørende vil kunne opdage kvalitetsudfordringer.

For plejefamilier bliver whistleblowerordningen endnu mere problematisk, da personkredsen omkring plejefamilien/barnet/den unge er så lille, at det vil være svært at sikre anonymitet. De relevante fagpersoner på skole, dagtilbud eller andet vil desuden kunne benytte muligheden for underretninger.

En hurtigere reaktionstid på henvendelser er positiv – men kræver ressourcer

Det er i sig selv fornuftigt at sætte grænser for, hvor længe det må tage, før der skal følges op på en whistleblowerhenvendelse. Med mere end 2.000 årlige henvendelser til whistleblowerordningen i de forgangne år, vil det dog kræve store ressourcer at følge op på alle henvendelser inden for fem arbejdsdage.

Det vil samtidig kræve store ressourcer for tilbuddene, hvis der indledes dialog om alle henvendelser. Det er derfor centralt, at tilsynet så vidt muligt har en indledende dialog med den, der har henvendt sig for at afklare, hvad der ligger bag henvendelsen – evt. også udover det konkrete indhold af henvendelsen. Det vil forbedre den eventuelle efterfølgende opfølgning med tilbuddet.

Mulighed for videregivelse af oplysninger

Muligheden for i overskriftform at drøfte indholdet af henvendelsen med tilbuddene er også positiv. Det er dog helt centralt, at anonymiteten fastholdes, så medarbejdere, pårørende, borgere eller andre, hvis de ønsker det kan forblive anonyme.

Anonymiteten er også vigtig ifm. tilsynsbesøg

Ligesom det er vigtigt at sikre anonymiteten i whistleblowerordningen, er det vigtigt, at medarbejderne føler sig trygge ved at udtrykke sig frit om bekymrende forhold til socialtilsynet og til ledelsen uden frygt for repressalier. Der har været eksempler på, at ledelsen på tilbud har søgt aktindsigt i, hvad medarbejdere har sagt til tilsynet. Det risikerer at underminere hele formålet med et socialtilsyn – nemlig at få en grundig og uvildig vurdering af kvaliteten af de tilbud, der skal tage sig af de mest udsatte og sårbare mennesker i Danmark. Samtidig kan det bidrage til et dår-

ligt arbejdsmiljø og til dårligt samarbejde på arbejdspladsen. Og sidst men ikke mindst risikerer det at undergrave både de ansattes, borgernes og de pårørendes tillid til både de sociale tilbud og til Socialtilsynet. Det bør derfor sikres, at ledelsen ikke kan få oplyst, hvad de enkelte medarbejdere har sagt til tilsynet – fuldstændig i tråd med intentionerne i whistleblowerordningen.

En fokuseret kvalitetsmodel, binær score og justering af dialogforpligtelsen

Der lægges op til en væsentligt forenklet kvalitetsmodel, binær score i vurderingerne og en justering af dialogforpligtelsen.

For Socialpædagogerne, for de ansatte på tilbuddene, for plejefamilier og for borgerne på området, er det helt centralt, at socialtilsynene bidrager til kontinuerligt at forbedre kvaliteten på området. Med de foreslåede ændringer, reduceres tilsynene langt hen ad vejen til et kontrolorgan, der alene skal sikre, at kvaliteten ikke falder helt igennem. Det vil være stærkt problematisk for mange tilbud, hvor kvaliteten allerede i dag er presset af rekrutteringsudfordringer, økonomi mv.

Forenklet kvalitetsmodel er positivt – hvis temaer og kriterier er de rigtige

Der lægges op til, at kvalitetsmodellens syv temaer og op til 34 indikatorer reduceres til fem temaer med i alt 9 kriterier.

Socialpædagogerne hilser en forenklet kvalitetsmodel med færre temaer og indikatorer velkommen. Det er positivt, at der skæres ned på temaer og kriterier, der skal vurderes. Dog risikerer det at have konsekvenser for nogle målgrupper. Der lægges fx op til, at temaerne "Uddannelse og beskæftigelse" samt "Selvstændighed og relationer" udgår af modellen. Socialpædagogerne har i tidligere input gennem Sammen om Handicap påpeget, at det er problematisk at arbejde med "Uddannelse og beskæftigelse" for mange tilbud på voksenområdet, hvor borgernes udfordringer i højere grad drejer sig om mestring af hverdagen og modvirkning af tilbageskridt i tilstanden. Det er dog ikke tilfældet for alle målgrupper. På anbringelsesområdet ved vi fx, at gennemførelse af Folkeskolens Afgangseksamen er blandt de mest afgørende faktorer for børns senere, uddannelse, beskæftigelse og livsmuligheder. Her er "Uddannelse og beskæftigelse" altså helt centralt. Vi opfordrer derfor til, at der fremfor en ensartet kvalitetsmodel i stedet arbejdes med målgruppebestemte modeller, der sikrer, at det er de væsentligste temaer og kriterier for netop den enkelte målgruppe, der indgår i modellen for det tilbud.

Ligesom det er centralt i risikomodellen, at andelen af uddannet personale står klart og tydeligt som den vigtigste risikofaktor, er det også centralt, at der er en høj andel af uddannede socialpædagoger og evt. andre relevante fagprofessionelle, der er uddannet til at arbejde med målgruppen, er et væsentligt kriterie i en ny kvalitetsmodel. Dette spørgsmål kan ikke behandles sammen med andre spørgsmål om fx personlige kompetencer, konkret viden om magtanvendelser eller andet.

Binær score i stedet for femtrins-skala

Indførelsen af en binær score frem for den femtrins-skala for kvalitetsscore, som bruges i dag, risikerer at anspore tilbuddene til at søge det lige akkurat acceptable. I lovforslaget er vurderingen, at det i dag ikke er "tydeligt, hvornår et tilbud har den nødvendige kvalitet". Samtidig er formålet, at tilbuddene ikke skal "incitament til at

hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt”.

Den binære score risikerer at medføre et ræs mod bunden, hvor det er det absolutte minimum af kvalitet, der bliver målestokken for, hvad tilbuddene stræber efter. Andelen af uddannede på området er allerede i dag faldende, og alt for mange steder er andelen kritisk lav. På hvert femte tilbud er andelen af socialpædagoger under 30 %, og på hvert femte tilbud er over halvdelen af medarbejderne ufaglærte. Derfor er det yderst bekymrende, hvis der ikke anlægges et særdeles højt niveau for, hvad der er acceptabelt, hvis man overgår til en binær score frem for en skala.

Kvalitetsskalaen bruges i dag ikke godt nok alle steder. I årsrapporten om socialtilsynenes virksomhed 2022, konkluderede Social- og Boligstyrelsen, at *”Generelt kan det konkluderes, at de samlede kvalitetsscorer for både tilbud og plejefamilier er steget i perioden 2017 til 2022. [...] Dette kan undre, da der er rekrutteringsproblemer på området, og at området bliver mere og mere komplekst.”*³ Samtidig har LOS – Landsforeningen for sociale tilbud vist, at der er tilsyn, der nærmest ikke varierer i bruges af deres scorer i dag⁴. Det er et problem, der bør tages hånd om.

Det fremgår af lovforslaget, at det i dag ikke er tydeligt, hvad der er ”godt nok”. Det burde ikke være et problem. Det burde i stedet tydeliggøres af tilsynene og sikres i kvalitetsmodellen, at en score under 3 ikke er ”godt nok”. Blot at overgå til en binær skala er en falliterklæring for skalaen potentiale til at inspirere tilbuddene til at søge at løfte kvaliteten.

Det dialogbaserede tilsyn er en stor succes – at gennemføre det uden dialog om kvalitetsforbedringer giver ingen mening

Det fremgår ganske klart af årsrapporterne om socialtilsynene, at både tilbud og plejefamilier er meget tilfredse med det dialogbaserede tilsyn. Fagligt dygtige tilsynskonsulenter, der besøger lignende tilbud og kan videregive gode erfaringer er med til at øge kvaliteten på området. Nogle tiltag kan være udgiftsdrivende, mens andre blot kan være ændret praksis til borgernes og tilbuddets bedste.

Der kan være behov for at tydeliggøre, at tilsynenes anbefalinger ikke skal følges, hvis tilbuddet ikke ønsker dette, og at det ikke vil have konsekvenser i form af sanktioner, såfremt anbefalingerne ikke følges.

At pålægge tilsynene ikke at vejlede tilbuddene i tiltag, der kan forbedre kvaliteten udover hvad der kræves for at opretholde godkendelsen er dog fuldstændig ødelæggende for den gode dialog mellem tilsyn og tilbud og vil være med til over tid af sænke kvaliteten for den store gruppe af tilbud, der ikke er i umiddelbar fare for sanktioner eller fratagelse af godkendelsen.

³ <https://www.sbst.dk/Media/638351182120355303/Rapport%20om%20socialtilsynenes%20virksomhed%202022.pdf>, s. 51

⁴ https://www.los.dk/wp-content/uploads/2024/05/LOS_Indsigt_5.pdf

I plejefamilier er udfordringen endnu større. Plejefamilier er isolerede enheder, der har få adgange til sparring om de svære situationer i deres arbejde med børnene. Her kan tilsynskonsulenterne, der med deres socialpædagogiske baggrund og store erfaring med andre plejefamilier være med til at hjælpe plejefamilierne til en bedre hverdag med børnene. Med lovforslaget forsvinder den mulighed også, hvis plejefamilien ikke er i fare for at miste godkendelsen. I langt de fleste tilfælde vil det end ikke være udgiftsdrivende at vejlede plejefamilierne.

Socialtilsynene som driver af kvalitet afvikles med denne del af lovforslaget, som Socialpædagogerne på det kraftigste må advare mod at gennemføre.

En samlet økonomi, der begrænses kraftigt

Der lægges op til, at socialtilsynene udover at blive begrænset i hyppigheden af tilsyn og vejledningstilbud også skal begrænses kraftigt økonomisk.

Der lægges op til, at den samlede økonomiske ramme skal være 30 procent lavere end i 2023, dog tillagt 20 mio. kr.

I aftalen om kommunernes økonomi er det aftalt, at tilsynstrykket skal sænkes med 30 procent. Dette gælder tilsyn på tilbuddene. At tilpasse tilsynenes samlede økonomi med 30 procent vil dog reelt få væsentligt større økonomiske konsekvenser end at sænke tilsynstrykket med 30 procent. Tilsynene har fortsat uændrede opgaver med nygodkendelser, som retfærdigvis ikke kan indgå i et lavere tilsynstryk, ligesom det økonomiske tilsyn fastholdes årligt. Dertil kommer de foreslåede ændringer af whistleblowerordningen, som vil betyde et markant større ressourceforbrug på opgaven end hidtil. Der er allerede i dag ventetid på godkendelser af plejefamilier flere steder – på trods af, at der er mangel på plejefamilier. Hvis besparelsen rammer bredt – og dermed også godkendelsesfunktionen, vil denne ventetid kun forlænges.

Det ligger samtidig ikke fast, hvordan en ny risikomodel skal bruges. En meget data-drevet tilgang vil spare tid (hvis data er tilgængelige), men risikere, at en række tilbud med lav kvalitet ikke opdages, mens en håndholdt vurdering af tilbuddene med dialog, men uden egentlige tilsynsbesøg vil kræve mange ressourcer i tilsynene.

De sparede ressourcer i tilsynene bør naturligvis afspejle sig i, at tilbuddene skal betale en lavere takt til tilsynene. Her er det centralt, at de sparede midler for tilbuddene forudsættes brugt på kvalitetsforbedringer for at sikre, at manglende dialog og sjældnere tilsyn ikke i fuldt omfang skader kvaliteten for borgerne.

Det er formildende, at der i lovforslaget er indført en mulighed for at overskride de fastlagte budgetter. Det bør dog yderligere tydeliggøres, at begrænset økonomi aldrig må betyde, at nødvendige tilsynsbesøg, sanktioner eller andet udskydes af økonomiske hensyn.

Endelig fremstår det ikke klart, hvordan muligheden for en redegørelse fra kommunalbestyrelserne i tilsynskommunerne skal bruges i praksis.

Ministerens mulighed for at udpege tilsynskommuner og specialistfunktioner

Med forslaget lægges der op til, at Social- og Boligministeren i fremtiden kan udpege tilsynskommuner og tilsyn med specialistfunktioner. Her er det centralt at sikre,

at socialtilsyn ikke kan lukkes/flyttes med kort varsel af hensyn til de ansatte tilsynskonsulenter, ligesom der vil være behov for, at tilsynene er geografisk spredt i landet for fortsat at kunne føre gode tilsyn med tilstedeværelse på alle tilbud og plejefamilier. Det forudsættes af ansættelsesretlige vilkår for de ansatte i tilsynene respekteres ifm. eventuelle flytninger, lukninger eller ændringer i specialistfunktioner.

Vigtigt at sætte fokus på private tilbuds økonomiske forhold

Der lægges i forslaget op til, at det økonomiske tilsyn fastholdes årligt. Det er centralt, at der løbende føres tilsyn med, at offentlige midler går til det tiltænkte – støtte til de allermest udsatte borgere i samfundet.

Socialpædagogerne noterer sig, at der i aftalen om udmøntning af initiativer fra rammeaftale om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet, som dette lovforslag hviler på også fremgår, at der udarbejdes en ny vejledning til det økonomiske tilsyn. Socialpædagogerne håber, at en sådan vejledning vil bidrage til, at der opstår færre sager om tilbud, hvor takster og kvalitet ikke er i overensstemmelse, og hvor ejerne i stedet for at bruge pengene til at sikre borgernes trivsel og udvikling i stedet udtager store profiler.

I lovforslaget er der lagt op til, at store vedligeholdelsesarbejder ikke længere skal godkendes af tilsynet udover ifm. godkendelse af budgettet. I den forbindelse er det dels vigtigt at sikre, at vedligeholdelsesarbejder rent faktisk gennemføres, og at det sker på markedsvilkår. Dels er det centralt, at nødvendige vedligeholdelsesarbejder ikke skal afvente næste års budget for at kunne blive iværksat. Der bør altså være en mulighed for at få disse godkendt, når behovet er der.

Samarbejde og koordination mellem de fem socialtilsyn savner styring og retning

Der lægges op til en tættere koordinering mellem de fem socialtilsyn. Dette hilses velkomment af både tilsyn og tilbud, der oplever, at der er forskel mellem praksis i de fem tilsyn og mellem de enkelte tilsynskonsulenters fokus i tilsynene.

Det henstår dog i det uvisse, hvordan den tættere koordinering skal ske i praksis. Derfor er vi - trods lovens hensigt om bedre koordinering - bekymrede for, at virkeligheden vil vise, at forskellen mellem tilsynenes praksis kun bliver større end tidligere, hvor ansvaret lå i Social- og boligstyrelsen.

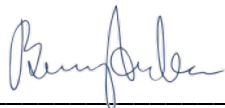
Der mangler koordinering med andre tilsynsmyndigheder

Både i Tranæsudvalgets rapport og i Økonomistyrelsens afdækning af udgifter til tilsyn fremgår det, at det ikke kun er socialtilsynene, der medfører udgifter. Der er en lang række tilsynsmyndigheder, der fører tilsyn på sociale tilbud, herunder Arbejdstilsynet og Styrelsen for patientsikkerhed, som to af de større. I Økonomistyrelsens rapport fremgår det, at der udover ressourcer brugt ved de mange tilsynsbesøg også kan opstå situationer, hvor tilsynenes krav til tilbuddene ikke umiddelbart synes forenelige. Mange tilbud har oplevet at stå med modsatrettede krav fra de forskellige tilsynsmyndigheder, og det har efterfølgende været op til det enkelte tilbud at vurdere, hvordan kravene kunne forenes.

Der er desuden gode erfaringer fra et satspuljeprojekt i perioden 2017-2020 med fokus på et styrket samarbejde og koordinering mellem Arbejdstilsynet og Socialtilsynene⁵. Her var fokus på voldsforebyggelse – et fokus, der ikke er blevet mindre relevant siden da, men samarbejdet kunne sagtens bredes ud til at gælde flere/alle områder af de to myndigheders tilsyn. Erfaringerne viste, at oplevelsen af modsatrettede krav faldt på botilbuddene. Med ældreformen er der desuden planlagt egentlige samtilsyn, hvor tilsynsmyndighederne gennemfører alle tilsyn samtidig.

Det er ærgerligt, at man ikke har ladet sig inspirere heraf, fremfor blot at skære massivt på det tilsyn, der har fokus på kvaliteten for borgerne.

Med venlig hilsen

Benny Andersen, forbundsformand, Socialpædagogerne

⁵ <https://www.sbst.dk/media/12548/Afrapportering%20af%20satspuljeinitiativet%202017-2019%20vedr%C3%B8rende%20Styrket%20samarbejde%20og%20koordinering%20mellem%20Arbejdstilsynet%20og%20socialtilsynene.pdf>

Høringssvar til "Forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge" (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.)

Socialtilsynene, der er beliggende i Hjørring Kommune, Silkeborg Kommune, Faaborg-Midtfyn Kommune, Holbæk Kommune samt Frederiksberg Kommune har modtaget ovennævnte lovforslag i høring. Nedenfor følger høringssvar fra de fem tilsynskommuner.

Socialtilsynene behandler lovforslagets enkelte elementer tematisk.

1. Indledning

Lovforslaget udmønter den del af *Aftale om udmøntning af tre initiativer i rammeaftale af 2. maj 2024 om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet*, der omhandler effektiviseringer af socialtilsynene, og som er indgået mellem regeringen, Liberal Alliance, Konservative Folkeparti og Radikale Venstre.

Med aftalen foretages en grundlæggende ændring af socialtilsynenes opgaver i forhold til at godkende og føre tilsyn med sociale tilbud og plejefamilier. Således skal socialtilsynene ikke længere bidrage til at "*fastholde og udvikle kvaliteten*" i plejefamilier og sociale tilbud, men alene foretage en vurdering af, om plejefamilier og sociale tilbud "*fortsat har den fornødne kvalitet*" (den foreslåede ændring i § 7, stk. 2, 2. pkt., lovforslagets § 1, punkt 10).

Det er således et paradigmeskifte ift. intentionerne bag socialtilsynene, hvor det af den politiske aftale fra 2012 og af lovforslaget fremgik, at socialtilsynene "altid skal være to skridt foran" ved hele tiden at være på forkant med ny viden og imødekomme behovet for rådgivning og sparring for at understøtte udviklingen via dialog.

Misvisende præmis for lovændringen – 98 pct. af tilsynsbesøg fører ikke til reaktioner

Som forklaring på de foreslåede ændringer fremgår af forslaget (side 11), at "98 pct. af tilsynsbesøgene ikke fører til reaktioner [...]".

Det udsagn vurderes misvisende, og til dette vil socialtilsynene gøre opmærksom på følgende:

- Af relevante reaktioner, som socialtilsynene kan iværksætte, bør der ses bredere end afgørelser om *sanktioner*. Således er dialogmøder, varsel om sanktioner, ekstra tilsynsbesøg, manglende budgetgodkendelse og afgørelser om ændringer i godkendelsesrammen osv. også relevante reaktioner at se på.
- En årsag til, at andelen af sanktioner ikke er endnu højere, er, at socialtilsynene, i dialog med plejefamilier og tilbud, får understøttet det fornødne kvalitetsløft, inden sanktioner bliver relevante, til gavn for de mennesker, der bor i tilbuddene. Socialtilsynenes dialog med plejefamilier og tilbud forebygger dårlig kvalitet og dermed sanktioner, da dialogen ofte fører til, at tilbuddene og plejefamilierne justerer praksis i forhold til socialtilsynenes bekymringer. Dette skyldes, at socialtilsynene har ført dialogen om udvikling af plejefamiliers og tilbuds praksis i overensstemmelse med lovgivningen."

Misvisende præmis for lovændringen – Stigende udgifter til tilsyn

Det fremgår også af lovforslaget, at "*udgifterne til tilsyn har været stigende*" (side 11). En gennemgang af socialtilsynenes takster kan dog ikke bekræfte dette billede. Socialtilsynenes takster har været relativt stabile i mange år og svinget mellem fald/stigninger på -1,3 pct. og 2,1 pct. siden 2015 i forhold til de

foregående takst-år. Taksterne er alene steget, hvor ny lovgivning har øget socialtilsynenes opgaver eller fx overenskomststigninger. Fra 2022 til 2023 steg taksterne fx med 8 pct. Stigningen skyldes øget tidsforbrug som følge af en lovændring i 2022, som indførte en skærpelse af det økonomiske tilsyn og indførsel af specialistfunktioner. Kommunerne er blevet kompenseret for de øgede udgifter via en DUT-forhandling med staten.

Udgifterne til socialtilsyn – selv hvis man medregner tilbuddenes selvangivne tidsforbrug til tilsyn - udgør ca. 0,5 procent af udgifterne på området, eller ca. 320 kr. per plads per måned.

Det mener socialtilsynene udgør et beskedent beløb for at sikre, at de godt 37 mia. kr., som kommunerne årligt anvender til døgntilbud mv. til udsatte børn, unge og voksne og borgere med handicap, kommer borgerne til gavn. Socialtilsynene påser i dag, at der er sammenhænge mellem pris og kvalitet og sikrer, at kommunerne har overblik over pris og kvalitet, når de vælger pladser.

Misvisende præmis for lovændringen – Unødigt bureaukrati og udgiftsdrivende

Præmisserne for forslaget (at socialtilsynenes tilsyn er unødigt bureaukrati og unødigt udgiftsdrivende) er grundlæggende misvisende. Socialtilsynene bidrager til, at midlerne på socialområdet anvendes bedst muligt.

Socialtilsynene anerkender, at det er Folketingets beslutning at prioritere andelen af ressourcer, der skal anvendes på at understøtte kvalitet i de plejefamilier og tilbud, som udsatte borgere anbringes i. Imidlertid bør præmisserne for sådanne beslutninger fremstå retvisende.

Socialtilsynene anerkender også den berettigede oplevelse af unødigt bureaukrati i nogle tilbud. Derfor er socialtilsynene glade for, at der foreslås større fleksibilitet i socialtilsynenes opgaveløsning, så vi kan bruge ressourcerne bedst muligt, blandt andet ved at kvalitetsmodellen ændres.

I sammenhænge med de store nedskæringer og dermed afskedigelser i socialtilsynene vil dette dog ikke føre til et større fokus på "de brodne kar", som aftalen lægger op til, men derimod til markant færre tilsyn med plejefamilier og tilbud til mennesker i udsatte positioner med en ringere kvalitet i disse plejefamilier/tilbud til følge.

Samtidig tages der med lovforslaget ikke hånd om nogle af de store kilder til bureaukrati i tilbud og kommuner som for eksempel manglende digital understøttelse af tilbuddenes økonomiske indberetninger, en mangelfuld og omstændelig Tilbudsportal, manglende digitalisering af magtanvendelsesindberetninger mv.

Det er socialtilsynenes oplevelse, at tilbuddenes oplevelse af bureaukrati i vid udstrækning handler om indberetningen af oplysninger til Tilbudsportalen og de krav, der stilles til omfanget af oplysninger her. Eftersom socialtilsynene har ansvaret for at godkende tilbuddenes indberetninger på Tilbudsportalen, er det også socialtilsynene, som får "skylden" for det bureaukrati, det medfører. BCG's analyse af tilbuds og kommuners tidsforbrug forbundet med socialtilsynene forbigår helt dette forhold.

Socialtilsynene stiller sig gerne til rådighed for at komme med konkrete løsningsforslag, der kan mindske dette betydelige bureaukrati.

Ift. plejefamilier, så har de selv ansvaret for at ajourføre Tilbudsportalen, og det har vist sig meget vanskeligt for dem. Socialtilsynene har derfor en bekymring for, at oplysningerne på Tilbudsportalen vil blive yderligere fejlbehæftede, når plejefamilierne kun hvert andet år får sparring til at indberette ændringer på Tilbudsportalen.

Samlet set er det oplevelsen, at en række af forslagene i lovforslaget bunder i manglende kendskab til socialtilsynenes nuværende opgaveløsning. Det udfoldes nedenfor.

Samtidig kan socialtilsynene være undrende overfor, at lovforslagets fokus på effektiviseringer og bureaukrati vurderes ens for plejefamilieområdet og på tilbudsområdet (på nær de foreslåede forskelle i tilsynsfrekvens).

Der er grundlæggende forskellige hensyn på de to områder, som skal iagttages under tilsyn. Det er ikke socialtilsynenes opfattelse, at plejefamilier opfatter socialtilsynenes tilsyn som "bureaukratiske".

Det skal i øvrigt bemærkes, at flere socialtilsyn efter den politiske aftales offentliggørelse har modtaget henvendelser fra tilbud, der har forespurgt om muligheden for at tilkøbe ekstra tilsyn, så de er sikret mindst ét årligt tilsyn. Det er imidlertid ikke imidlertid en mulighed inden for den gældende lovgivning. Og i praksis vil det også være vanskeligt for socialtilsynene både at agere myndighed og have tilkøb på samme tilbud, da det vil være vanskeligt at skille ad. Disse tilbud vil formentlig tilkøbe ekstra tilsyn fra private konsulentfirmaer som BDO.

2. Indførelse af et "indtægts-loft"

Efter socialtilsynenes opfattelse sker der en uklar og uhensigtsmæssig sammenblanding af "reduktion af *tilsynstryk*" og "reduktion af tilsynenes *økonomiske ramme*", som vil få betydning for tilsynenes mulighed for at føre det i loven beskrevne tilsyn i henhold til hensigten.

Det fremgår af lovforslaget, at *tilsynstrykket* sænkes med 30 pct. Dette er også, hvad der fremgår af aftale om kommunernes økonomi for 2025 indgået mellem regeringen og KL. Med *tilsynstryk* forstås socialtilsynet plejefamiliers og tilbuds oplevede omfang af tilsyn.

Imidlertid lægger lovforslaget op til at reducere socialtilsynenes *indtægter* med ca. 30 pct. (dog med en kompensation for flere tilsyn i plejefamilier). I forslaget til § 23a, lovforslagets § 1, punkt 25, fremgår det således, at "*socialtilsynenes takster og objektive finansieringsandele*" skal afholdes inden for en samlet økonomisk ramme. Med andre ord sættes der en grænse for, hvor meget socialtilsynene kan opkræve i takster og objektiv finansiering, og dermed også for, hvor mange ansatte socialtilsynene kan ansætte til at varetage tilsynsopgaven. Dette uafhængigt af antallet af tilbud og plejefamilier, antallet af sanktioner eller antallet af ansøgninger om nygodkendelse og væsentlige ændringer. Det vurderes stærkt uhensigtsmæssigt og kan få betydning for socialtilsynenes muligheder for at leve op til loven.

Som det fremgår indledningsvist har socialtilsynene i det store og hele haft stabile takster gennem en årrække, og socialtilsynene står til ansvar over for kommunerne i KKR i forhold til, hvor meget der opkræves. Derfor er socialtilsynene også undrende over for denne meget særegne reguleringsform.

Vi skal blandt andet bemærke, at en stor andel af socialtilsynenes omkostninger ikke er aktivitetsafhængige, ligesom flere af de administrative opgaver ikke reduceres tilsvarende med 30 pct. Der er således ikke sammenhænge mellem de ønskede besparelser og lettelsen af rammerne for socialtilsynenes opgaveløsning. Dette uddybes nedenfor.

Reduktion af den økonomiske ramme med 30 pct. vil sænke tilsynstrykket med væsentligt mere end 30 pct.

Hvis man reducerer de samlede omkostninger til socialtilsyn med 30 pct., vil det indebære, at *tilsynstrykket* sænkes væsentligt mere end de 30 %.

Det skyldes, at ca. halvdelen af socialtilsynenes ressourcer anvendes på andre opgaver end konkrete tilsynsbesøg og rapportskrivning. Det gælder for eksempel økonomisk tilsyn, behandling af ansøgninger om nygodkendelser og væsentlige ændringer af tilbuddenes godkendelser mv., håndtering af whistleblows, magtanvendelser, aktindsigter, tilsynenes faste udgifter som husleje, håndtering af Tilbudsportalen, IT, socialtilsynenes lovgivningsbestemte rolle som fondsmyndighed mv. Det er omkostninger, som lovforslaget ikke ændrer ved, og som det kun i begrænset omfang er muligt at nedbringe ved almindelige effektiviseringer, da de lovgivningsmæssige rammer består.

En reduktion af socialtilsynenes *indtægter* med 30 pct. vil således betyde, at plejefamilier og tilbud reelt snarere vil opleve mere end en halvering af tilsynet, og en sådan reduktion kan med andre ord ikke sættes lig en sænkning af tilsynstrykket med 30 pct.

Særligt skal derudover bemærkes, at:

- Socialtilsynene kan ikke kontrollere, hvor mange ansøgninger om nygodkendelser og væsentlige ændringer af godkendelsesrammen, socialtilsynene modtager og skal behandle. Der er således tale om variable indtægter, som socialtilsynene ikke har indflydelse på. Såfremt antallet af ansøgninger er højere end budgetteret kan vi ende i en situation, hvor socialtilsynene må afvente sagsbehandling af nygodkendelser og væsentlige ændringer sidst på året for ikke at overskride indtægtsloftet.
- "Indtægtsloftet" indføres uden skelen til antallet af plejefamilier og tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med. Hvis der sker en stigning i antallet af tilbud, vil socialtilsynene således få flere opgaver, men samtidig skulle sænke taksten.
- Af lovforslaget fremgår det på side 60, at *hvis socialtilsynene fremover tillægges flere eller færre opgaver, skal der tages stilling til regulering af den økonomiske ramme*. Socialtilsynene antager, at der, som i alle andre ændringer af opgaver for kommunerne, foretages en beregning af de økonomiske konsekvenser. Med andre ord at der foretages DUT-forhandlinger med KL, og at socialtilsynenes økonomi reguleres herefter.

Forslag

- Socialtilsynene foreslår, at såfremt ønsket om en reduktion i socialtilsynenes ressourceforbrug fastholdes, gennemføres det ved at sænke socialtilsynenes takster og objektive finansiering frem for ved at indføre et "indtægtsloft". Det vil gøre, at socialtilsynene ikke kommer i en situation, hvor vi ikke kan sagsbehandle eksempelvis ansøgninger om nygodkendelse eller væsentlige ændringer, eller iværksætte skærpet tilsyn.
- Konkret kan foreslås en model, hvor hvert socialtilsyns ressourceforbrug på driftsorienteret tilsyn og rapportskrivning reduceres med 30 pct. ift. nuværende niveau, og takster for tilsyn og objektiv finansiering reduceres i overensstemmelse hermed. Dette indebærer, at "tilsynstrykket" reduceres med 30 pct. Indtægter fra væsentlige ændringer, skærpet tilsyn, nygodkendelse, særligt ressourcekrævende opgaver samt den andel af tilsynstaksterne/objektiv finansiering, som ikke vedrører tilsynsbesøg og rapportskrivning, holdes ude. Hvert tilsyn skal redegøre for reduktionen over for kommunerne i eget dækningsområde.
- Såfremt der ikke er villighed til at reducere den økonomiske besparelse, så må socialtilsynenes opgaveportefølje reduceres, så der er sammenhænge mellem økonomi og opgaver.
- Socialtilsynene ønsker præciseret, at socialtilsynene kompenseres i overensstemmelse med vanlig praksis for meropgaver, der bliver pålagt kommuner ved lovgivning.

- Kommunerne vedtager budgetter for det kommende år i oktober. Såfremt det fastholdes, at der skal være en indtægtsgrænse, er det afgørende, at denne meldes ud i 1. halvår året før, så socialtilsynene kan budgetlægge (socialtilsynets budget indgår i socialtilsynskommunens budget) og melde takster og objektiv finansiering ud til tilbud og kommuner, der skal budgetlægge disse.

3. Tilsynsfrekvens

Det fremgår af forslaget til § 7, stk. 5 og 6, lovforslagets § 1, punkt 13 og 14, at socialtilsynene skal anlægge en risikobaseret tilgang til tilsynet, men at minimumsfrekvensen for tilsynsbesøg hæves fra 1 år til hhv. 3 år i sociale tilbud og 2 år i plejefamilier.

Som udgangspunkt er socialtilsynene positive over for den fleksibilitet, som forslaget indeholder, da det giver øgede muligheder for at målrette ressourcerne til de opgaver, hvor behovet er størst. Men med de store besparelser, der lægges op til, vil socialtilsynene blive nødsaget til at sænke tilsynsfrekvensen for flere tilbud og plejefamilier, end den tilsynsfaglige vurdering vil tilsige.

Derudover er der en række ulemper forbundet med en lavere tilsynsfrekvens:

- Det fremgår af den politiske aftale, at undersøge mulige regelændringer, der kan dæmme op for snyd og svigt på sociale tilbud. Det skal bemærkes, at en så markant sænkelse af tilsynsfrekvensen, som der lægges op til, vil betyde, at det vil være yderst vanskeligt at føre et effektivt økonomisk tilsyn. Således vil socialtilsynene ikke længere have mulighed for at påse, at de af tilbuddene oplyste økonomiske oplysninger har hold i virkeligheden, da socialtilsynene ikke længere vil være i alle tilbud årligt. Der kommer således til at mangle sammenhænge mellem det økonomiske tilsyn og det faglige tilsyn. Der kan i den forbindelse særligt bemærkes:
 - Hvis tilsynsfrekvensen ændres til hvert 3. år på tilbudsområdet, vil det indebære en risiko for, at socialtilsynets løbende vurdering af, om tilbuddets økonomi giver mulighed for den fornødne kvalitet i tilbuddet i forhold til prisen og i forhold til tilbuddets målgruppe, jf. socialtilsynslovens § 11 a, stk. 1, nr. 2, ikke at være retvisende. Det skyldes, at socialtilsynets vurdering, jf. socialtilsynslovens § 11 a, stk. 2, nr. 2, vil tage udgangspunkt i oplysninger om tilbuddets kvalitet fra tilsynsbesøg op til 3 år tilbage, og at der derfor vil kunne være tale om forældede oplysninger.
 - Socialtilsynets markering af om et privat tilbud er uforholdsmæssigt dyrt eller ej, sammenholdt med tilbuddets kvalitet, jf. socialtilsynslovens § 11 a, stk. 5, risikerer dermed også at være misvisende for de anbringende kommuner i de 3 år, hvor socialtilsynet ikke aflægger et tilsynsbesøg. Socialtilsynets markering og fjernelse af markeringen af, at et tilbud er uforholdsmæssigt dyrt vil tage udgangspunkt i oplysninger om tilbuddets kvalitet fra et tilsynsbesøg op til 3 år tilbage og eventuelt andre oplysninger, som socialtilsynet har modtaget om tilbuddet siden seneste tilsynsbesøg.
 - Hvis tilsynsfrekvensen ændres til hvert 3. år på tilbudsområdet, vil det indebære en risiko for, at socialtilsynets vurdering af, om et tilbuds årsbudget sikrer den nødvendige sammenhæng mellem den faglige indsats og de afsatte økonomiske ressourcer, jf. socialtilsynslovens § 11 b, stk. 1, nr. 1 - ikke vil være retvisende. Det skyldes, at socialtilsynets vurdering vil tage udgangspunkt i oplysninger om tilbuddets kvalitet fra tilsynsbesøg op til 3 år tilbage, og at der derfor vil kunne være tale om forældede oplysninger.
- I dag sikrer det årlige tilsyn, at socialtilsynet har et godt kendskab til tilbud og plejefamilier. Det gør, at socialtilsynene ikke behøve indhente alt materiale hvert år, men kan nøjes med at fokusere på

de områder, hvor der er sket ændringer. Det betyder også, at der sker en mere løbende dialog med såvel ledere af tilbuddene samt borgere, kommunale sagsbehandlere og pårørende; en dialog, som tilvejebringer væsentlig information, der kan forebygge problemer, fokusere kommende tilsyn og reducere opgaven med det enkelte tilsyn. På børne- og ungehjem betyder det også, at børn og unge ved, hvem tilsynet er og i højere grad tør fortælle tilsynet om deres oplevelser. Den lange periode mellem tilsynsbesøgene kan betyde, at socialtilsynet skal "starte forfra" hver gang, med deraf afledt højere tidsforbrug for det enkelte tilsynsbesøg.

- Det er socialtilsynenes erfaring, at antallet af whistleblower-henvendelser stiger efter et tilsynsbesøg, fordi beboere, ansatte og pårørende bliver opmærksomme på socialtilsynet, og fordi det fysiske møde bidrager til en grad af tillid, der gør, at de tør rette henvendelse til socialtilsynet. Hvis socialtilsynet kun skal på tilsynsbesøg hvert henholdsvis hvert 2. og 3. år, vil det have den konsekvens, at der er færre som henvender sig med bekymringer. Selve tilsynsbesøget er en af de mest effektive kilder til at skabe opmærksomhed omkring whistleblowerordningen.
- Det er socialtilsynenes erfaring, at kvaliteten i et tilbud/en plejefamilie kan falde meget hurtigt. Såfremt socialtilsynene alene er på tilsynsbesøg hvert 3./2. år, vil det også betyde, at socialtilsynene oftere vil komme på tilsyn i tilbud/plejefamilier, hvor kvaliteten er så dårlig for borgerne i tilbuddet, at sanktioner kan blive nødvendige. De løbende tilsyn sikrer en kontinuerlig dialog med tilbuddet/plejefamilien, hvor dårlig kvalitet forebygges. Socialtilsynene forudser således, at der med forslaget vil blive iværksat langt flere sanktioner, fordi vi i langt mindre grad får mulighed for at forebygge kvalitetsmangler.
- Kommunerne anvender i dag socialtilsynenes kvalitetsvurderinger ind i overvejelserne om visitation af konkrete borgere. Det bliver mindre aktuelt med en lav tilsynsfrekvens.
- Tilbud og plejefamilier skal minimum én gang årligt indberette ændringer af oplysninger på Tilbudsportalen, og socialtilsynene skal påse, at oplysninger er i overensstemmelse med de faktiske forhold i tilbuddet/plejefamilien. Det skal hertil bemærkes, at socialtilsynene i meget vidt omfang oplever at afvise årsrapporter pga. væsentlige og åbenlyse fejl. Hvis vi kun skal på tilsynsbesøg hvert henholdsvis 2. og 3. år, bliver det ikke muligt at påse, at de oplysninger, tilbuddene indberetter, er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Dette vanskeliggør dels brug af oplysningerne ind i en risikovurdering af tilbuddene, dels mindsker det muligheden for, at visiterende kommuner kan bruge oplysningerne til at sammenligne tilbud og plejefamilier ifm. visitation.
- I lovændringen har man ikke taget stilling til, om alle afdelinger på et tilbud skal besøges hvert 3 år. Tidligere var det præciseret i lovgivning at alle afdelinger skulle besøges hvert år. Socialtilsynene finder aktuelt variation i kvaliteten på de enkelte tilbuds afdelinger.

Forslag

- "Indtægtsloftet" gennemføres ikke, så tilsynsfrekvensen fortsat kan fastlægges ud fra en tilsynsfaglig vurdering.
- Det beskrives i loven, hvordan socialtilsynene skal påse, at de ting, som tilbuddene oplyser på Tilbudsportalen, er retvisende.
- Det beskrives i loven, hvordan socialtilsynene årligt skal foretage godkendelse af tilbuddenes budgetter og føre et løbende økonomisk tilsyn, når der ikke er mulighed for at påse, om tilbuddet økonomi er afspejlet i tilbuddets praksis hvert år.
- Det præciseres i loven, hvorvidt alle afdelinger på tilbuddene skal have besøg hvert 3. år.

4. Risikobaseret tilsyn

Det fremgår af lovforslaget, at socialtilsynene skal planlægge tilsynsbesøgene ud fra en risikobaseret tilgang, det vil sige ud fra en vurdering af, hvor behovet for tilsyn er størst. Det bemærkes, at dette gør socialtilsynene allerede i dag.

Det fremgår endvidere, at *"socialtilsynene fastlægger en fælles risikomodel med opstilling af relevante risikofaktorer på baggrund af den aktuelt bedste viden om risiko"*.

Forslaget er grundlæggende fornuftigt. Socialtilsynene har selv påpeget behovet for en sådan model, men har afventet det produkt, som Social- og Boligstyrelsen har arbejdet på i mere end to år, uden at komme med en endelig model. Socialtilsynene ser frem til at fortsætte dette arbejde. Der er dog en række "benspænd" i lovforslaget for et sådant arbejde:

- De oplagte risikofaktorer, som også nævnes i lovforslaget, kan være højt sygefravær, høj personalegennemstrømning, lederskifte, magtanvendelser og whistleblowerhenvendelser. En opgørelse foretaget i et af socialtilsynene viser imidlertid, at mindst ét af disse risikoparametre er til stede i 75 pct. af tilbuddene i løbet af et år. Dertil kommer, at alle nygodkendte plejefamilier og tilbud i dag risikokategoriseret som "gule", indtil de er godkendt og er blevet kvalitetsvurderet i drift. Det vil sige, at tre fjerdedele af alle tilbud indgår i en vurdering af potentiel risiko for forringet kvalitet. Det er ikke ensbetydende med, at tilbuddet har så dårlig kvalitet, at der skal iværksættes sanktioner. Men det betyder, at socialtilsynet bør undersøge kvaliteten i tilbuddet nærmere. Det svære er således ikke at udpege de tilbud, der er i risiko. Med de foreslåede besparelser bliver det sværere at tilvejebringe de fornødne ressourcer til at undersøge kvaliteten i de tilbud, som giver udslag på en sådan risikomodel, allerede som følge af omfanget af tilbud.
- En del af de relevante parametre, som man kan forestille sig indgå i en risikomodel, kræver desuden, at der er ressourcer til at indhente aktuelle og valide data, som socialtilsynene ikke automatisk er i besiddelse af. I dag indhentes de oftest i forbindelse med det årlige tilsyn og benyttes netop til risikovurdering af, hvad tilsynet skal have fokus på. Opgørelser over for eksempel sygefravær og personalegennemstrømning på Tilbudsportalen kan være op til 1,5 år gamle, og er derfor ikke anvendelige ind i en aktuel vurdering af kvaliteten i tilbuddet. Det er også velkendt, at Tilbudsportalen har udfordringer med manglende kvalitetssikringsmekanismer og upræcise begrebsdefinitioner, hvilket yderligere vanskeliggør sammenligningen af tilbud på tværs af risikoparametre. Derudover er der generelt ikke særlig mange data til rådighed om tilbuddene og plejefamilierne, som kan anvendes til at lave en risikovurdering. For eksempel er der ikke på Tilbudsportalen eller andre steder tilgængelige data om lederskifte eller andelen af uuddannede medarbejdere/vikarer. Der er således væsentlige elementer i en risikomodel, som forudsætter manuel indhentelse af oplysninger fra tilbuddene.
- Tilbuddene har i dag, jf. socialtilsynslovens § 12, stk. 2, nr. 5, en oplysningspligt, der indebærer, at de *"af egen drift og uden unødigt ophold" at skulle give socialtilsynet oplysninger om bekymrende forhold og hændelser i tilbuddet og om, hvorvidt andre tilsynsmyndigheder har foretaget tilsynsmæssige skridt over for tilbuddet*". I forarbejderne er "bekymrende forhold" beskrevet sådan, at der bl.a. ikke er de rette kompetencer til stede i tilbuddet eller plejefamilien, at der opleves en stigning i vikarforbruget i tilbuddet, at der opleves en stigning i magtanvendelser, at ledelsen anvender økonomiske midler uforsvarligt, overgreb, sygdom i plejefamilien m.v. Socialtilsynene oplever dog over en bred kam, at denne del af oplysningspligten ikke altid bliver fulgt, og at de bekymrende forhold, herunder stor udskiftning i medarbejdergruppen, problemer med overgreb og lignende bliver opdaget af socialtilsynet selv på bagkant typisk på et tilsynsbesøg. Det vil, uanset

fastlæggelse af en fælles risikomodel, være svært for socialtilsynene - med en samtidig reduktion i tilsynsbesøg at få de rette oplysninger og bruge modellen efter hensigten. I mange tilfælde opleves det, at det først er ved tilsyn i plejefamilier og tilbud, at socialtilsynene bliver bekendt med forhold, der hører under oplysningspligten.

Forslag

- Socialtilsynene foreslår, at det præciseres direkte i lovteksten under socialtilsynslovens § 12, stk. 2, nr. 5, hvilke bekymrende forhold et tilbud eller en plejefamilie skal oplyse socialtilsynet om.
- Såfremt socialtilsynene ikke skal på tilsynsbesøg i alle tilbud årligt, og eftersom Tilbudsportalen ikke i dag indeholder oplysninger og data, der kan anvendes ind i en aktuel risikovurdering af tilbuddene, bør lovforslaget suppleres med en pligt for tilbud til at indsende aktuelle data som fx medarbejderoversigter, sygefravær, personalegennemstrømning mv.
- Socialtilsynene oplever, at de kun i ringe omfang får underretninger fra andre myndigheder, eksempelvis Arbejdstilsynet, Styrelsen for Patientsikkerhed, kommuner mv. I den model, hvor socialtilsynene i højere grad skal basere risikovurderingen af tilbuddene på udefrakommende oplysninger, bør der iværksættes initiativer med henblik på at sikre, at disse myndigheder underretter socialtilsynene om bekymrende forhold.
- Udformningen af en risikomodel er et større udviklingsarbejde, som socialtilsynene bør sikres ressourcer til at varetage. Det skal også bemærkes, at en sådan model løbende vil skulle vedligeholdes og udvikles.
- Det skal præciseres, hvorvidt socialtilsynene skal foretage en vurdering af kvaliteten af tilbuddenes økonomi årligt.

5. Kvalitetsmodellen og afrapportering

I lovforslaget indgår som et element, at den eksisterende kvalitetsmodel ændres således, at temaerne *uddannelse og beskæftigelse* og *selvstændighed og relationer* udgår, og at indikatorerne udgår, samt at vurderingen overgår til en binær scoringsmodel.

Grundlæggende mener socialtilsynene, at det er fornuftigt, at der bliver set på kvalitetsmodellen, som også socialtilsynene længe har ment burde revideres. Der har ofte været brugt for meget energi fra tilbud og plejefamilier på at forstå intentionerne med scoringsmodellen, ligesom nogle tilbud har undret sig over, at de fx skulle vurderes i forhold til, hvordan de hjælper borgerne i uddannelse og beskæftigelse, hvis de er et krisecenter, et misbrugscenter eller et herberg, hvor emnet ikke er en del af indsatsen.

I forhold til børneområdet kan det dog undre, at temaerne *”selvstændighed og relationer”* og *”uddannelse og beskæftigelse”* udgår. Det er vigtige temaer for børns udvikling, og plejefamilier og tilbud spiller en afgørende rolle for børnenes succes på området.

Det kan også undre, at socialtilsynene ikke længere skal vurdere plejefamiliens evne til at skabe stabile relationer til barnets familie, da samarbejde og barnets ret til samvær med biologiske forældre er vigtige elementer i barnets lov.

Socialtilsynene anerkender dog målsætningen om et mere præcist fokus i kvalitetsmodellen.

Form på tilsynsrapporter

Socialtilsynene er som udgangspunkt også positive over for den del af forslaget, der handler om tilsynsrapporternes form. Socialtilsynene har i 2024 igangsat et arbejde med kortere, mere fokuserede og mere ensartede tilsynsrapporter.

Der er dog også udfordringer forbundet med den foreslåede løsning.

Når indikatorerne i kvalitetsmodellen udgår, skal tilbud og plejefamilier i stedet alene vurderes ud fra kriterierne i kvalitetsmodellen. Kriterierne er i dag meget overordnede, og som socialtilsynene forstår det, vil de ikke blive udfoldet yderligere.

Det kan indebære en uhensigtsmæssighed, at socialtilsynene selv skal konkretisere, hvordan de enkelte kriterier opfyldes. Det vil i realiteten nok komme til at ligne de eksisterende indikatorer noget, og så er forenklingspotentialt, som har været hensigten, ikke indfriet.

Alternativt udfolder socialtilsynene ikke kriterierne, og det kan betyde meget uensartede, underliggende kvalitetsvurderinger, hvilket også er i modstrid med de politiske intentioner bag lovforslaget.

Socialtilsynene vurderer på den baggrund, at forenklingspotentialt ved reduktionen af kvalitetsmodellen – og dermed også det foreslåede besparelspotentialt – er stærkt overvurderet.

”Opfyldt” eller ”ikke opfyldt”

Det fremgår af lovforslaget, at kvalitetsmodellens kriterier skal vurderes med udgangspunkt i scoren ”opfyldt” eller ”ikke opfyldt”, og at et tilbud eller en plejefamilie ikke vil kunne beholde sin godkendelse, hvis socialtilsynet vurderer, at et kvalitetskriterium er ”ikke opfyldt”.

Socialtilsynene vurderer, at det kan blive udfordrende, idet vi således ikke kan vurdere, at tilbuddets/plejefamiliens kvalitet ikke er opfyldt på et kriterium, uden samtidig at skulle lukke tilbuddet. Dette gælder også ift. det økonomiske tilsyn. Alternativt vil socialtilsynet skulle udstede skærpet tilsyn og påbud trods alle kvalitetskriterier er ”opfyldt”, hvilket også savner mening.

Socialtilsynene har brug for at kunne udstede påbud og skærpet tilsyn med et eller flere kriterier vurderet som ”ikke opfyldt” i kvalitetsmodellen; ellers bliver det vanskeligt for tilbuddet/plejefamilien at læse sig frem til de kvalitetsmangler, som begrundes sanktionen.

Det skal bemærkes, at de visiterende kommuner i dag i vid udstrækning anvender tilsynsrapporterne til match med konkrete tilbud og plejefamilier. I det omfang, at tilsynsrapporterne er meget overordnede og alene beskriver forhold af betydning for godkendelsen, vil tilsynsrapporterne blive meget lidt anvendelige ift. kommunernes visitation. Det vil være svært for udefrakommende at se den gode kvalitet kontra den lavere kvalitet - idet begge vil fremgå med opfyldt. Der er en risiko for, at det medføre en nedadgående kvalitet generelt - idet det vil være svært (især på tilbudsområdet) at begrunde en højere pris med en højere kvalitet, og at incitamentet til at forbedre kvaliteten dermed mindskes.

Forslag

- Det bør fremgå tydeligt af lovteksten, om manglende opfyldelse af et kriterium skal udløse en sanktion fra socialtilsynets side, eller om det skal resultere i afgørelse om ophør.
- Det bør overvejes, om det er hensigtsmæssigt ift. kommunernes visitation til konkrete tilbud, at formatet for tilsynsrapporterne er så overordnet som foreslået.

6. Uanmeldte tilsynsbesøg

Det fremgår af lovforslaget (den foreslåede § 7, stk. 3, nr. 1, lovforslagets § 1 punkt 11), at socialtilsynene ”skal aflægge uanmeldte tilsynsbesøg i tilbud, medmindre særlige forhold nødvendiggør, at tilsynsbesøgene foretages uanmeldt”. Dette forslag vurderes uhensigtsmæssigt ud fra en tilsynsfaglige vurdering.

Det formodes, at baggrunden for forslaget er den spørgeskemaundersøgelse, som Boston Consulting Group foretog for regeringen i foråret 2024. Heri spurgte konsulentfirmaet til tilbuddenes forberedelse forud for tilsynsbesøget, og konkluderede – ikke overraskende – at tilbuddene oplevede at anvende mindre tid på forberedelse af de uanmeldte tilsynsbesøg end de anmeldte tilsynsbesøg. I realiteten er det dog ofte samme mængde materiale, der indhentes ved uanmeldte tilsynsbesøg på bagkant af tilsynsbesøget; og tilbuddenes tidsforbrug er samlet set ikke væsentligt forskelligt. Socialtilsynene har påpeget dette både over for BCG og ministeriet.

Uanmeldte tilsynsbesøg er en vigtig del af den differentierede tilgang, som socialtilsynene anlægger til tilsynet i dag. Således udgøres ca. 1/3 af tilsynsbesøgene på tilbudsområdet og godt 25 pct. af tilsynsbesøgene på plejefamilieområdet af uanmeldte tilsynsbesøg. De uanmeldte besøg har den fordel, at tilbud og plejefamilier ikke kan nå at forberede sig, men må fremstå, som de er på dagen for tilsynsbesøget. Det har både klare fordele og klare ulemper.

Uhensigtsmæssigheder ved uanmeldte tilsyn

Meget vigtige kilder til information er beboere og ansatte. Meget ofte – og helt forståeligt - så er hverdagen dog på et tilbud sådan, at de ansatte og ledere ikke kan 'hives ud' af de daglige opgaver med beboerne, når socialtilsynet kommer uanmeldt, ligesom både beboere og ansatte kan være ude af huset. Desuden er der ofte borgere – børn og unge som voksne – som har behov for at blive varslet om og forberedt på besøg, før de kan overskue at tale med socialtilsynet. Dette hensyn er endnu mere vægtigt i en model, hvor socialtilsynet måske kun kommer hver 3. år. Der er altså ikke tale om *særlige forhold*, men helt gængse hensyn til beboere og ansatte. Socialtilsynene opfordrer til, at der ses på den afgrænsning i lovforslaget

Hvis forslaget gennemføres, vil det indebære, at socialtilsynene må undlade at tale med ansatte og beboere, eller at socialtilsynene må lave et opfølgende tilsynsbesøg med deraf afledte gener for tilbuddet samt øget ressourcestræk i socialtilsynet. Tilsvarende forhold gør sig gældende i forhold til uanmeldte besøg i plejefamilier. Også her kan varsling være nyttigt og relevant i et tilsynsfagligt perspektiv.

Uanmeldte tilsyn kan også i nogle tilfælde være svære at forberede og fokusere, fordi vi ikke modtager relevant materiale forud for tilsynet, som kan pege os i retning af mulige kvalitetsudfordringer. Det forværres yderligere af, at socialtilsynet, som følge af lovforslagets øvrige elementer, kun vil komme hvert 3./2. år i en stor del af tilbuddene/plejefamilierne.

Forgæves besøg

Dertil kommer, at socialtilsynene allerede i dag ofte oplever at køre forgæves på uanmeldte tilsynsbesøg særligt i plejefamilier. I 2024 kørte socialtilsynene forgæves i 13-14 pct. af alle tilsynsbesøgene, på trods af, at socialtilsynene lægger tilsynsbesøgene på tidspunkter, hvor barn og plejefamilie formodes at være hjemme, eksempelvis om aftenen eller i weekenden. Familien er ofte ude af huset, som det sig hør og bør i et moderne familieliv. Såfremt det bestemmes, at tilsynsbesøgene som udgangspunkt skal være uanmeldte, vil det føre til et stort ressourcepild i socialtilsynene, fordi tilsynskonsulenterne kommer til at køre forgæves.

Erfaringen viser også, at uanmeldte tilsyn, som fx af ovennævnte årsager ikke giver tilstrækkelig information til at kunne lave en rimelig tilsynsfaglig vurdering af tilbuddets kvalitet, betyder i mange tilfælde, at man enten efterfølgende må komme på et anmeldt tilsyn, eller indhente ekstra information fra tilbud, sagsbehandlere, skole, forældre mv.

Forslag

- Socialtilsynene foreslår, at beslutningen om fremgangsmåden for tilsynsbesøgene, sker på baggrund af en tilsynsfaglig vurdering.
- Det foreslås, at socialtilsynene har mulighed for at ringe til plejefamilien kort tid forud for et uanmeldt tilsynsbesøg, så forgæves kørsel reduceres.
- Såfremt der fortsat sættes mål i loven for andelen af uanmeldte tilsynsbesøg foreslås det, at tilsynsbesøg ifm. nygodkendelser af plejefamilier undtages, da det er altafgørende, at begge plejeforældre er til stede.

7. Udpegning af kommuner

Det fremgår af lovforslaget (den foreslåede § 2, stk. 3, lovforslagets § 1, punkt 4), at de ansvarlige tilsynskommuner fremover udpeges af social- og boligministeren efter bemyndigelse.

Socialtilsynene skal gennem meget store forandringer den kommende tid, såfremt lovforslaget vedtages i Folketinget, både organisatorisk, personalemæssigt og fagligt. Det bliver en tid, der er meget skrøbelig for organisationerne. Socialtilsynene vil derfor stærkt opfordre til, at såfremt der er planer om at ændre på de nuværende fem tilsynskommuner, meldes dette ud så hurtigt som muligt, så alle kan indrette sig herefter.

8. Midler afsat til udvikling

Der er med den politiske aftale afsat 2,5 mio. kr. i 2025 til *"opkvalificering af tilsynskonsulenter, som understøtter, at socialtilsynene fremover først og fremmest skal fokusere deres indsats på tilbud og plejefamilier, hvor der er problemer med kvaliteten"*.

Socialtilsynene er glade for midler til yderligere at styrke de stærke faglige kompetencer hos medarbejderne i socialtilsynen. Imidlertid er socialtilsynene nysgerrige efter at forstå, hvad midlerne konkret skal bruges til. Der er tale om et relativt lavt beløb til fem socialtilsyn, og der er ikke umiddelbart nogen undervisere på markedet, som kan undervise socialtilsynene i *"at fokusere deres indsats på tilbud og plejefamilier, hvor der er problemer med kvaliteten"*. Som det også fremgår af loven, er der netop lagt op til, at det er socialtilsynene selv, der skal udvikle den foreslåede risikomodel.

Endelig er det ikke realistisk, at midlerne anvendes i 2025. Alle fem socialtilsyn skal igennem store organisatoriske forandringer og fyringsrunder, hvor en meget stor andel af medarbejderne skal afskediges, og det er ikke hensigtsmæssigt at gennemføre efteruddannelse i en situation, hvor en stor andel af medarbejderne er i opsagte stillinger, og organisationerne skal igennem så store forandringer.

Forslag

- Socialtilsynene foreslår, at der laves færre bindinger på midlerne, så de kan anvendes, hvor der er behov for dem, eksempelvis til bistand i forbindelse med udviklingen af en fælles risikomodel eller til opkvalificering af faglige kompetencer hos tilsynskonsulenterne og økonomikonsulenter.
- Det foreslås desuden, at midlerne også kan anvendes i 2026.

9. Whistleblowerordningen

Det fremgår af lovforslaget (den foreslåede § 11, stk. 2, lovforslagets § 1 punkt 17), at socialtilsynene skal have behandlet en henvendelse til whistleblowerordningen senest 5 arbejdsdage efter, at henvendelsen er modtaget.

Socialtilsynene har ikke indvendinger mod forslaget og bemærker, at alle socialtilsyn i dag laver en hurtig vurdering af whistleblows.

Socialtilsynene har generelt oplevet en stigning i antallet af whistleblowerhenvendelser. I et enkelt socialtilsyn er antallet af henvendelser steget fra 436 i 2021 til 706 i 2024 – en stigning på 62 pct. over blot fire år. Samme udvikling ses i alle socialtilsyn. I 2024 var det 38 pct. af tilbuddene, som det pågældende socialtilsyn havde modtaget mindst én whistleblower-henvendelse om. Det er rigtigt positivt, da det ofte giver socialtilsynene vigtige oplysninger til en risikovurdering af tilbuddet. Det skal dog bemærkes, at socialtilsynene oplever meget få whistleblower-henvendelser vedrørende plejefamilier, hvorfor socialtilsynene vil gøre opmærksom på risikoen for, at whistleblower-henvendelser kun i meget begrænset omfang vil have betydning for risikovurderingen af plejefamilier.

Ofte kan det være svært på det foreliggende at vurdere, om der er grund til bekymring på baggrund af en henvendelse, da socialtilsynene også oplever en del henvendelser, som viser sig at være grundløse eller ukonkrete. Det ressourcekrævende er at afklare i plejefamilien og tilbuddet, om der er grund til bekymring, hvilket ofte sker i forbindelse med et tilsyn.

Med forslaget om markante besparelser i socialtilsynene bliver det sværere at reagere relevant på alle henvendelser.

Som det fremgår ovenfor oplever socialtilsynene ofte, at de fysiske tilsynsbesøg afstedkommer flere whistleblows, dels fordi socialtilsynet aktualiseres for beboere, pårørende, ansatte mv., dels fordi socialtilsynet ”får sat ansigt på”, og der opnås en grad af tillid til, at henvendelserne tages alvorligt. Med en stærkt nedsat tilsynsfrekvens vurderes det, at socialtilsynene kommer til at modtage færre whistleblowerhenvendelser.

Med det samlede forslag med et markant fald i tilgængelige ressourcer og en nedsat tilsynsfrekvens vil socialtilsynene få et langt mere reaktivt tilsyn. Det er et meget stort ansvar at pålægge børn, unge mennesker, socialt udsatte og andre, som ikke kan forventes at have store ressourcer. Det er grundlæggende fornuftigt at styrke whistleblowerordningen, men det må aldrig betyde, at det bliver de udsatte borgeres eget ansvar at holde øje med kvaliteten.

Det fremgår i afsnit 3.1.3 i lovforslaget, at borgerne ofte har en stor kreds omkring sig (pårørende, lærere, ansatte, læger m.fl.) som kan underrette socialtilsynene. Det er rigtigt for nogle borgere. Men der er også mange borgere i sociale tilbud og plejefamilier for hvem, det ikke er tilfældet.

Det fremgår desuden af forslaget, at socialtilsynet over for tilbuddet og andre fremover må oplyse om, at socialtilsynet har modtaget en henvendelse og et af socialtilsynene fastsat tema for henvendelsen. Socialtilsynene er positive over for denne mulighed, men ser gerne, at det understreges, at det er socialtilsynets vurdering, hvorvidt dette skal oplyses, og at tilbud mv. ikke kan kræve dette eller klage over socialtilsynets vurdering. Ellers kan socialtilsynene frygte, at det vil føre til en bølge af aktindsigter og klagesager fra tilbud, og dermed underminere formålet bag lovforslaget. Og det vil føre til, at borgere, ansatte mv. vil undlade at kontakte socialtilsynene, fordi de kan frygte for repressalier.

Forslag

- Det bør tilføjes til den foreslåede § 11, stk. 4, at det er socialtilsynets vurdering, hvorvidt socialtilsynet over for tilbuddet og andre må oplyse om, at socialtilsynet har modtaget en henvendelse og et af socialtilsynene fastsat tema for henvendelsen. Vi foreslår, at det samtidig tilføjes, at socialtilsynets vurdering ikke kan påklages.

10. Anmeldelsen af tilsyn

Det fremgår af lovforslaget (den foreslåede § 7, stk. 4, lovforslagets § 1, punkt 12), at anmeldelsen af tilsynsbesøg maksimalt må ske med 4 ugers varsel. Socialtilsynene forstår ikke hensynet bag dette forslag, men har ikke indvendinger for så vidt angår tilbud. Socialtilsynene skal dog føre opmærksom på, at bestemmelsen vil kunne give udfordringer i planlægningen af det konkrete tilsynsbesøg på de enkelte tilbud, f.eks. at vagtplaner skal ændres med kortere frist end det overenskomstmæssigt fastsatte af hensyn til at have konkrete medarbejdere på arbejde under tilsynsbesøget. Det vurderes dog ikke at have større praktisk betydning i forhold til socialtilsynenes nuværende dialog med tilbuddene eller for deres tidsforbrug. I forhold til plejefamilier kan det blive en udfordring i det omfang plejefamilierne skal have fri fra arbejde, hvilket kan være svært med kort varsel.

11. Ansvar for koordinering

Det fremgår af lovforslaget (den foreslåede § 21 a, stk. 1, lovforslagets § 1, punkt 23), at socialtilsynene skal samarbejde, koordinere og udveksle viden om praksis med henblik på at sikre ensartethed på tværs af tilsynene. Det vurderes, at indholdet af bestemmelsen er i overensstemmelse med socialtilsynenes praksis i dag.

Det fremgår desuden af bemærkningerne til § 2, at social- og boligministeren kan fastsætte regler om opgavefordelingen af særlige opgaver herunder specialistfunktioner og *koordinerende funktioner*.

Det skal bemærkes, at den nuværende model bygger på, at 5 kommuner er udpeget til at varetage opgaven. Socialtilsynskommunerne har ikke myndighed til at bestemme over hinanden. En *koordinerende funktion* vil derfor blive rent koordinerende.

Forslag

- Såfremt der lægges op til ændringer i socialtilsynenes nuværende praksis, ser socialtilsynene gerne, at bestemmelsen udfoldes yderligere.

12. Godkendelse af større vedligeholdelsesarbejder

Det fremgår af lovforslaget, at socialtilsynene ikke længere skal godkende større vedligeholdelsesarbejder. Socialtilsynene har ingen bemærkninger hertil.

13. Præcisering af personrettet tilsyn

Socialtilsynene deler vurderingen af, at der kan være behov for at stramme op i forhold til kommunernes personrettede tilsyn. Det er dog uklart, hvilke konkrete ændringer i praksis, den foreslåede ændring vil medføre. Handlekommunerne har pligt til underretning.

14. Handlekommunernes pligt til underretning

Socialtilsynene bifalder, at der sker præciseringer af handlekommunernes pligt til at underrette socialtilsynene ved bekymrende forhold i et tilbud eller en plejefamilie. Socialtilsynene oplever, at der er meget forskel på, hvor gode kommunerne er til at underrette socialtilsynene i dag.

15. Øvrige bemærkninger

Socialtilsynslovens § 16, stk. 2, mangler henvisning til Barnets lov § 195 stk. 4, nr. 1.

Der henvises flere steder til, at der bliver fem kriterier på plejefamilieområdet. Der vil være seks kriterier hvis tema 1 og 2 fjernes fra Kvalitetsmodellen.

I den aktuelle debat om socialtilsynene har været drøftet socialtilsynenes brug af lederkarantæne. Socialtilsynene vil opfordre til, at der sker en udvidelse af personkredsen, for hvem lederkarantæne kan træffes overfor. Samtidig bør der tilvejebringes en hjemmel til deling af oplysninger socialtilsynene imellem. Således har Datatilsynet oplyst til socialtilsynene, at en sådan deling i dag anses for en unødvendig datadeling uden en klar lovhjemmel. Hvis vi ikke kan dele oplysninger, kan nuværende hjemmel risikere at blive illusorisk.

Forslag

- Der tilvejebringes med lovændringerne en hjemmel til deling af personoplysninger om lederkarantæne socialtilsynene imellem.

Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte

20. februar 2025

Høringssvar til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn mv.

TABUKA, Landsorganisationen for Nuværende og Tidligere Anbragte, takker for muligheden for at sende høringssvar til udkastet til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn mv.

Vi ser lovforslaget som en alvorlig forringelse af tilsynet med anbringelsessteder for børn og unge. Vi frygter, at lovændringen vil medføre dårligere kvalitet eller direkte svigt i nogle anbringelser. Det forringede tilsyn kan føre til, at anbragte børn og unge bliver svigtet på grund af problemer på anbringelsesstedet. Det er uacceptabelt.

Vi oplever, at det sociale tilsyn fungerer rimelig godt i dag. Det system, der blev indført for 10 år siden, hævede bundniveauet på anbringelsesstederne, og mange steder er der i dag en god dialog med tilsynet om udvikling af kvalitet i tilbuddene. Lovforslaget kan sætte det over styr.

For os at se, er lovforslaget skabt af KL og Finansministeriet alene for at spare. Målet er en besparelse på 30 % - og det definerer ændringerne. Der er ikke faglige grunde til det konkrete forslag, og ingen fra praksisfeltet bakker det op. Det springer i øjnene, at børnene, forældrene og de sociale tilbud ikke er blevet inddraget ved tilblivelsen af lovforslaget. Det er især kritisabelt, at man ikke har forsøgt at få bidrag fra børn og unge. Hvor er deres perspektiv på de ændringer, som kan få stor betydning for deres anbringelse? Hvor er deres vurdering af styrker og svagheder i tilsynet? Inddragelse af børn og unge var et centralt mål i aftalen Børnene Først og i Barnets Lov. Dette lovforslag springer helt inddragelsen over, hvilket får retorikken omkring Barnets Lov til at klinge hult. I TABUKA tager vi klart afstand for den måde at lave vigtig lovgivning.

Forslaget gennemføres i en situation, hvor der er tydelige problemer på anbringelsesstederne. De har mange uuddannede medarbejdere, og vi ser ledelsessvigt, forråelse og magtmisbrug nogle steder. Nogle kommuner anbringer også børn og unge i ikke-godkendte tilbud, og det er sket så ofte, at Socialminister Sophie Hæstorp Andersen i november udsendte et brev til kommunerne for at indskærpe, at de ikke må anbringe børn og unge på anbringelsessteder uden godkendelse. Lovforslaget vil forringe tilsynet og dermed det sikkerhedsnet, som skal være under en anbringelse.

Det vil især vise sig i plejefamilierne. De har i høj grad behov for et tilsyn, der kan skabe en dialog om udvikling af stedets kvalitet. Familieplejere er meget alene i hverdagen, og de har den mest mangelfulde uddannelsesmæssige baggrund. De har både brug for hjælp og tilsyn. Vi ved af egen erfaring, at nogle af de alvorlige tilfælde af svigt over for anbragte børn sker i plejefamilier. Plejefamilierne skal have et tilsyn, der både skaber sikkerhedsnet og en kvalificeret udviklingsmulighed. Det får de ikke med lovforslaget.

De konkrete ændringer:

I dag står der, at **tilsynets formål** er *“at fastholde og udvikle kvalitet”*. Når det i lovforslaget ændres til, at tilsynet alene skal sikre, *“at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet”*, så er det en alvorlig forringelse. Udviklingsperspektivet tages ud af tilsynets arbejde. Det er også et signal til tilbuddene: det er ikke en klar målsætning hele tiden at styrke kvaliteten, det er nok, at man ikke mister godkendelsen. At ambitionsniveauet er markant sænket ses i nogle efter vores mening groteske formuleringer i lovforslagets bemærkninger. Der står bl.a., at man ikke er *“forpligtede til at udvikle kvaliteten i tilbuddet ud over, hvad der vil være nødvendigt for godkendelsen”* (s. 29), og at tilbuddene *“vil ikke længere have incitament til at hæve serviceniveauet og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt”* (s. 27). Formuleringerne understreger en forbløffende og urimelig forringelse af formålet med tilsynet.

Den mindre vægt på at *udvikle* kvaliteten ses også af, at man **afskaffer den graduerede vurdering ud fra en 5-trins skala**. I stedet skal det blot vurderes binært: om tilbuddet kan godkendes eller ej. I dag er der mange steder skabt en god dialog om, hvordan tilbuddet kan blive bedre. Den kan åbne for et med- og modspil om stedets kvalitetsmål og være en spore i kvalitetsarbejdet. Den dialog kan forsvinde i det nye paradigme. Samtidig vil afskaffelsen af 5-trins skalaen gøre det sværere for de anbringende kommuner at vurdere kvaliteten i det enkelte tilbud. Det fremgår jo kun, om det kunne blive godkendt eller ej.

Vi frygter, at hele det ændrede fokus på kvalitetsudvikling også gør det sværere at rekruttere de rigtige medarbejdere til anbringelsesstederne. Hvorfor skal mennesker med faglige ambitioner søge job et sted, der bare skal fastholde godkendelsen, og som advares mod at *“hæve udgifterne ud over, hvad der er nødvendigt”*?

Lovforslagets besparelser ligger især i, at der bliver **væsentligt færre tilsynsbesøg**. Fra et obligatorisk besøg hver år til et hvert 3. år på børne- og unghjemmene. Og fra et årligt besøg i plejefamilierne til et hvert 2. år. Derudover vil der blive skåret i ikke-obligatoriske besøg. I stedet skal man arbejde med et *“risikobaseret tilsyn”*. Vi vurderer, at det er en dårlig erstatning. Tre år er meget lang tid i et børneliv, hvis tingene ikke er i orden. Og man kan ikke fuldt ud vurdere risiko på forhånd, så det vil være meget usikkert, om man ser de situationer, hvor der er behov for tilsyn. Det kan blive vilkårligt, hvornår der kommer tilsyn eller ej. Det er tankevækkende, at der stadig skal være et årligt tilsyn af tilbuddenes økonomi. Økonomen tør man altså - i modsætning til børnene - ikke overlade til et risikobaseret tilsyn og et fast tjek hvert tredje år.

TABUKA mener, at man kan spare på de alvorlige problemer – for børnene og for hele systemet – ved at sætte ind tidligt, inden eventuelle problemer vokser. Man kan fx reducere antallet af sammenbrud i plejefamilier, hvis et godt tilsyn er tæt på dem og giver dem en god opbakning og støtte.

Det er et særskilt problem, at der bliver fjernet to af de otte kvalitetstemaer, som tilsynet i dag skal vurdere på et anbringelsessted. Man skal **ikke længere se på børnenes ”uddannelse og beskæftigelse” og ”selvstændighed og relationer”**. Det er de temaer, som mest direkte handler om børnenes situation og udvikling. De andre seks temaer handler primært om forhold vedr. anbringelsesstedet – fysiske forhold, økonomi, personalets kompetencer mv. TABUKA mener, at det er dybt kritisabelt, at de to temaer fjernes fra tilsynets vurdering af et tilbuds kvalitet. Anbragte børn har store problemer med uddannelse: i dag gennemfører fx kun 30 % af unge anbragte folkeskolens afgangsprøve! Hvorfor skal tilsynet så ikke se på uddannelse i kvalitetsvurderingen? Tilsvarende har anbragte børn problemer med identitet, selvstændighed og ikke mindst holdbare relationer. Noget, der

ofte har stor betydning senere i deres voksenliv. Det er dybt urimeligt, at disse to temaer er taget ud af tilsynets kvalitetsvurdering. Og også ubegrundet: der er ingen forståelig begrundelse i lovforslaget for, at de skal ud. Det fremstår som en alvorlig og ubegrundet indholdsmæssig forringelse.

Ændringen i tilsynets form og i samspillet med anbringelsesstedet, vil også blive påvirket af, at der fremover skal være **uanmeldte besøg**. I dag er det ofte er aftalte besøg, som begge parter kan forberede. Prioriteringen af uanmeldt tilsyn vil medvirke til at ændre besøgende fra udviklingsorienterede møder og dialog til besøg, hvor man blot ser på, om stedet overholder standarden for godkendelse. Tilsynet vil blive kontrolpræget, og man kan ikke forberede den dialog om udviklingen af den pædagogiske praksis, som søges i dag. Man skal også huske, at børnene skal være hjemme, når der er tilsynsbesøg. Det kan man jo ikke sikre, hvis besøget er uanmeldt. TABUKA mener, at børnene bør have indflydelse på tilsynets form og antal, så man sikrer, at møderne handler om det, børnene synes er vigtigt.

TABUKA støtter **en bedre ordning for whistleblowere**. Det kan potentielt gøre det lettere for både børn, unge og pårørende at gøre opmærksom på problemer. Men det kan ikke erstatte de bortfaldne tilsynsbesøg og det ændrede fokus for tilsynet. Det kan være risikabelt at være whistleblower, både børn og voksne kan mødes af alvorlige sanktioner fra dem, der er ansvarlige for problemerne, så det er et stort ansvar at lægge på børnene, at de som whistleblowere skal erstatte det nedskårne tilsyn. Ydermere er der få, der kan være whistleblowere i forhold til plejefamilier. Der er ingen ansatte, der kan reagere, mindre børn vil næppe selv henvende sig, og børnenes pårørende vil ofte være for langt fra hverdagen i plejefamilien til at kunne reagere. Det understreger, at netop plejefamilier bør have et tilsyn efter sammen kriterier som i dag.

Med venlig hilsen

Bente Nielsen

Næstformand i TABUKA